

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HATIRATIM

MELEK KOBRA

Yayına Hazırlayan:
Gökhan Akçura

GÖKHAN AKÇURA

1951 doğumlu olan Gökhan Akçura DTCF Tiyatro Kürsüsü'nü bitirdikten sonra, aynı alanda öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1980'den sonra üniversiteden ayrılıp reklam ve senaryo yazarlığı, yayıncılık, editörlük gibi işlerde çalıştı.

Halen İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg olarak görev yapıyor. Ayrıca serbest araştırmacı ve yazar olarak çalışmalarını sürdürüyor. Akçura'nın sinema, tiyatro ve gündelik yaşam tarihi gibi konularda birçok kitabı yayınlandı. 1998 yılında *Albüm* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Birçok belgesel ve serginin hazırlanmasında katkıları oldu.

Gökhan Akçura sekiz kitaplık bir İvrir Zivir Tarihi dizisi hazırladı, bu diziden çıkan kitaplar sırasıyla şöyle: *Unutma Beni*, *Gramofon Çağı*, *Uzun Metin Sevenlerden misiniz?*, *Turizm Yıl Sıfır*, *Şen Gönüller Diyarı*, *Evvel Zaman Bisiklet*, *Aile Boyu Sinema* ve *İnsanlar Alemi*. Bu diziyeye paralel olarak İvrir Zivir Tarihi "Arşiv" dizisi başlığı altında editörlüğünü üstlendiği kitaplar da yayınlandı: *Yılbaşı Kitabı*, *Kedi Kitabı* ve *Aşk Kitabı*. Akçura'nın Everest Yayınları'nda "Zaman Makinesi" dizisinden *Aya Seyahat* ve *Hamini Gırtlak* adlı kitapları yayınlandı.

MELEK KOBRA

Hatıratım

Yayına Hazırlayan: Gökhan Akçura

Yaşam Kitapları 4

Melek Kobra

Hatıratım

Yayına hazırlayan: Gökhan Akçura

Kapak tasarımı: Utku Lomlu

Görsel malzeme: Cengiz Kahraman - Gökhan Akçura

Çevrimyazı: Ayhan Özyurt - Mehmet Kirişçiöğlü

Dizgi: Bahar Kuru

© 2006, Gökhan Akçura

© 2006; bu kitabın tüm yayın hakları

Everest Yayınları'na aittir.

Bu kitabın telif gelirleri

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne bağışlanmıştır.

1. Basım: Mayıs 2006

ISBN: 975 - 289 - 308 - 2

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

Tel: (0212) 674 97 23

Fax: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 53 Çağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (212) 513 34 20-21 Fax: (212) 512 33 76

Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Fax: (212) 519 33 00

e-posta: everest@alfakitap.com

www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

Önsöz vii

Melek Kobra Kimdir?/Gökhan Akçura 1

Hatıratım/Melek Kobra 32

Melek ve Tüberküloz/Zeki Kılıçaslan 145

Beklerken/İskender Savaşır 157

Adı Adsız Günler/Serhan Ada 171

ÖNSÖZ

Uzun süredir Muhlis Sabahattin Ezgi'nin yaşamını araştırıyorum. Niyetim ayrıntılı bir biyografi kaleme almak. Bu süreç içinde doğal olarak kızı Melek ile de ilgilendim. Bildiklerim kabaca şöyleydi: 1915 yılında doğan Melek 1939 yılında 25 yaşında veremden ölür. 16 yaşında babasının, Muhlis'in Çocukları adlı operet topluluğunda sahneye çıkar. Ardından yine babasının müziklerini yazdığı Muhsin Ertuğrul imzalı filmlerde oynar. Hatta bu filmlerde söylediği şarkılar plak bile olmuştur. Bunları dinledim; çok güzel bir sesi var. Resimlerine bakınca kendisinin de çok güzel olduğu anlaşıyor. Dublaj yönetmeni ve oyuncu Ferdi Tayfur ile evleniyor, 1932 ya da 1933 yılında. Kendisini tanıyanların teybi kapattırıp anlattıklarına göre, bir süre sonra uyuşturucuya alışıyor ve sağlığı bozuluyor.

İşte Melek hakkında bütün bildiklerim hemen hemen bu kadardı. Bu nedenle araştırmamdaki en zayıf halka olarak görüyordum kendisini. Bir gün Kadıköy’de Kafkas Pasajı’nda bir sahafta yanımdaki fotoğrafçı arkadaşımın Muhlis Sabahattin üzerine konuşurken, karşımda oturmuş eski kartpostallara bakan (daha önceden tanıştığımızı sonradan hatırladığım) bir kişi, kızı Melek’le ilgili elinde bilgi ve malzemeler olduğunu söyledi. Fotoğrafçı ve arşivci Cengiz Kahraman’dı bu. Ve bir süre sonra bana Melek’in elyazısıyla doldurduğu ve yaşamının son iki yılını kapsayan üç defter ile yüzlerce fotoğraf getirip bıraktı. Hem de hiçbir karşılık beklemeden.

Cengiz Kahraman, defterleri buluş öyküsünü şöyle anlattı:

“Sanırım 2004 yılı ilkbaharıydı. Kadıköy’de her cumartesi öğleden sonrası olduğu gibi sahalarda dolaşıp, fotoğraflara bakıyordum. Çok sık uğramadığım Mehmet ve Deniz’in dükkânına uğradım. Sohbet edip fotoğraflara bakarken, Deniz ‘eski bir artiste’ ait günlükler ve fotoğraflar olduğunu söyledi. Açıkçası başta görmek istemedim, bir ölüye dokunacaktım hissiyle, bu geçmiş zaman hatıraları ve görüntülerinden uzun zamandır uzak duruyordum. Deniz daha önce albüm ve fotoğraflara bakan birinin, Afife Jale’nin fotoğrafının da olduğunu sözlerine ekleyince merak ağır bastı ve kendimi bir poşetin içindeki yüzlerce fotoğrafa bakarken buldum. Afife Jale yoktu ama, ilk bakışta Vasfi Rıza (Zobu), Hazım (Körmükçü), Ferdi Tayfur’un da rol aldığı bazı sinema ve tiyatro fotoğrafları dikkati çekiyordu. Bir de hastanede ara sıra hemşireleriyle şakalaşıp, sanki bir tiyatro sahnesindeymiş gibi rol yapan güzel bir genç kadın! Albümün neredeyse tamamı, sanatoryum olduğunu tahmin ettiğim bir hastanede çekilmiş fotoğraflarla doluydu. Bu birkaç sayfası kopmuş yıpranmış albümde, Türkiye’nin ilk dünya güzellik kraliçesi Keriman Halis’in de (Ece) fotoğrafı vardı. En azından benim tanıyabildiğim yüzler bunlardı...

Daha sonra eski yazı Türkçe ile yazılmış 4-5 defter, 2-3 kü-

çük ajanda, ne olduğunu anlayamadığım yine eski Türkçe bazı evraklara baktım. Tek okuyabildiğim, defterlerin başında yeni Türkçe’yle yazılı ‘Melek Kobra’nın hatıra defteridir’ yazısıydı... Defterlerde tiyatro tarihi ile ilgili ilginç şeyler olduğunu umut ederek, bir tanesini okutmak üzere ödünç aldım. Tiyatro Ansiklopedisi’nde üç dört satır bilgi vardı Melek Kobra hakkında; Muhlis Sabahattin’in kızı, Ferdi Tayfur’la olan evliliğinden dolayı Melek Tayfur olarak da biliniyor, operetlerde ve filmlerde rol almış ve 1939 yılında çok genç bir yaşta ölmüş...

Günlük, yani ‘Melek Kobra’nın hatıra defteri’ hastanede yazılmıştı. İrkiltici bir durumdu aslında... Ölmekte olan birine ait defterler... Yaşadığı anlara tanıklık etmiş fotoğraflar... Ve seneler sonra bu duruma tanıklık etmek... İçimden bir ses bunları alıp saklamam gerektiğini söyledi... Dükkâna gittim, defterleri, evrakları, cep ajandalarını, fotoğrafları, yani Melek’ten kalmış hatıraları satın alarak eve getirdim.”

Melek’in anıları ve fotoğraflarının evde saklanması, Cengiz Kahraman’la karşılaştığımız güne kadar sürdü. Sonra defterler ve belgeler eski Türkçe bilen uzmanlarla birlikte elden geçirildi. Anlaşıldığı kadarıyla, Melek’in annesi Seniye Hanım’ın evrakı metrukesiydi bunlar. 1950’li yıllara ait ajandalara da notlar düşüldüğüne göre, kızının ölümünden sonra uzun süre yaşamıştı. Herhalde yakın çevreden tanıdık ellere geçmiş, daha sonraki yıllarda da, bu tür malzemelerin ortak kaderi olan eskicilere terk edilmişti.

Hatırat’ı okuyunca beklediklerimi bulamadım. Melek’in ne kendisinin ne de ailesinin geçmişi yoktu bunlarda. “Hatırat”dan çok günlüktü bu defterler... Hastalığı boyunca tuttuğu ve merkezinde o günlerdeki duygularının yer aldığı notlar... Ama sonra, benim beklentilerimi bir yana koyarak baktığımda, hatıratın kendi içindeki değeri ve önemini görmeye başladım. İçine tam olarak giremesek de, söz ettiği kişilerin çoğunu tanımasak da Melek Kobra Hatıratı ilginç bir metindi. Melek hakkındaki bil-

diğim her şeyi hatıratın önüne koydum. Ardından üç uzmanın görüşlerini aldım. Defterleri, “verem hastalığının seyri” ile ilgili bilgilerle dolu olduğunu düşünerek, bu hastalığın tarihiyle ilgilenen Profesör Doktor Zeki Kılıçaslan’ın önüne koydum. Ardından Melek’in ruh hezeyanlarının sık sık karşımıza çıkmasından hareket ederek, yazar ve psikoterapist İskender Savaşır’ın ve bu günlüklere edebiyat diyebilir miyiz sorusuna cevap aramasını isteyerek şair ve araştırmacı Serhan Ada’nın da okumasını istedim. Hepsi birer makale ile kitaba katkıda bulundular.

Biz olabildiğince size, yani okuyucuya yardımcı olmaya çalıştık. Gerisi sizinle Melek Kobra’nın arasında kalacak... Bir “masal güzeli”nin yıllar öncesinden gelen öyküsüne tanık olacaksınız. Hatıratın en az bizim kadar sizin de ilginizi çekeceğini umuyorum...

G. Akçura

MELEK KOBRA

Hatıratım

MELEK KOBRA KİMDİR?

Gökhan Akçura

Kitabımızın birinci şahsiyeti olan Melek (önce Melek Muhlis ardından Melek Tayfur, en sonunda da Melek Kobra olarak geçecektir), 1915 yılında İstanbul’da doğmuştur. Babası ünlü operet bestecisi ve emprezaryosu Muhlis Sabahattin Ezgi, annesi ise Seniye Hanım’dır.

1890 doğumlu olan Muhlis Sabahattin Ezgi, babasının sürgün olarak bulunduğu Adana’da doğdu. Babası, Sultan Aziz’in tahttan indirilmesinin ardından Mardin’e, oradan da Adana’ya sürülmüş olan Abdülaziz’in baş mabeyncisi Hurşit Bey’dir. Hurşit Bey, aynı zamanda, devrinin tanınmış şark musikişinaslarından. Keman, lavta, on iki telli saz tabir olunan bir alet ve nisfiyeyi, zamanının büyük alaturka icracıları derecesinde çalmaktadır.

Hurşit Bey dört evlilik yapmıştır. Eşleri ve bunlardan olan çocukları şöyle sıralayabiliriz: Necmiye Hanım'dan İsmail, İhsan, Emine Şayan ve Agâh; Sinesaf Hanım'dan İkbâl ve Muhlis; Dilber Hanım'dan ise Nev' eser doğmuştur. Son eşi Mümtaz Hanım'dan çocuğu olmamıştır.

Muhlis Sabahattin'in bu altı kardeşinden dördü saz, ses ve beste âleminde başarılı olmuş kişilerdir. Bunların en ünlüsü kız-kardeşi Nev' eser Kökdeş'dir. Diğer kardeşleri arasında Emine Şayan alafrangacıdır. İkbâl, Viyana'da sürekli şan dersleri aldıktan sonra birinci derecede ses sanatkârı olarak yetişmiştir. Bayan Agâh ise, alaturka piyanoda büyük başarı sağlamıştır.

Babasının ölümünden sonra, Muhlis'in Selanik'te ikametinin gerektiği, Saray tarafından bildirilir. Bir süre sonra da İstanbul'da Galatasaray'da okumasına izin verilir. Galatasaray Lisesi'ni bitirdiği 1908'de, İkinci Meşrutiyet'in ateşli yıllarında Muhlis Sabahattin'i politik bir gazeteci hüviyetinde görürüz. İttihat ve Terakki Fırkası dışında kalan bir Jöntürk çevresinin kurduğu Osmanlı Demokrat Fırkası'nın önce üyesi olur, sonra da genel sekreterliğini yapar. Çok genç olmasına rağmen, otoriter, etkileyici karakteriyle dikkatleri çekmektedir. Yaşamı boyunca gözünden hiç düşürmediği monoklü, şık giyinişi, yüksek perdeden konuşması o günlerde bile belirleyici özellikleri arasındadır.

Muhlis Sabahattin, hükümetle ters düşen düşünceleri nedeniyle 1913 yılında Sinop'a sürülür, kısa bir süre sonra da yurt dışına kaçır. Mısır üzerinden Avrupa'ya, oradan da Güney Amerika'ya geçer. Hakkında hâlâ ayrıntılı bilgi edinemediğimiz bu gurbet yıllarından sonra, mütareke döneminde İstanbul'a döner. Kendi sözleriyle, “politika yapmamak, yazı yazmamak, İstanbul'a yakın bir köyde oturmak ve gerekmedikçe kente inmemek” koşuluyla... Tek çaresi kalmıştır, yurtdışında da ekmek parasını kazanmasına yardımcı olan müzik bilgisine, sevgisine başvurmak. “Üç yıl beni sevdanın ipek saçları sardı/ Hummalı ba-

şım göğsünün üstünde yanardı,” diye başlayan nihavent şarkı onun kamuoyu tarafından tanınan ilk bestesidir.

Şarkı yazmak geçinmeye yetmez elbette. O günlerin gözde topluluğu İstanbul Operet Heyeti’ne müzikaller ve revüler yazmaya başlar: *Çaresaz*, *Hilaliabmer Çiçeği*, *Zühre*, *Kelebek Zabit* ve *Ayşe* operetleri bu dönemin ürünüdür. Özellikle Ayşe operetinin kazandığı büyük başarı, Muhlis Sabahattin’in bundan böyle “operet kralı” ünvanıyla anılmasına neden olacaktır.

Mutsuz geçen çocukluk yılları

Melek’in yaşam öyküsüne dönersek... Muhlis Sabahattin’in 15 Kanunisanı 1329 (yaklaşık olarak 28 Aralık 1913) tarihinde evlendiği ve kısa sayılacak bir sürede boşandığı eşinin adı Seniye’dir. Bu evlilikten 1915 yılında tek çocukları Melek doğacaktır. Seniye Hanım’ın erkek kardeşi Topçu Mülazım Mehmet Ali Üsküdarlı da Muhlis Sabahattin’in kızkardeşi Nev’eser ile evlenir. Ama bu evlilik de üzücü bir sonla bitecektir. Nev’eser’in çok kısa bir süre beraber olabildiği eşi Çanakkale Cephesinde şehit düşer.

Seniye Hanım’ın (yayınlanmamış olan) günlüklerinden evliliğin üç dört yıl içinde sona erdiğini anlıyoruz. Örneğin 3 Temmuz 1334 (1918) tarihli sayfada şu not var: “Bu akşam Muhlis yine gelmedi. Artık aşkıma da kalbime de lanet ediyorum. Artık ayrı yaşamaya karar veriyorum. Yavrumu alıp ruhumu sükûnet vermek için bir yuvaya çekilip yalnız yaşayacağım. Tâ ki, Muhlis nedamet edinceye kadar.” Muhlis Sabahattin’in (yaşam boyu yakasını bırakmayacak olan) müflis yaşamı, kumar tutkusunu evdeki piyanonun bile satılmasına neden olur. Piyano Seniye Hanım’ındır üstüne üstlük:

“7 Temmuz 334 yevm-i Pazartesi

Bugün ikiyüz yirmi liraya canım gibi sakladığım piyano satıldı. Muhlis’in uğruna o da gitti. Gece Muhlis gelmedi.”

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Melek'in annesi Seniye Hanım'ın bir gençlik fotoğrafı.

Muhlis Sabahattin ise o sıralarda Tokathıyan Oteli'nde kalıyor, parası oldukça eve birkaç lira yolluyordu. Kızı Melek de bazı cumartesileri babasının yanına gidiyordu. Melek'in çocukluk döneminde esas olarak annesiyle oturduğunu, babasının yeğeni olan Halis Bey (Halis Bey, Muhlis Bey'in büyük ağabeyi İhsan Bey'in oğludur. Ama Muhlis ile Halis'in aralarındaki yaş farkı çok az olduğundan Melek, Halis Bey'e amcam diye hitap eder) ve kızı Keriman Halis'le sık sık görüştüğünü, zaman zaman on-

Melek çocukluk yıllarında bir toplu fotoğrafta babasıyla
(üstten ikinci sırada, en solda).

larda kaldığını biliyoruz. Muhlis Sabahattin'in ise en çok ürettiği ve ünlü olduğu yıllardır bunlar.

Melek'le ilgili kamuoyuna yansıyan ilk bilgi, on beş yaşındayken *Cumhuriyet* gazetesinin düzenlediği Türkiye güzellik yarışmasına katılmasıdır.

5 Ocak 1930 tarihli *Cumhuriyet*'de Melek Muhlis'in fotoğrafı yayınlanır (Güzellik yarışmasındaki 50 numaralı yarışmacı olarak). *Cumhuriyet* gazetesi güzellere birer davetiyeyi taahhütlü olarak yollamıştır. Davetiye "bilâücret saçlarını yapacak

olan berberlere hitaben birer mektup” da eklenmiştir. 8 Ocak tarihli *Cumhuriyet*’te “adresleri kâfi derecede sarıh olmadığı için davetiyelerini gazetesinin idare müdürlüğünden almaları” istenen güzeller arasında Melek Muhlis de vardır. Güzellik yarışmasının balosu 9 Ocak 1930 akşamı Turkuaz salonlarında yapılır. Burada, katılanlar arasından 22 güzel son tura kalır. 12 Ocak Pazar günü yine Turkuaz’da akşam saat 5’ten itibaren, hakem heyetinin perşembe

Melek çocukluk yıllarında büyükannesiyle.

gecesi seçtiği 22 güzelin arasından 1930 Türkiye Güzellik Kraliçesi seçilir. Hakem heyeti, “İstanbul’un edebiyat, sanat ve matbuat âleminden 90 kişi”den kuruludur. Romancı Hüseyin Rahmi yarışmanın ardından, “O 22 perinin hepsini birden seçmemenin imkânsızlığından aldığım clemle yüreğim ezim ezim eziliyor...” diye buyurmaktadır. “Mübeccel Namık Hanım birinci, geçen senenin kraliçesi Feriha Tevfik ikinci, Nüzhet İhsan Hanım da üçüncü güzel ilan olundu.” Melek Muhlis de yirmi iki güzel arasından 13. seçilir.

Melek'in bir çocukluk fotoğrafı.

Melek babasının topluluğunda sahneye çıkıyor

Sinema ve tiyatro çevrelerinin içinde büyüyen Melek, 5 Ağustos 1931 tarihinde (Süreyya Opereti'nin ardından kurulan) "Muhlis Sabahattin'in Çocukları" topluluğuyla birlikte sahneye çıkar. Topluluk, Kadıköy Süreyya Sineması'nda "büyük üstat bestekâr Muhlis Sabahattin Bey'in yirminci san'at senesinin yıl dönümü şerefine tertip edilen Fevkalâde Müsamere Programı"nda yer almaktadır. El ilanında, "üstadın jübilesini tes'iden hassas kızı Melek Muhlis Sabahattin Hanım ilk defa sahneye çıkacak ve babasının eserinde rol alacaktır," denilmektedir. İlan-daki bilgiler şöyle devam etmektedir:

"Bu müsamerede pek orijinal mevzuu olan ve pek büyük takdir ve alkış toplayan üstadın son eseri *Perde Arkası* opereti temsil edilecektir. (...) Uzun zamandan beri sahneye çıkmayan üstadın manevi kızı san'atkâr Suzan Lütfullah Hanım üs-

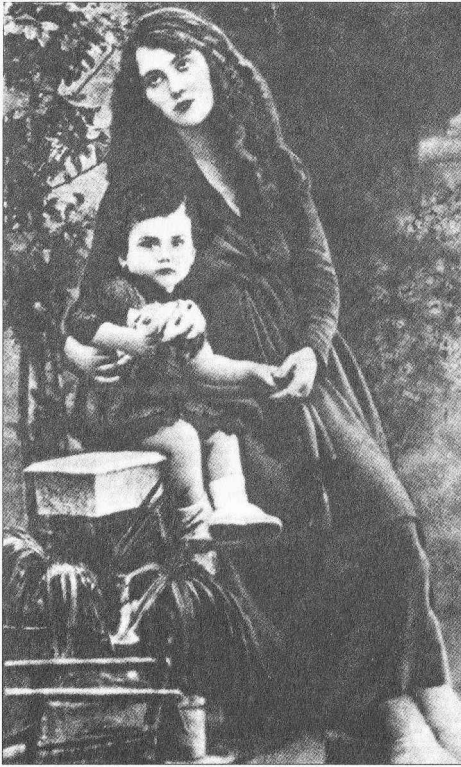

Bir aile fotoğrafında en sağda Muhlis Sabahattin,
solunda kızkardeşi Nev' eser Kökdeş, yanında oğlu Adnan.

tadın jübilesinde temsil edilecek piyeste kendi rolünü ifa edecektir.”

Muhlis Sabahattin ve Yusuf Sururi'nin birlikte yazdıkları *Perde Arkası* “operet buf”unun rol dağıtımı şöyle: Primadonna: Suzan Lütfullah/ Ayda: Melek M. Sabahattin/ Subret: İrna Toto (Karaca)/ Grandam: Neclâ/ Bel dam: Hülya/ Celepzade Mürteza: Ömer Aydın/ Celep Kâtibi Safa: Salâh Cehdi/ Müellif Zışan: Lütfullah Sururi/ Tiyatro müdürü: Reşit (Gürzap)/ Aktör sarhoş Celal: Celal (Sururi)/ Makinist: Süreyya/ Pertüz Bülbülyan: Muammer Ruşen (Karaca).”

Topluluk 1931 yazı sonunda “Muhlisin Çocukları” adıyla turneye çıkar. Turne sırasında Melek ilk olarak Samsun’da oynanan *Kısır Paşa* oyununun kadrosunda yer alır. Trabzon’da dağıtılan “Yıldız sinemasında bu akşam” yazılı *Ayşe* operetinin el ilanında (birinci temsil), topluluğun kadrosu da verilmektedir. Buna göre başroller olan *Ayşe*’de Suzan Lütfullah, Ahmet’de ise Ömer Aydın bulunmaktadır. Diğer rollerde, Melek

Nev'esper K kde  gençlik yıllarında oğlu Adnan'la.

Muhlis (Ne e), İrma Toto (Hale), Necla Kemal hanımlarla; Lutfullah Sururi (Su-at), Salâh Cehdi (Radi), Kemal Rufaf (Veli dayı), Belig ve Mehmet Ali beylerin adlarına rastlanmaktadır. El ilanının altında  u açıklama yer almaktadır:

“Melek Muhlis (Hanım) yalnız pederinin piyeslerinde rol almakta ve san'atına karşı olan a kını sırf bir amatör gibi bu suretle tatmin etmektedir. Melek Hanım'ın fevkalade istidadı sah-nemizin istikbalde çok kudretli bir san'atkâr

kazanacağını müjdelemektedir. Büyük  stadın san'atkâr kerimesile hey'etimiz cidden müftehir ve ma rurdur.”

Aynı turnede yine Trabzon'da oynanan Muhlis Sabahattin'in yazdığı *Asaletmeap* adlı oyunda Melek bu kez Prenses Leyla rolünü üstlenir. En önemli rol olan Prenses Selma'yı ise Suzan Lütfullah oynamaktadır. Suzan Hanım, Lütfullah Sururi'nin e i ve Gülriz Sururi'nin annesidir. Melek'le yakın arkada tırlar. Gülriz Sururi anılarında bu arkada lı ı şöyle anlatır: “Kadıköy'de, iskeleyle Moda arasındaki dar sokaklardan birinde küçük bir ev hatırlıyorum. İlk anılarım olacak bunlar. Evde annem,

1930'lar gibi; büyük aile. En üst soldan birinci Halis Bey, ikinci kızı Keriman, üçüncü Muhlis Sabahattin, yanında Melek, en sağda Nev'esper Kökdeş. Orta sırada oturanlar soldan. Halis Bey'in eşi Ferhunde, Muhlis Bey'in kardeşleri İkbâl ve Şayan, Muhlis'in annesi Sinesaf. Önde oturanlardan soldan ikinci Nev'esper'in oğlu Adnan.

sarı uzun saçları çözülmüş yataкта. Ben koynundayım. Karşıda, divanda, Melek Teyzem (Muhlis Sabahattin Bey'in kızı, Ferdi Tayfur'un karısı). Annemin evde gördüğüm tek arkadaşı o. Bunun doğru olduğunu ilerde bir gün babamın ağzından öğrenecektim. Annemle Melek Teyzem, ayaklarını havaya kaldırıp, çıplak bacaklarını seyrediyorlar. Ayaklarına bakıyor, kıkır kıkır gülüyorlar. Annem bir beni öpücüklere boğuyor, bir Melek Teyzemin kucasına top gibi atıyor. Ben de gülüyorum. Çok seviyorum annemi, beni öpen Melek Teyze'yi, o anda kapıdan girip bu oyuna katılan babamı.”

Turne dönüşü Melek yine babasının topluluğunun kadrosunda yer almaktadır. 15 Eylül 1931 tarihli *Son Posta* gazetesinde yayınlanan “Bir operet artisti Melek” adlı yazıdan şu bilgileri ediniz:

“Tiyatro hıncahınç dolu idi. 400 lira hasılat olmuştu, bu hasılat azami idi. 400 liranın 120 lirası rüsuma, 115 lirası tiyatro

Yıldız sinemasında bir akşam

Muhlisin çocukları opret hey'eti

İkinci temsil

ASALETMAAP

— Opret 3 perde —

üstat Muhlis Sabahattin beyin en şuh ve en sakrak eseri

Orkestrayı bizzat üstat Muhlis Sabahattin bey idare edecektir.

TEVZIAT

Prenses Selma

Prenses Leylâ

Belma H.

Huriye H.

Asaletmaap

Fehametmaap

Vefik

Lemi Nejat

Hulûl Paşa

Bilcint Nejat

Eczacı

Suzan Lutfullah H.

Melek Muhlis Sabahattin H.

Madmazel Toto

Necla Kemal H.

Ömer Aydın B.

Celâlettin B.

Salâh Cehiti B.

Lutfullah Sururi B.

Kemal Rafaf B.

Mehmet Ali B.

Ceval B.

10 gişillik fevkalade orkestra

Orkestra hey'eti İstanbul en yüksek muzisiyenlerinden
mütecekkildir.

üstat Muhlis Sabahattin beyin "Asaletmaap" şuh eser plâgını
Harunlar müessesesinden arıyoruz

binasına, 30 lirası orkestraya, 20 lirası hakkı telife, 10 lirası icara çıkıyor ve 25 artiste de 115 lira kalıyordu. Melek'in hissesine o akşam 6 lira düştü. Melek bu rakamın kendisine istikbali hakkında verdiği belig ifadeden birşey anlayamamış, onu küçük iken bir şarkı söylediği zaman babasının kendisine verdiği bir paket çikolatadan başka türlü görmemişti."

Turne dönüşü Suzan Lutfullah hastala-

nır. Kızı Gülriz Sururi, çok küçük olduğu için hatırlayamadığı, ama daha sonra aileden dinleyerek bilgi sahibi olduğu bu üzücü olayı, anılarında şöyle anlatıyor:

"İnmeyen ateşine teşhis konulamaz bir türlü. Sahneye çıkamaz olur, kalkamaz yataklardan. Heyet İstanbul'a dönmek zorunda kalır. Fakat Suzan'ın hastalığını İstanbul'daki doktorlar da pek kolay teşhis edemezler. Kimisi, zehirli sinek sokmuş olacak, derken, kimisi, çok zayıf, zafiyet geçiriyor, der. Bir başkası derhal ameliyat etmek gerek, safra kesesi iltihabı, der demez acele Alman Hastanesine yatırılan Suzan'a ameliyatı yapacak olan devrin ünlü bir operatörü: 'Yarın arife, alışveriş yapmam lazım. Öbür gün mübarek Ramazan-ı Şerif'in ilk günü, Allahın izniyle ramazanın ikinci günü ameliyat ederiz Suzan Hanım kızımızı,' der.

Ama Suzancık ameliyat gününü bekleyemeden mübarek ramazanın ilk günü, sabaha karşı septisemiden, safra kesesinin pat-

Halk Operetinde: Ayşe

Babasının eserini, kızı muvaffakiyetle temsil ediyor

*Ayşe operetinin bestekârı Muhlis Sabahaddin ile san'atkârı
kızı Melek Muhlis Sabahaddin*

Muhlis Sabahaddin'in bestelediği Ayşe opereti bestekârın en kıymetli eserlerinden biridir. Birkaç gündenberi, Taksim bahçesinde oynayan Halk Opereti bu güzel opereti temsil etmektedir. Muhlis Sabahaddin'in kızı Melek, babasının eserini büyük muvaffakiyetle temsil etmektedir. Baba ile kızın beraberce yarattıkları Ayşe halkın alkışları ile karşılanmaktadır.

laması sonucu iltihabın kana karışmasından, hayata kapar gözlerini, yirmi üç yaşına basmamıştır henüz. Soğuk bir kânunisânî sabahının alacakaranlığında sevgili Lütfullah'ının kollarında."

Cumhuriyet gazetesinin 12 Ocak 1932 tarihli nüshasında Suzan Lütfullah'ın ölüm haberi şöyle yer alır: "Süreyya Opereti primadonnası merhum Mahmut Refik Bey'in kerimesi ve Süreyya Opereti tenoru Lütfullah Süruri Bey'in refikası Suzan Lütfullah Hanım uzun müddetten beri müptelâ bulunduğu hastalıktan rehayab olamayarak Taksim Siraselviler'deki Alman Hastanesi'nde rahmeti rahmana kavuşmuştur." Suzan Lütfullah'ın ölümü topluluğu çok sarsar.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Muhlis'in Çocukları Operet Heyeti Karadeniz turnesinde
Bafra'da çektiardıkları fotoğrafta toplu halde. Ortada beyaz mendilli
Muhlis Sabahattin, onun sağında beyaz bereli Melek.

Kuzeni Keriman Halis dünya güzeli olur

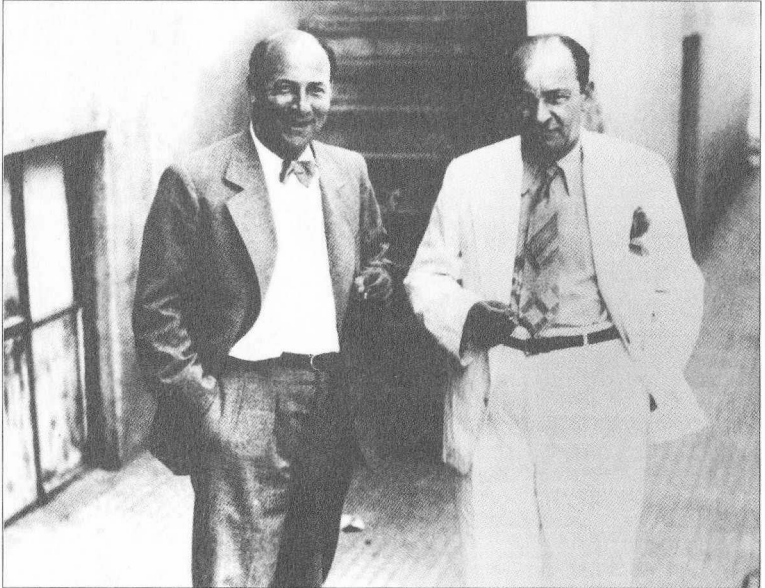
Güzellik yarışmaları ise her yıl yapılan yenileri ile sürmektedir. 1932 Ağustos başında Keriman Halis dünya güzeli seçilir. 10 Ağustos 1932 tarihli *Milliyet* gazetesinde Abidin Daver'le yapılan bir konuşmadan Keriman Halis'in yarışmaya nasıl katıldığını (ve Melek'in de 1931 yılında bir kez daha yarışmaya girdiğini) öğreniriz: "Kraliçenin pederi Halis Bey, Galatasaray'dan mektep arkadaşımıdır. 1931 güzellik balosuna kendi kızı Keriman Hanım'la, Muhlis Sabahattin Bey'in kızı Melek Hanım'ı getirmişti. İkisnin de müsabakaya girmesini teklif ettim, istemediler... Her iki genç kıza da adeta zorla birer numara verdim. Fakat Türkuaz'ın büyük salonunda güzellerin resmigeçidi baş-

Dünya güzeli
Keriman Halis hanım

ladığı zaman her ikisi de bütün ısrarlarıma rağmen ortaya çıkmadılar. Asıl müsabakaya da gelmediler.” Abidin Daver aynı yazıda, Keriman Halis’i de 1932 yılı yarışmasına ikinci aşamada zorla soktuğunu açıklar...

Keriman Halis’in dünya güzeli seçilişinden sonra Türkiye’ye dönüşünün hemen öncesinde yer alan haberlerden biri dikkatimizi çekiyor. 31 Ağustos tarihli *Milliyet*’de şöyle yazmakta: “Dün bir muhabirimiz Keriman Halis Hanım’ın amcası Muhlis Sabahattin Bey’le görüşmüştür Muhlis Sabahattin Bey, Keriman Hanım’ın avdetinden ev halkının çok memnun olduklarını söyledikten sonra, şunları söyler: ‘Bu akşamki trenle ben ve Keriman’ın annesi ve kızım Melek üçümüz gidecektik. Fakat son dakikada Keriman’ın büyük annesinin ısrarı üzerine yerimi kendisine terk ettim. Ben otomobille Hadımköyü’ne gideceğim.’”

Muhsin Ertuğrul ve Muhlis Sabahattin Ezgi İpek Film Stüdyosu önünde.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Söz Bir Allah filminde I. Galip Arcan ve Melek.

Melek'in Halis Bey'lerin evine sık sık gittiğinin bir tanığı da Hikmet Feridun Es'tir. Yıllar sonra bir yazısında şunları anlatır:

“Son zamanlar[ın]da Salıpazarı Hamamı'nın yanında bir gazino açılmıştı. Burada akla gelmedik şöhretlerle karşılaştınız. İşte tek gözlüğü gözünde, büyük bestekâr Muhlis Sabahattin Bey... Kardeşi, Dünya Güzellik Kraliçesi Keriman Halis Hanım'ın babası, Halis Bey tam burada bir apartmanda otururdu. Sinema yıldızı Melek Hanım'ın babası, Ferdi Tayfur'un kayınbabası olan Muhlis Bey, yeğeni Keriman Halis'i çok severdi. Sık sık gelirdi Salıpazarı'na... Ve sıcak yaz günlerinde de, deniz hamamına uğramadan edemezdi. Gözünde tek gözlüğü kulaç atardı. Hamamın bitişik komşusu, akademi hocası Çallı İbrahim ile beraber...” (*Hürriyet*, 2.8.1987)

Bir sinema sanatçısı olarak Melek

Muhlis Sabahattin Ezgi 1932 yılından itibaren, Muhsin Ertuğrul'un yönettiği filmlerin müziklerini yapmaya başlar. Bu işbirliğinin ilk ürünü *Karım Beni Aldatırsa* 1933 yılı başında gösterime girer. Formül başarı kazanınca hemen yeni bir filmin çekimine başlanır. Bestekârın kızı yani Melek Muhlis de bu filmde rol alır. Melek'in ilk sinema tecrübesi olan ve 1933 yılında çekilip gösterilen *Söz Bir Allah Bir* filminin kadrosu şöyledir: Yönetmen: Muhsin Ertuğrul, Müzik: Muhlis Sabahattin, Senaryo: Nazım Hikmet (Mahmut Yesari'nin adapte ettiği oyundan), Görüntü Yönetmeni: Cezmi Ar, Dekor-Giyisi Vedat Ar. Oyuncular: Hazım (Recep), Melek (Ayten), Vasfi Rıza (Şadan), Cahide (Leyla), Necla [Sertel] (Teyze), İ. Galip (uşak Yavuz), Semiha (feminist), Mahmut [Moralı] (Şerafettin) ve Ferih [Egemen].

Aynı yıl (1933) çekilen *Milyon Avcıları* (ilk gösterimi Ocak 1934) filminin de müziğini Muhlis Sabahattin yapar. Melek bu filmde de oynar. Yönetmen ve senarist aynıdır. Feriha Tevfik (Feriha), Hazım Körmükçü (Hazım), Ferdi Tayfur (Ferdî), Mahmut [Moralı] (ilan bürosu memuru), Muammer [Karaca] (çırak), Said [Kökner] (mal sahibi), Sami [Ayanoğlu] (Polis) ve Necdet Mahfi.

Melek Ferdi Tayfur ile bu dönemde tanışır ve evlenir. Dublajın ilk dönemine tanık olan ve daha sonra dublaj kraliçesi olarak anılacak (Ferdî Tayfur'un kızkardeşi) Adalet Cimcoz aynı günlerden bilgiler aktarıyor: “Yanılmıyorsam, Türkçe sözlendirilen ilk film *Güneş Doğarken* adlı bir Alman savaş filmiydi. Yalnız Şehir Tiyatrosu sanatçıları konuşmuştu bu filmde.”

Mahmut Moralı yönetmenliğindeki Darülbedayi sanatçılarının konuşmaları bir süre sonra doğal gelmemeye başlar ve dublaj yönetimi o dönem İpek Film'le yakın ilişkiler içinde bulunan Nâzım Hikmet'e verilir. Nâzım değişik kesimlerden insanları bu

Söz Bir Allah Bir filminde Melek.

Yıldız sinemasında bu akşam

Muhlisin çocukları opret hey'eti

Birinci temsil

üstat Muhlis Sabahattin beyin cihanşumul şah eseri

AYŞE

— Opret 3 perde —

Orkestrayı bizzat üstat Muhlis Sabahattin bey idare edecektir.

Türkiyenin yegâne primadonnası kıymetli san'atkar
Susan Lutfullah H. Ayşe rolunda

TEVZİAT

Ayşe	Susan Lutfullah H.
Mâle	Madamzeli Toto
Nâze	Melek Muhlis Sabahattin H.
Terracedil	Necla Kemal H.
Ahmet B.	Omer Aydın B.
Suat B.	Lutfullah Sururi B.
Radi B.	Salih Çelti B.
Veli dayı	Kemal Rıfai B.
Hasan	Beliğ B.
Kerim B.	Mehmet Ali B.

10 kişilik fevkalade orkestra

Orkestra hey'eti istanbulun en yüksek müzisyenlerinden
müteşekkildir.

Melek Muhlis H. yalnız pederinin piyeslerinde rol almakta ve san'atına karşı olan aşkını arif bir amatör gibi bu suretle tatmin etmektedir.
Melek Hanımın fevkalade itidadi, sahnasının itidkâda çok kıymetli bir san'atkar kazanacağını müdelemektir. Büyük üstadın san'atkar kerimeti hey'etimin ciddien mütebellir ve mağrurdur.

İSTİBRAK KAYMAKCI - FRAKSON

Türkiyenin medarı iftihar olan Ula. ve Bostancı Muhlis Sabahattin Beyin
Harunlar müessesesinden arayınız

işe sokar. Bunlar arasın-
da Ferdi Tayfur ve eşi
Melek de vardır. Adalet
Cimcoz'un ise daha se-
yirci olmak dışında si-
nemayla bir ilişkisi yok-
tur. Adalet Hanım an-
latmaya devam ediyor:
“Benim ilk dinlediğim
Türkçe sözlü film *Dok-
tor Moro'nun Adası*'ydi
[*Island of Lost Souls*
adıyla 1932'de çevril-
di], Melek konuşuyor-
du başkadın oyuncuyu.
Melek kendini dinle-
mek, eleştirmek için es-
ki İpek Sineması'na be-

ni de sürüklemişti. Yabancı kişilerin dilimizi konuşması gülünç
gelmişti bana. ‘Biz insan değil miyiz?’ diye bağırان bir tuhaf,
bizlere hiç benzemeyen insanlar!”

O günlerde Toprak Mahsulleri Ofisi'nde mütercim (çevir-
men) olan Adalet Cimcoz bu işe nasıl bulaştığını ise şöyle an-
latıyor: “Ferdi'yle karısı evde durmadan dublajdan söz eder-
lerdi, ama bir kez bile bana ‘gel gör’ dememişlerdi. O gün-
lerde Ferdi dublaj yöneticisi değildi daha, konuşuyordu yal-
nızca. Bütün gün bir yabancı şirkette çalışır, akşamları gider-
di bu işe. Ferdi'nin eşi Melek hastalanınca, başkadın rollerini
konuşacak, ama tiyatro dışından birini istemişler. Ferdi de
‘Kardeşim var, sesi fena değildir,’ demiş. İşte böyle bir rast-
lantıyla girdim bu işe.” İlk seslendirdiği film ise *King Kong*
olur.

Ferdi Tayfur sinemamızın bu döneminde başarılı ve öne çı-

kan bir oyuncudur. Ama ne yazık ki, Beyaz Rus kadınlarla ilişkileri sonucu uyuşturucuya alışmıştır. Tayfur ile beraberliği sırasında Melek de eşi gibi uyuşturucu tutkunu olur. Evlilikleri sırasında, Ferdi Tayfur'un da karısı ile birlikte Muhlis Sabahattin'in bir turnesine oyuncu olarak katıldığı anlatılır.

En sevdiği rolü Ayşe'dir

1935 yılında Melek'i yine babasının topluluğunda (bu kez Ozan Opereti olmuştur adı) oyuncu olarak görüyoruz. Nusret Safa Coşkun'un, Ferah Tiyatrosu'nda temsiller veren Ozan Opereti hakkında bir röportajından öğrendiğimize göre kadroda İsmail Dümbüllü, Fahri Gülünç, Celal Sururi, İrma Toto, Lütfullah Sururi (operetin rejisörü), Melahat Ziya (operetin Habibe Molla'sı), Melek Tayfur, Ziya gibi isimler vardır. Topluluk 48 kişilik bir kadroya sahiptir.

Nusret Safa oyunun icrasını da şöyle anlatıyor:

“Birinci gong vurdu. *Ayşe* oynayacak. Sahnede müthiş bir kaynaşma var. Artistler oradan oraya koşuyorlar. Süflör yerine geçti. Elektrikler yandı. Muhlis Sabahattin son bir tenbih daha yaptıktan sonra piyanosunun başına gitti.

“Perde açıldı. Dikkat ediyorum halk Muhlis Sabahattin'le alakadar. Onun yumruğunu sıkarak davulcuya bağırmasını, sahneye kollarını kaldırarak işaret etmesini takip ediyorlar. Bu, Melek Tayfur çıkıncaya kadar devam etti.

“Ayşe rolünü büyük bir muvaffakiyetle oynayan Melek Tayfur, bizi hususi kabinesinde kabul etti. Kendisini tebrik ettikten sonra sordum:

“Ne zamandan beri sahneye çıkıyorsunuz?”

“Dört sene oldu. 1931'de operet Muhlisin Çocukları ismile Anadolu turnesine çıkmıştı. Samsun'da *Kısır Paşa* oynanacaktı. Benim sahneye çıkmam icap etti. Ve ilk defa Samsun'da *Kısır*

Paşa'da sahneye çıkmıştım. Ondan sonra sahneye çıkmam devam etmedi. Ara sıra çıkmıyor değildim. Fakat devamlı değildi. Film çevirdikten sonra Darülbeyt'e girdim. Fakat girmemle çıkmam bir oldu.'

'Sebepe?'

'Sebepe? Sebepe? Birçok hususi sebepler vardı. Hususile kocam da müsaade etmedi.'

'Sinemayı mı yoksa tiyatroyu mu tercih ediyorsunuz?'

'Daha çok sahneyi. Çünkü sahne daha zevkli daha serbest. Halbuki sinemada her şeye rejisör hâkim. Meselâ size derler ki, üç adım atacak ve arkanıza bakıp güleceksiniz. Orada da Hâzım vardır. Halbuki arkanızda ne Hâzım var, ne de başka biri. Bembeyaz bir duvar. Sunilik içinde tabii olmaya mecbursunuz.'

'Artık Ozan Opereti'nde daima oynayacak mısınız?'

'Hayır, yalnız *Ayşe*'ye mahsus olmak üzere çıkıyorum. Dört gece müddetle.'

'Dudağının karmenini tazeleyen Melek'e sordum:

'En çok hangi rolünüzü sevdiniz?'

'Ayşe'yi...'

Hakikaten Melek, *Ayşe*'yi sevdiğini oyundaki muvaffakiyetiyle gösterdi." (*Büyük Gazete* (dergisi), 7 Ocak 1935.)

Yarımay dergisinden 1935 Ekim ayı başlarında topluluğun bu kez de Muhlisin Çocukları adıyla Taksim Bahçesi'nde *Ayşe*'yi oynadıklarını öğreniriz. Provalara giden *Yarımay* muhabiri topluluğun üyeleri arasında şu isimleri sayar: Şaziye, İrma Toto, Melek, Hicran, Necile, Necla. Lütfullah, Hüseyin Kemal, Celal Sururi, Cemal Sahir, Yaşar Nezihi, Sabri ve Kadri. 1936 yılında 25 Temmuz'da *Cumhuriyet*'te fotolu haberden ise Melek'in yine *Ayşe* rolünde bu kez Halk Opereti'nde sahneye çıktığını görürüz: "Muhlis Sabahattinin bestelediği *Ayşe* opereti sanatkarın

1935 yılında Ferdi Tayfur ve Melek.
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>
23

en kıymetli eserlerinden biridir. Birkaç günden beri Taksim Bahçesinde oynıyan Halk Opereti bu güzel opereti temsil etmektedir. Muhlis Sabahattin'in kızı Melek, babasının eserini büyük muvaffakiyetle temsil etmektedir.”

Melek Darülbedayi sanatçısı

Aynı yılın, yani 1936'nın 31 Ağustos günü İstanbul Şehir Tiyatrosu turne ekibi, gemiyle İzmir'e gider. (Sonradan İzmir Fuarı haline gelecek olan) “Arsiulusal 9 Eylül Sergisi”nde oyunlarını sunacaklardır. Oyunlar 25

gün boyunca parkın ortasına yapılan (sonradan Açık hava Tiyatrosu adını alan) ahşap bir sahnede oynanır. 39 kişilik

kadronun kadın sanatçıları arasında Melek de vardır. Bu onun Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatrosu) kadrosunda ilk yer alışıdır. Repertuvar ve Melek'in üstlendiği roller ise şöyle sıralanır:

Deli Dolu (Pervin), *Lütküs*

Hayat (Nesrin), *Saz-Caz*

(Meri), *Üç Saat* (Saadet),

Mırnav (Nebahat). Repertuvar-

da bulunan *Yarasa* operetinde ise

Melek'in rolü yoktur. Vasfî Rıza

anlatıyor: “İzmir'de otelimiz, bizi buraya getiren Karadeniz Vapuru oldu. Rıhtıma kıçtan bağlanmış, yanlarına dubalar konmuş. Sergi devam ettiği zaman bize otellik vazifesi göre-

Melek Ayşe kostümüyle.

cek. Bu şerefimize yapılmış bir ikram sanılmasın. ‘Otelsiz şehir’ denmeye layık İzmir’de açılan sergi dolayisiyle civar kasabalardan gelen halkı barındırmak için bulunan çarelerden biri de bu... Fakat alışık olmadıklarından mı, yoksa şehirdekilere kıyasla ‘lüks’ sayılacak bahada oluşlarından mıdır nedir; bizden başka müşteri var mıydı bilemem. Olsa da, her halde fark edilemeyecek kadar az sayıda...”

Vapurun güvertesinde, ekimde İstanbul’da perdeyi açacak olan *Dudakların* adlı eserin provasını yaparlar. Beşinci veya altıncı gece, *Lüki’s Hayat* oynanırken inanılmaz bir yağmur yağar. Ondan sonraki günler de hava koşulları açısından olumsuz geçince, turnenin geleceği tehlikeye girer. En sonunda kapalı bir mekâna, Elhanra Sineması’na geçerler.

Melek bu turneden itibaren Darülbedayi kadrosundadır. Vasfi Rıza Zobu’nun tuttuğu notları tarayarak Melek’in İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda rol aldığı oyunlarla ilgili bazı küçük bilgiler aktaralım:

1 Ekim 1936. *Bir Kadının Hayatı* adlı oyun başladı. Yazar: Saint-Georges de Bouhélier, Çeviren: Bedrettin Tuncel. Melek, Kordelya rolünde. Kadroda: İ. Galip, Talat, Sait Köknar, Avni, Neyire ve Cahide var.

9 Aralık 1936. *Leyla ve Mecnun* operetinde Melek, Gülsüm rolünde. Yazar İ. Galip, besteleyen Mesut Cemil. Kadroda Behzat, Emin Belli, Hazım, Vasfi Rıza, Refik Kemal, Reşit Akif, Bedia, Feriha, Şevkiye ve Saniye Oya da var.

31 Aralık 1936’dan itibaren Rey Kardeşler’in *Maskara* müzikali başladı. Melek Pırlanta rolünde. Kadroda Behzat, Hazım, Vasfi Rıza, Mahmut, Reşit Akif, Bedia, Feriha ve Şevkiye de var.

16 Ocak 1937. Muhlis Sabahattin Ezgi’nin bestelediği *Aşk Mektebi*, Fransız Tiyatrosu sahnesinde (şimdi Ses Tiyatrosu olan salon) oynanmaya başlandı. Metin: Yusuf Ziya Ortaç.

Dekor ve kostümler: Vedat Ömer Ar. Rol alan sanatçılar: Behzat Butak, Vasfi Rıza Zobu, Hazım, Refik Kemal Ardu-
man, Reşit Gürzap, İbrahim Delideniz, Reşit Baran, Bedia
Ştat- zer (Fettan), Şaziye Güremen (Teranedil), Melek Ez-
gi (Süzgün), Feriha Nergüs (Leyla), Şevkiye May (Keti) Sa-
mime Esen (Perla).

20 Mart 1937 gecesi Shakespeare'in *Kral Lear*'inin ilk oy-
nanişı. Lear rolünde Muhsin Ertuğrul. Kızlarını Neyire, Melek
(Regan) ve Cahide oynuyorlar. Bu ilk temsilde Melek'in ağzın-
dan kan gelir. Verem olduğu ilk kez o gece anlaşılır. Vasfi Rıza
o sezonu değerlendirirken şunları yazar: "Sezon başı: Bu sezon
operet temsillerine artık son verildiği müjdesini ulaştırmışlardı.
Fransız Tiyatrosu'nda yalnız komediler oynanacakmış. Ben se-
yahate çıkmadan önce [yaz başı], hatta sezon içinde, operetçi-
ler kadrosu zayıfladıkça, böyle düşünceler de ortalıkta dolaşı-
yordu. Bu karar doğrudan doğruya çaresizliktendi. Operet
oyuncularının genç sanatçıları birer ikişer eksildiler. Feriha Tev-
fik, Şehir Tiyatrosu'ndan ayrıldı. Semiha Berksoy, Almanya'da
tahsilde. (Bestekâr Muhlis Sabahattin Beyin kızı) Melek, tiyat-
roya gelişinden bir müddet sonra hastalanmış, sahneye çıkamaz
olmuştu."

Melek Kobra'nın hatıraları

Bu kitapta Melek'in hasta olduktan sonra ölümüne kadar
tuttuğu üç defter dolusu "hatırat"ı okuyacaksınız. İlk not tut-
tuğu gün 25 Mayıs 1938. Yani hastalığından yaklaşık on ay son-
ra. Bu arada neler oldu acaba? Kocası Ferdi Tayfur'dan ne za-
man ayrıldığını tam olarak bilmiyoruz. 1936 gibi diye düşünü-
yorum. Ama birden olmadığını, gidiş gelişli bir süreç olduğunu
zannediyorum. Melek ayrıldıktan sonra 1937 yılında Şehir Ti-
yatrosu dergilerinde adı Melek Ezgi olarak geçer, yani babasının
aldığı soyadı ile anılır... İstanbul Şehir Tiyatrosu belgelerinde

Melek, çeşitli topluluklarda beraber oynadığı Toto Karaca ile plajda.

daha sonra Melek Kobra olarak anılır. Kobra soyadı hukuki olarak kayıtlara geçti mi bilmiyorum. Elimizdeki defterlerin başında da “Melek Kobra, hatıratım” ibaresi bulunmakta. Birinci defterde bu adın sonunda bir soru işareti, ikincisinde ise ünlem işareti yer almakta!

O dönemde Melek’in aşk hayatının ise oldukça karışık geçtiğinin ipuçları var. Ayrıntılı bilgi edinemediğim için dedikodu düzeyindeki verileri bu kitaba almayacağım. Ama “hatırat”ında belirttiği gibi, ünlü bir işadamıyla, bizim verdiğimiz takma adla Veli Bey’le bir beraberlik yaşadığı anlaşıyor. Melek’in biraz da zorunlulukla, maddi nedenlerle yaşadığı bir olgu bu. Veli Bey,

hatıraların tutulmaya başladığı Çamlıca'daki evi Melek için kiralar ve masraflarını üstlenir.

Hatıralarda Melek'in 27 Aralık 1938 ve 17 Nisan 1939 tarihlerinde Cerrahpaşa Hastanesi Hariciye Bölümü'nde ameliyata girdiğini görüyoruz. Bu iki ameliyattan sonra oldukça sıkıntılı günler geçiren Melek'in notları 13 Kasım 1939 tarihinde sona erer. Üç hafta kadar sonra Melek bu dünyaya veda edecektir. Yine Vasfi Rıza Zobu'nun tanıklığına bırakalım son sözü:

“Muhlis Sabahattin Bey'in bir kızı vardı. Güzel, zeki, neşeli ve tiyatroculuğa uyan büyük bir istidatla doğmuş bir varlıktı. Babasının kurduğu operetlerde oynamış. Onunkiler dağıldıkça başka operetlerin sahnelerine çıkmış... Sonunda Şehir Tiyatrosu'na girmek istedi; girdi... Kaç oyun oynadı, ne kadar dayanabildi, şimdi doğrusu bulamam... Bildiğim iki yıl önce Kral Lear'deki rolünü oynarken kan kustu. Birden hastalandı. O demlerde hâlâ korkunçluğunu ve çaresizliğini muhafâ etmekte olan (zaten varmış) verem hastalığı alevlendi... Artık sahneye çıkmaz oldu. İki sene yattı, kalktı, tekrar yattı... Ve nihayet 1939 Aralık ayının altıncı gününün akşamı öldü. Onu, ayın sekizinci günü Feriköy mezarlığına götürdük.”

Durun son bir not daha: Şehir Tiyatrosu'nda Nevin Akkaya, Behzat Butak'ın telaşla çantasını topladığını görür. Behzat Bey, “Melek öldü,” der. Birlikte Alman Hastanesi'ne giderler. Behzat Bey'in elinde alet edavatı. Birçok tiyatro ünlüsüne yaptığını (ve artık bir ikisi dışında hiçbirisi elimizde olmayan) yapacak, yüzünün maskını alacak. Ama Melek ellerinin de güzelliğiyle ünlü. Behzat Bey, önce yüzünün, ardından ellerinin maskını alır. Alçıyı döker...

Masal güzeli yoktur artık.

Kaynaklar

Vasfi Rıza Zobu, *O Günden Bu Güne*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1977

Gökhan Akçura, “Süreyya Opereti,” *Gramafon Çağı*, Om Yayınevi, İstanbul 2003 (2.B.)

Gökhan Akçura, “Ferdi Tayfur 1,” *Aile Boyu Sinema*, İthaki Yayınları, İstanbul 2004 (2.B.)

Alim Şerif Onaran, *Muhsin Ertuğrul’un Sineması*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1974

Gülriş Sururi, *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince*, Doğan Kitap, İstanbul 2002 (3.B.)

MELEK

KOBRAT?

Samlica. NEBİMANIN EVİ

Hatıratım.

938-5-25. GAAŞAMBA

HATIRATIM

Melek Kobra

Birinci Defter

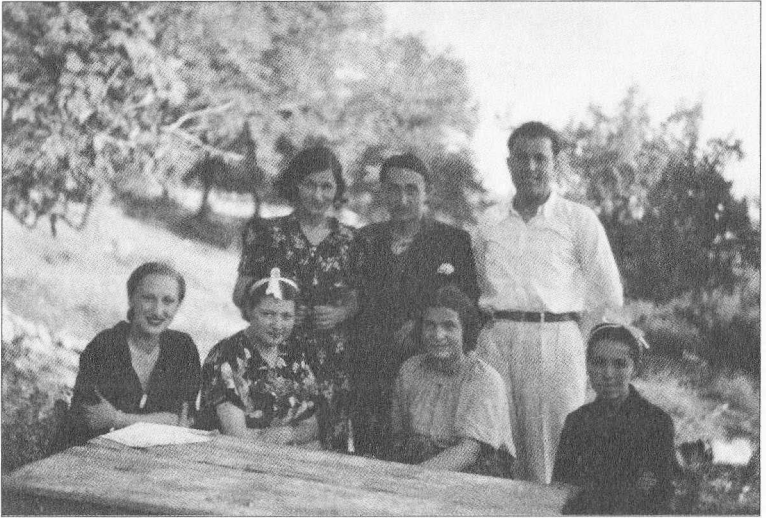
Çamlıca, Neriman'ın evi

25 Mayıs 1938

Çarşamba

Bugün saat üçte evden çıktık. Annem, Leyla, kadın ve ben! Saat 4.30'da salimen ablama¹ vasil olduk. Tuhaf değil mi, hiç yorulmadım. Ben bütün bir sene yatıp birdenbire bu kadar uzun yol gittikten sonra epey yorulurum zannıyla üzülüyordum. Halbuki ateşim 36,4'den fazla çıkmadı, onun için çok sevindim. Akşam için ablam yemek hazırlamıştı, onu yedik. Yalnız annemin bizden ayrılışı beni çok müteessir etti. Bir çocuk gibi

1 Hatıralarda adı geçen bir çok kişi hakkında bilgimiz yok. Burada "ablam" diye tanımladığı kişi (kardesi olmadığını bildiğimizden) bir aile yakını olmalı.

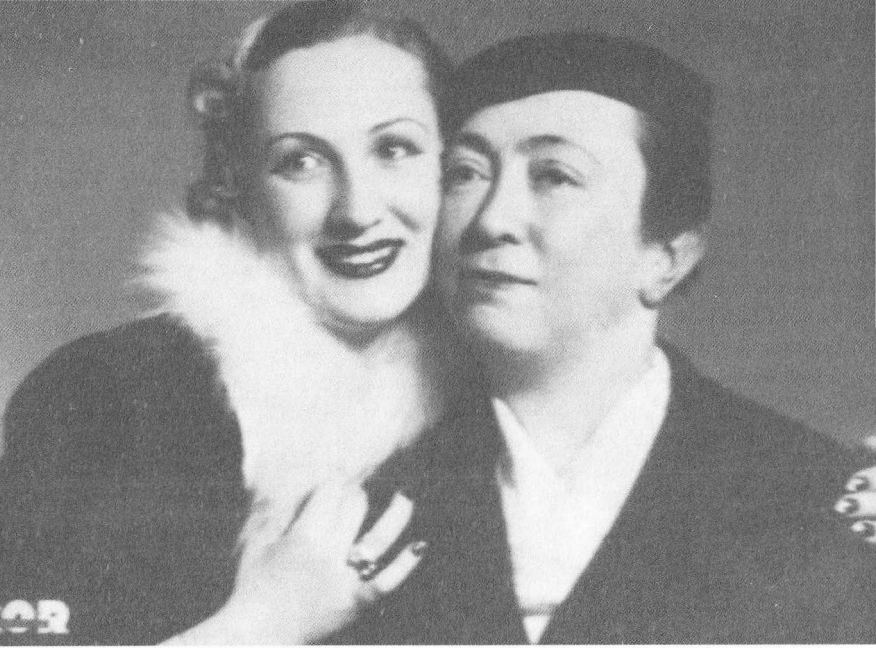
Melek ve arkadaşları Çamlıca'daki evin bahçesinde.

hüngür hüngür ağlayacaktım. Fakat yanımdakilerden utandım. Yine gözyaşımı zaptedemeyerek bir hayli ağladım. Bilmem neden, bana orada yapıyınız, kim kimsesiz kalacağım, bakılamayacağım, öleceğim gibi geldi. Boğulacak gibi oldum. Annem gitti. Geceyi de umduğumdan daha rahat geçirdim.

Hissiyatım;

Buraları çok güzel, insanın asabına sükûnet veren münzevi bir sessizlik ve durgunluk var. Buranın çok faydasını göreceğimi inşallah. Ablam çok iyi davranıyor.

Etraf göz alabildiğine yeşillik, önümüzde bahçede ufak bir bakla tarlası var. Aralarındaki gelincikler o kadar güzel duruyor ki, kırmızı kırmızı. Yalnız burada tek olmak fena, insan çift olursa daha iyi. Vedat'a bugün "Allahısmarladık," diyecektim. Vazgeçtim. Yalnız bir şey daha var ki, bu pek mühim. Burada Ferdi ile çok uzun ve güzel bir yaz hatıramız vardır. Buraya gelirken onu hatırlayarak üzüleceğimi tahmin etmişim, halbuki

Melek Kobra ve annesi Seniye Hanım.

hiç de tahminim gibi çıkmadı. Aklıma bile gelmiyor, tuhaf değil mi? Bununla Ferdi'yi düşünmüyor yahut unutmuş değilim, onu da kaydedeyim.

26 Mayıs 1938

Perşembe

Burada ilk gün! Saat şimdi yediye çeyrek var. Uzakta Haydarpaşa treninin düdüğü ötüyor.

Sabah erken kalktım, komik bir hadise oldu; katıldık gülmekten. Abdesthaneye gideceğim, abdesthane alaturka çömelmeye imkân yok. Çocuklara, “Aman,” dedim, “ben böyle abdest edemem, çareme bakın,” gülmekten kıldık. Sonra neyse işin kolayını buldular, ama ben de bittim. Gün çok iyi geçti. Leyla bugün İstanbul'a indi. Öğleden sonra ablam ve aşağıdaki kiracı bize geldiler. İkiye kadar oturduk. Aman neler konuştuk

neler, ayıp şeyler yazılmaz... Bu Leyla çok iyi kız, bizi güldürüyor. Akşamüstü biraz bahçeye indim. Salkım ağaçlarının altına oturdum. Yarabbi insanın içi açılıyor burada! İliklerime temiz hava doluyor, göğsüm genişliyor, sessiz, sakin güzel bir yer. Çok iyi ettim, buraya geldim. İnşallah hakkımda hayırlı olur.

Güneş batmak üzere karşiki sırt mor, yeşil, al gölgelerle süsleniyor. Etraf bir resim tablosu gibi... Bostanda kuyunun mütereddit gıcirtısı insanın kulağına güzel bir müzik dinler gibi geliyor. Bu da buranın müziği... Bugün yine ondan² ve Veli'den³ epey bahsettik; fakat heyecansız.

Akşam yemeği yukarıda yedik, sonra altmışaltı oynadık. Leyla gelmedi, merak ediyorum.

Burada ne güzel akşam oluyor, karşiki dağların üzerinde kızıl bir bulut dalgası, birbiri ardından yuvarlanıp dağılıyorlar. Bugünüm sıkıntısız ve rahat geçti, iyi de yemek yedim.

.....

Leyla gece saat 11'de Mithat'la geldi.

27 Mayıs 1938

Cuma

Bu sabah Mithat, Leyla, ben yemek yedik, iştahlı bir yemek. Bugün kayda şayan hiçbir şey olmadı. Yalnız, Leyla öğleden sonra basma entarimi biçti. Akşamüstü biraz bahçede oturduk, gece altmışaltı oynadık. Saat 10'da herkes odasına çekildi. Gün eğlence ile geçti.

2 Hatıralar boyunca "O" diye bahsettiği durumların hemen tümünde, ayrıldığı kocası Ferdi Tayfur kastediliyor.

3 Veli aslında değiştirdiğimiz bir isim. Daha sonra görüleceği gibi Melek'e bu evde oturma şansını sağlayan kişi. Bunu da elbette aralarındaki (Melek'in memnun olmadığı) ilişki nedeniyle yapıyor. İkinci defterde hakaretler yağdıracağı bu kişinin adını, yasal sorunlar çıkması amacıyla değiştirdik.

28 Mayıs 1938

Cumartesi

Bugün yapılacak epey şey var. Öğleden sonra annem geldi. Radyo yapılamıyormuş... Çok fena, bakalım nasıl olacak? Eğer hiç imkân bulamazsak bir gramofon getireceğiz. Tabii bugün öğle uykusu yapamadım.

Leyla İstanbul'a gitti, terziden etekliği alacak, Şevkiye'ye⁴ ve Madam Body'ye mektup yazdım, onu postaya atacak..

Akşamüstü annem gitmeden Yapıncak'ın bir yumurtasını getirdi. İlk yumurtası. Öyle sevindim ki, kahvaltıdan sonra biraz bahçeye indim. Bugün Kenan geldi. Koca çocuk olmuş.

Akşam yemeğini yalnız olduğum için çok iştahsız yedim. Leyla, Mithat'la saat 8'de geldiler. Yeni bir haber... Mithat prevantoryuma gidemiyor, yer yokmuş. Burada kalmayı, masrafı da üçe pay etmeyi teklif ettiler. Kabul ettim. Fakat Veli Bey'e bakalım ne söyleyeceğiz.

Bu gece epey hastalandım. Adeta kâbus geçirdim. Müthiş bir sıkıntı ile uyudum, sıçrayarak uyanıyor, kendimi dinliyordum. Epey korktum. Kimseye haber veremedim.

29 Mayıs 1938

Pazar

Bu sabah iyi kalktım. Dün herhalde bir şeye sinirlenmiş olacağım ki, öyle hastalandım. Sabah küürünü balkonda yaptık. Öğleden sonra 4'e kadar uyudum. Akşamüstü bahçede biraz oturduk. Bugün bir tavuk daha yumurtladı, ama hangisi acaba? Veli'yi gelir zannediyordum, gelmedi.

Burada vakit o kadar çabuk geçmiyor, müzik olsa çok iyi eğleneceğiz.

4 Şevkiye May (1915-1973). İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda oyuncu. Sahne hayatına Muhlis Sabahattin Ezgi'nin kurduğu Süreyya Opereti'nde başladı.

Gece Mithat erken yat-
tı. Biz 11.30'a kadar otur-
duk. Ferdi'den epey anlat-
tım. Çok asabımı bozuyor
onun bahsi, fakat anlatmak
da hoşuma gidiyor. Gece
rüyamda da onu gördüm.

Tavukların yemini ben
veriyorum. Çok eğlenceli
ve hoş bir şey. Bugün Sa-
mur kayboldu. Neyse çalı-
ların arasında bulduk.

30 Mayıs 1938
Pazartesi

Sabah çok sıhhatli kalk-
tım. Leyla pazara gitti. Re-
sim çekmek için film geti-
recek.

Sabah ve akşam kürleri-
ni muntazam yaptım. Ak-
şamüstü resim çektik. Mit-
hat bir tanesini üstüste
çektii, tabii bozuldu. Öyle
üzüldüm ki, sonra bir daha
çektim.

Bugün rüzgâr olduğu
için bahçeye çıkmadım.
Akşam manikür yaptım.
Ablam sinemaya gitti.

Şevkiye May 1933 yılında Atina'da

Melek (soldan birinci) ve arkadaşları Çamlıca'daki evin önünde.

31 Mayıs 1938

Salı

Bugün de her günkü gibi sıhhatli kalktım. Leyla İstanbul'a indi, biz kürlerimizi yaptık, iştahlı bir öğle yemeği yedik. Biz yemekte iken İzzet Bey'in oğlu Vedat geldi, yukarıya perşembe günü misafir geleceğini haber verdi. Amcam ve ablam da İstanbul'a indiler.

Öğleden sonra bir güzel uyudum. Vallahi hayret! Hiç canım sıkılmıyor, bir şey de istemiyorum, birşey de düşünmüyorum, içim rahat, ferah... Çok iyiyim.

Akşamüstü Leyla geldi, resim çektik, güzel resimler, bakalım nasıl çıkacak.

Bugün tavuklar yumurtlamadı, yarın ne yapacaklar bakalım.

Akşam yemekten sonra oturduk, onlara nasıl hasta olduğumu anlattım. Eskiden epey heyecanla anlatırdım. Şimdi artık alıştım.

1 Haziran 1938

Çarşamba

Bugün aybaşı... Aylığı bekliyorum, annem de gelecek. Her gün biraz daha şişmanladığımı görüyorum. Saat 12’de annem geldi, bir de baktım yanında Şükran. Bizden kaçan evlatlık tekrar gelmiş, öyle sevindim ki, annem yalnız kalmayacak. Filmlerimi getirmişler, yara tamamiyle kapanmış. (Doktorum) Tekfur-yan söylemiş; “Çok iyidir, öteki lekeler de geçer, üzülmeyiniz,” demiş. Sevincimden deli oluyordum.

Öğleden sonra annem follukta 2 yumurta bulmuş. Bana sormadan aldığı için çok kızdım, yumurtaları ben alacaktım, neyse...

Tavuklara yem verirken bir de ne göreyim, Veli geliyor. Elinde gazeteler... Ve bir şişe de kolonya getirmiş. Oturduk, ben ne yaptığımı nasıl vakit geçirdiğimi anlattım. Gramofon getirmesi için söyledim. Getirecek.

Beliğ⁵ gitmiş, ondan adresi almış, bakalım cumartesiye belki gelir.

Veli ile epey güldük. Hesap defterini aldı baktı. Çekmeceyi çekip Vedat’ın resmini görecekt diye ödüm koptu. Otururken birden bire “Aman,” dedi, “ben burada fena oldum. Sanki biz

5 Belig Selönü. Tiyatro yaşamına Süreyya Opereti’nde suflör olarak başladı. Daha sonraki yıllarda yazarlık ve yöneticilik yaptı. Muammer Karaca oyunlarının yerli gaglarını hazırlardı. Çevresi tarafından sevilen bir kişi.

sevişirken ben fakir düşmüşüm, seni alıp buraya kuru tahta üzerine getirip oturtmuşum, böyle takır takır, aklıma bu geldi,” dedi. Bayağı gözleri doldu. Öyle fena oldu ki, ben de kendisine sayfiyeye böyle gelindiğini, bunun için müteessir olmamasını söyledim. Zavallı ne iyi kalpli âlicenap bir adam.

O günden sonra düşündüm... Ben hayatta bu adama fenalık etmemeliyim, günah olur.

Çok az oturdu. Tekrar geleceğini söyleyerek gitti. Akşam Kenan ile ablam bize indiler. Biraz oturduk 9.30’da yattık.

2 Haziran 1938

Perşembe

Bedri Bey aylığı⁶ getirdi.

İki gündür defteri elime almadım. Bugün aslına bakarsak cumartesi, fakat “Bugün” diye yazıyorum. Sabah alelusul erken kalktık. Bugün yukarıdakilere misafir gelecekmiş, öğle yemeğinde Vedat gelmişti, o söyledi.

Öğleden sonra geldiler. Yemekten sonra ben de çıktım. Vehbi de gelmiş, İzzet Bey ile gelmiş. Vehbi ile epey konuştuk. Belirtir almış yürümüş. Naşid’e Saffet falan geliyormuş. İsmail de “Feriha ile evleneceğim,” diyormuş.

Saat ikide uykuya yattım. Uykudan sonra ablam geldi. Yukarıdaki misafirler ille beni görmek istiyorlarmış, çıktım. Oturduk, epey konuştuk. Pek beğenmişler “Aman nazar değmesin, maşallah, Allah bağışlasın,” diye diye bir hal oldular.

Aman! Arkalarında o kadar güzel Halep bezi kumaşlar var ki... Bayıldım, hem de ne kadar ucuz. Ablama giderken mutlaka ısmarlayacağım.

Onlar gittiler. Leyla ile Mithat da bugün İstanbul’a inmişti. Saat 6.50 hâlâ gelmediler. Ablam, “Yemeği yukarıda ye,” diye

6 Melek, büyük ihtimalle Şehir Tiyatrosu’ndan aylık almaya devam ediyordu.

ısrar etti. Yemedim, aşağı indim. Saat 8.50’de geldiler. Gazeteleri ve krem şantiyi getirdiler. Murat Bey gelmemiş, mektupla evin aylığını göndermiş, ne kibar adam. Leyla’ya..... (okunamadı, bir dergi adı olabilir) bakması için söylemişim. Daha çıkmamış. Pazartesi olacakmış. Resimler de güzel çıkmış.

3 Haziran 1938

Cuma

Bugün ağzımdan bir beyaz toplu iğne başı kan geldi, çok fena oldum. Eskisi kadar değilse de yine çok sarsıldım. Kahvaltı edemedim. Kahvaltıdan sonra bir çarpıntı geldi gargara falan yapmak bile canım istemedi. Öğle yemeğini çok iştahsız yedim. Öğle uykusunu yarı uyur yarı uyanık yaptım.

Sabah Nedime Hanım’ın annesi gelmişti, onu yazmayı unuttum. Asabım çok bozuk, canım hiçbir şey istemiyor. Mütemediyen kendimi düşünüyorum. Akşamüstü ablam, ben, Mithat, Kenan otururken bir de baktım Veli geldi. Şaşırdım. Biz de resim çekmeye hazırlanıyorduk. Veli ile epey resimler çektik; bahçede, balkonda... Bakalım nasıl çıkacak? Veli bir saat kadar oturdu gitti. Ben gece sıkıntılı ve kâbuslu bir uyku uyudum. Rüyamda Veli’yi gördüm.

4 Haziran 1938

Cumartesi

Sabah çok halsiz kalktım. Bunu yazarken adeta üzüliyorum, çünkü her sabah sıhhatli kalkmak istiyorum.

Neyse... Kahvaltıdan sonra açıldım, güzel bir sabah kürü yaptım. Leyla ile Mithat, Kadıköy’de bir arkadaşlarına gittiler. Bugün Kenan da gidiyor. Sabah; “İlla resim çekelim,” diye tutturdu, fakat güneş olmadığı için balkonda çekemedik. Öğleğin

Çamlıca'daki evin bahçesinde kahve zamanı.

tam yemek yerken halam⁷ geldi. Öyle sevindim ki... Ama zaval-
lı kadını çok müteessir gördüm, evi yıkıyorlarmış, onu da dışarı
atacaklar tabii, ağlıyor “Adnan’ın⁸ da mektebi bitti ne yapaca-
ğız,” diye düşünüyor. Babam yanına gitmesi için söylemiş, git-
miyor. “Onlar kendileri yol bulamıyorlar, ben ne yaparım,” di-
yor. Buraya benim yanıma gelmesini söyledim. “Veli Bey kızar
gelemem,” diyor. Ablam Ferdi’nin *Mıhracenin Gözdesi* filmi-
ni seyretmiş, Ferdi orada fevkalade güzel konuşuyormuş, herkes
bayılmış. “İyi ki gidip görmedin, fena olurdun. Herif aklına ge-
lirdi,” diyor. Bir terzi göndermesini söyledim, adresi verdim,
bakalım gelecek mi?..

7 Nev’eser Kökdeş (1904-1962). Besteci. gençliğinde ağabeyi Muhlis Saba-
hatin’in bazı şarkılarını plağa okudu. Sonra geçirdiği bir yüz felci nedeni-
yle içine kapandı. Ağabeyinin ölümünden sonra (1947) ünlendi, besteleri
radyolarda çalınmaya başladı.

8 Nev’eser Kökdeş’in oğlu Adnan Kökdeş (1923-1995).

Bugün halam, ablam, ben, Leyla, Şaziye Hanım bahçede resimler çektik. Tabii yine kür hak getire... Halamı saat 5’de gitti. Biz de bahçede oturuyorduk. Bir de baktım postacı... Mektuplar Şevkiye’den ve Madam Body’den. Öyle sevindim ki, bugün uğurlu gün... Yalnız ateşim 37,6 bu fena. Acaba neden çıkıyor, çok merak ediyorum. Tekfuryan gelince soracağım.

Şevkiye yakında geliyormuş, bana derhal gelecekmiş, mektubun ucunda Vasfi’nin⁹ bir parça yazısı var. Öyle memnun oldum ki... Aferin Vasfi.

Madam Body de kürklerin yüz yirmi liralıklarını getireyim diyor. Ona da mektup yazmalı.

Akşam erken yattım.

.....

Bugün tavuklar yumurtlamadı. Benim de kuluncum olduğu için tavukların yemini bir kaç gün vermekten vazgeçtim.

5 Haziran 1938

Pazar

Bugün havadis fazla. Sabah sıhhatle kalktım, güzel bir kürden sonra iyi bir yemek yedim, uykuya yattım. 3’e çeyrek vardı, bir de baktım annem. Hastaymış, halsizmiş. Bu kadın da delimidir nedir? Geliyor burada mütemadiyen üzülüyor, her gelişinde ağlar, zırlar.

Leyla anneme gitmiş, benim için fena şeyler söylemiş; “Şaziye Hanım ile bir oluyorlar, beni tahkir ediyorlar. Kocamın yanında sen bar artistisin, orospusun falan diyorlar,” demiş. Gelip bunu bana söylememesi için de anneme yemin verdirmiş. Annem de kadına çatmaya hazırlanıyor. Ben mani oldum. Şaziye

9 Vasfi Rıza Zobu (1902- 1992). İstanbul Şehir Tiyatrosu oyuncusu.

Hanım'ı da çağırdım, “kadın bizi çekiştirmiş,” dedim. Aman efendim bir köpürdü; “Vay ben dedikodu mu yapmışım, bu ne rezalet,” falan diye haykırmaya başladı. “İlla durmam giderim,” dedi. Çok sinirlendim, fakat bir şey söylemedim. Çünkü hakikaten Leyla'ya çok şey söyledik, doğru değildi. Kadın gitmeye hazırlandı. Anneme Belig gitmiş, adresimi almış, yarın gelecekmiş. Babam hakkında da havadis vermiş.

Annem kayısı getirmiş, ilk defa yedim. Akşamüstü bahçeye indik. Yukarıya kiracı geldi, onlar taşınıyor. Saat 7'ye doğru Leyla geldi. Kadın ona çıktı. Ben birşey söylemedim.

Tam yemeğe oturduk, yine söylenmeye başladı, artık dayanamadım. Ben de epey haşladım kadını, gitti. Bu akşam bulaşıkları Leyla yıkadı. Yarın da yemek pişirecek.

Ablam sevabına bize bir teneke su çekti. Abdesthaneye koyduk. Gece tam yataarken Ruşen geldi. Fakat sağ tarafımda bir sancı olduğu için hemen yatmayı muvafık buldum. Ruşen bir çeyrek sonra gitti. Ben de sancıdan çok ızdırap çektim, güçlük-
le uyuyabildim. Yalnız şunu da sevinçle kaydedeyim ki, bu akşam ateşim 36,8.

.....

Bugün sinema gazetesinde Ferdi'nin bir resmini gördüm. O kadar fena olmadım. Zaten güzel çıkmamış.

6 Haziran 1938

Pazartesi

Sabah iyi kalktım. Kürümü yaptıktan sonra öğle yemeği yedik. Uykuya yattım, iki saat kadar uyudum.

Akşamüstü bahçeye indim.

Mithat bugün İstanbul'da...

Bahçede hep beraber oturduk, güldük, eğlendik. Bugün derece 36,9... Zarar yok, bu kadar birşey değil. Resimler yine

gelmedi. Veli'ye çok kızdım. İnsan böyle merak içinde bırakılır mı?

Bugün yemeği Leyla yaptı. Zavallı didinin duruyor. Yukarının radyosu bugün kuruldu. Darısı başımıza.

Gece Mithat epey geç geldi, merak ettik. Ben Leyla'ya pembe bez pijamamı sattım. Parasını yarın verecek.

Akşam erken yattım, geç uyudum.

7 Haziran 1938

Salı

Annem bugün Vedat'ı postahanenin önünde (Galatasaray'da) gördüğünü söyledi.

Bugün Leyla İstanbul'a inip kadın getirecekti. Saat 9.50'de bir baktık, annem fitil gibi sarhoş, yanında da bir kızcağız geliyor. Tabii anneme müthiş kızdım. Ben ona elli bin defa böyle sarhoş gelmemesi için tembih etmişim. Ayıp, rezil oluyorum. Kızı getirmiş, kız yalnız bana bakacakmış, 10 lira istiyormuş. Leyla ile Mithat da ayrı adam tutsunlarmış.

Neyse öğle yemeğini kız hazırladı, yedik. Annem de beni yedi bugün. Çok sinirlendim. Yalnız iyi bir haber getirmiş, Meymene Hanım, "Melek Hanım hiç üzülmesin, ne zaman isterse ben ona kürklerin parasını veririm," demiş. Çok sevindim.

Öğleden sonra annem gitti, ben de bir güzel uyudum. Akşamüstü Belig gelir zannettim, gelmedi. Kız kahvaltımı verdi. Eli biraz ağır gibi, fakat daha çok yeni, sonra belli olur.

Saçımı başımı topladım, bahçeye çıktım. Leyla geldi, inferüs modellerini getirdi, bir tane beğendim. Leyla'ya kıza 6 lira fazla vermesini ve böylece yalnız yemeklerini hazırlayıp bulaşıklarını yıkayacağını söyledim. Kabul etti. Haftada bir defa adam getirtip odasını temizletsin, kıza söyledim. Kız da, "Peki," dedi. Bugün ateşim 36,7... Çok memnunum. İştahım da iyice.

Akşam yukarıdakilerin radyosu çaldı. Bir iki gün sonra da bizimki çalacak. Gece Ferdi'den biraz anlattım. Polyakova'yı, Odraga'yı nasıl tanıdığımı söyledim.¹⁰

8 Haziran 1938

Çarşamba

Bugün yine iyi kalktım. Kahvaltıdan sonra başımı yıkadım. Küre yatacağım zaman terzi geldi. Leyla'nın elbisesini biçti. Sonra benimkini biçecekti. Öğleyin yemekte bir de baktım Adnan¹¹ geldi, oturduk, yemek yedik. Halamı yarın taşıyormuş. Adnan'a 50 kuruş verdim, gitti.

Yemekte Leyla ile Mithat yoktular. Saat 2'de geldiler, yemek istediler. Çok kızdım; "Lokanta mı burası, herkes vaktinde yemekte bulunmalı," dedim. Galiba Mithat kızdı, yemek yemeden gitti.

Öğleden sonra bir güzel uyudum. Kahvaltıdan sonra yukarı Saime ile gelini geldiler, oraya çıktım. Saat 6.50'ye kadar oturduk, epey konuştuk. İyi insanlar, beğendim.

10 Melek'in bu isimleri niye zikrettiğini ve ne anlattığını tahmin etmek zor. Bir ihtimal eski eşi Ferdi Tayfur ve onun vasıtasıyla tanıştığı uyuşturucularla ilgili olabilir. Ferdi Tayfur kokaine Beyaz Rus kadınlar vasıtasıyla başlamıştı. Bunu ablası Adalet Cincoz şöyle anlatır: "[Almanya'dan] pırıl pırıl dönmüştü İstanbul'a. Bir Rus dansöz ona tütünü de beyaz zehiri de tattırmıştı. Kadınlardan yana mutsuzdu Ferdi; tanıdığı kadınların hemen hepsi aldatmıştı Ferdi'yi. Tütün ve zehir daha vefalı çıkmıştı; kurtaramadı kendini bu iki kötü alışkanlıktan." (*Yelken*, Nisan 1963) Salah Birsnel de Ferdi Tayfur'un kokaine Petrograd Pastanesi'nde başladığını söyler. "Saray Sineması'nın karşı sırasında Nisuzaz'ın üç dört dükkân üstündedir. (...) Pastaneye girilince sağda bir diptiriz vardır. Bu bütün sağ duvarı kaplar. (...) Dipfrizin bitimindeki bir merdiven sizi üst kata çıkarır. Burada da bir salonla iki oda vardır. Odalarda, eski yıllarda kaçak kokain de içilir. Ferdi Tayfur'un kokaine alışması da burada olmuştur.." (*Ab Beyoğlu, Vah Beyoğlu* s. 149)

11 Nev'cser Kökdeş'in oğlu, yani Melek'in kuzeni Adnan Kökteş.

Ateşim yine yok. Zavallı Saime'nin çocuğu içler acısı. Sekiz yaşında çocuk konuşamıyor, doğru dürüst yürüyemiyor. Doğuştan böyle doğmuş. Çok baktırmışlar çaresi bulunamamış.

Yemekten sonra Leyla odasına çekildi. Ben de odama geldim, bunu yazıyorum. Bu kızla uyuşamayacağız. Yüzlerini görmeye vakit yok. Ne kadar ayıp, biliyorlar ki ben yalnızım... Ablam falan hepsi İsmail Beylere gittiler.

9 Haziran 1938

Perşembe

Bugün havadis mühim. Akşam erken yattım, geç uyudum. Kahvaltıda Leyla geldi, buradan gideceklerini söyledi. Dünkü hadiseye Mithat kızmış, o da ayrı bir kadın istiyormuş. Ben nasıl emrediyorsam o da hizmetçiye emretmeli imiş. Camı ne zaman yemek isterse o zaman yermiş. Gidip ev aramışlar, yarın taşınacaklarmış. Demek ki, onlar daha evvelden tasarlamışlar. Dün araba ile ev aramaya gitmişler.

Neyse... Çok kızdım, Leyla'ya epey söyledim. “Ne yapayım, mecburum Mithat'la gitmeye,” diyor. Edepsiz terbiyesiz herif, zaten suratında meymenet yoktu. Acaba onlar giderse sıkılacak mıyım? Ne sabah kahvaltısında ne öğle yemeğinde Mithat yoktu. Leyla da İstanbul'a indi.

Akşamüstü annemden hayırlı bir mektup aldım. Takafor, hastalığının iyileştiğini Madam Virjin'in kocasına söylemiş, o da İhsan'a anlatmış. İhsan sevincinden sabaha kadar uyuyamamış. Annem de öyle tabii...

Takafor; “Allah evladını anasına bağışladı,” demiş. Sevincimden ağladım. Mektubu okurken terzi ile ablam da oradaydılar; “Neden ağlıyorsun?” dediler. “Sevinç ağlaması,” dedim.

Allah elbet bana acır. Çünkü kimseye bir fenalık etmedim. Terzi elbisemi bitirdi, giyindim. Çok yakıştı. Basma ama zarar yok, güzel oldu.

Akşam Leyla geldi, yemeği benimle yemesini söyledim, oturdu. Mithat'ı bugün hiç görmedim.

Gece yukarı çıktım. Ziya Bey'e benim radyo için söyledim. Yapacak... "Şimdi çok yorgunum ondan," dedi. Madam Body'ye daha mektup yazamadım. Resimleri bekliyorum. Daha ne Veli ne de resimler geldi.

Bugün Sabahat'ın ağabeyisi geldi. Oturuyordum... Hiç tanı-mıyordum, güzelce bir çocuk, Sabahat'e çok benziyor. Beni merak etmişler, göndermişler. Zavallı çocuk yolu şaşırmış, epey aramış evi, onlar da geleceklermiş.

Çocuğa nişanlısı Sabiha Hanım için söyledim; "Epey yaşlıdır, 40'ına yakındır," dedim. "Bakalım ne olacağını ben de bil-miyorum," diyor.

Gece yukarıya Saime, gelin, Sacide geldiler. Biz de altmışaltı oynuyorduk. Onlar da iştirak ettiler, ben oynamadım. Oyunda gelin kaybetti. Sonra biraz konuştuk, hastalıktan biraz anlattım. Çok üzüldüler. Saat 11'de aşağı indim ve yattım. Zaten öğleyn de sinirden uyuyamadım.

10 Haziran 1938

Cuma

Bugün de iyi havadis var. Ben sıhhatli kalktım. Leyla bugün taşınıyor. Mithat iki gündür odadan çıkmadı. Deli herif! Suratsız...

Terzi yine burada. Bana pembe keten bir kumaş almışlar, beğenmedim. Ferdane'ye sattım. Ha! Şunu da söyleyeyim; ilk zamanlar bu ismi söylerken bayağı yüreğim çarpıyordu. Ferdi... Ferdane... Ne kadar yakın değil mi? Neyse alıştım, Evet, 5 lira-ya ona sattım.

Tam kür yaparken yağmur başladı, ben de içeri girdim. Saat 11'e doğru bir de baktım Veli Bey... Elinde resimler... Benim de kıyafetim berbattı, saç baş dağınık, elbise leş gibi, rezil oldum. Neyse o beni böyle çok gördü. Raşid Rıza¹² mektup yazmam için söylemiş, "İnşallah iyi olsun, onu bizim kadroya alalım," demiş.

Bir gün geleceklermiş Veli ile... Öteberi için Veli yine söyledi. Ne lazımsa aldınız dedi. Ben kızardım, bozardım. Bilmem niye utanıyorum.

Melek Çamlıca'da kür zamanında.

Resimler çok güzel, ayrıca bir tane de film getirmiş. "Bol bol çekersin," diyor.

Veli 12'de gitti. Ona meze hazırlayıp rakı içirteceğimi bana hatırlattı. Bir gün yapmalıyım.

Şimdi yapıyınız kaldım. Fakat radyo kurulacak, gramofon da gelecekse...

Yalnız bu kızcağız biraz söz dinlemiyor. Beni epey yoruyor, fakat belki alışır.

12 Raşid Rıza Samako (1890- 1961). En eski Türk aktörlerinden. Zaman zaman İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda çalışmıştır. Kendi adını verdiği topluluğu ile anılır.

Aman yarabbi, burada bir deli rüzgâr var, bir türlü insana rahat vermiyor, gezdirmiyor mesela...

11 Haziran 1938

Cumartesi

Bugün annem gelecek. Erken kalktım, giyindim, süslendim, hazırlandım. Buraya geleli ilk defa olarak elbise giyiyorum. Pembe üzerine siyah puanlı bir basma, fakat çok yakışmış bana. Yukarı çıktım, ablam ve Mübeccel Hanım yemek pişiriyorlardı. Ben de oturdum manikür yaptım. Biraz şurdan burdan ondan, Veli'den konuştuk. Saat 12'ye doğru annem yanında bir hizmetçi kadınıyla geldi. Neyse içmemiş... İçmediği zaman o kadar seviyorum ki, içti mi fena!..

Havadis getirmiş. Şükran gelmiş. 24 saat Angelo ile odadan çıkmamışlar. “Şükran çok bozulmuş, ihtiyarlamış,” diyor. Halime de iki sene için Paris’e gidiyormuş, bilmem ne tahsil edecekmiş.

Benim hastalığım için; “Melek harika olarak kurtuldu,” demiş. Tabii fevkalade sevindim.

Anneme, “Jorjeti tayyör yapacağım,” dedim, caydırdı. “Olamaz,” dedi. Ben vazgeçtim rob yapıyorum. Kadın iyi bir kadın, fakat bundan memnunum, daha doğrusu acıyorum. Onun için annemin getirdiği kadını savdım. Anneme rakı almıştım, içti... Ablam da güzel bir kadınbudu yapmış, yedik.

Öğleden sonra saat 2’de annem gidecek, bizim kızla çarşıya kadar inecekler, öteberi alacaklar. Ben de yattım, biraz uyusam iyi olacak. Çünkü sabah da kür yapmadım.

Anneme siyah eteğimin üstüne bir ceket alması için söyledim. İstanbul’da bakacak. Aynı kumaşın parçasından alacak. Pazartesiye bana gönderecek.

Leyla bugün uğramadı, merak ediyorum. Neyse mektubu

Bedriye postaya vermiş, fakat pembe bluz temizlemeye gitmedi.

Yarın Cahide de gelecekmiş, annem öyle söyledi. Yalnızlıktan biraz sıkılıyorum.

Akşam rüzgârdı, bahçeye de çıkmadım. Ha! Bugün annem falan güzel resimler çektik. Bakalım nasıl çıktı. Akşam Mübeccel Hanımlar aşağı indiler, altmışaltı oynadık, saat 1.50’de yattım.

.....

Şükran, Behire’ye bir Arjante getirmiş, 80 liraya. Halbuki Madam Body bana 120 diye yazıyor. Neden acaba? Bakalım geldiği zaman görürüz.

12 Haziran 1938

Pazar

Bugün Pazar. Sabah kürünü bahçede yapıyorum. Çünkü rüzgâr yok, hava durgun. Neyse kaç günden beri devam eden o deli rüzgâr kesildi. Ben yatarken Sumru ile Uçkun geldiler. Nasılsa Sumru benim kucığıma oturdu. Büyük muvaffakiyet, kimseye gitmezmiş. Epey oynadılar, eğlendik.

Öğleden sonra yine uyudum. Uykudan saat 3.50’de uyan-dım. Bir de baktım Faik’in sesi. Kalktım, pijamanın pantolonunu ve sarı dantel ceketi giydim. Çünkü resim çekeceğiz. Faik’in yanında bir arkadaşı daha vardı. Üniversiteli bir çocuk... Terbiyeli bir şey, epey konuştuk. Beni çok iyi buldular, şaşırdılar adeta.

Saat 5’e kadar oturdular, gittiler. Ben de bahçeye indim. Cahide’den ümidi kestim, artık gelmez. Bahçede Mübeccel Hanım’la epey oturduk. Ziya Bey de zayıf olduğundan bahsetti. Saat 6’ya doğru bir otomobil sesi işittim. Baktım, Veli. İstanbul’dan beni görmeye gelmiş. Öyle memnun oldum ki, hakikat-

li adam doğrusu. Oturduk, bir kahve içti. Hiç havadis yokmuş. Ona çekildiğimiz resimleri gösterdim. Saat 7'ye kadar oturdu, gitti. Ben de yemeğe oturdum. Sonra yukarıya çıktım. Yine altmışaltı oynadık.

Yalnızlık biraz sıkıcı, fakat yarın radyo yapılacak.

14 Haziran 1938

Salı

Bugün elbiseyi aldırmaaya Ferdane'yi gönderdim. I'de geldi, kumaşın parçasını bu sefer bu salak unutmuş. Hiddetimden çatlayacaktım. Ceza olarak; "Öğleden sonra yine gideceksin," dedim. Allah kahretsin, o kadar yol parası verdim.

Bugün radyoyu getirdiler, dükkân kapalı imiş, akşamüstü bir daha gidecekler.

Bugün sabah kürünü bahçede yaptım, komşular geldiler. Bir bahçe safası oldu. Onların resimlerini çektim. Öğleden sonra uyudum.

Akşamüstü Ferdane geldi, kumaşı getirdi. Çok güzel bir kumaş almışlar. Anneme dehşetli bir mektup yazmıştım. Çok kızmış, o da bana cevap yazmış. Kiracı çıkıyormuş, Alman gelmiyormuş. "Ağzını bıçak açmıyor," diyor.

Benim elbisem de bitti. Aman o kadar güzel oldu ki, keşke daha ağır bir kumaş olsaydı. Bugün yukarı evimize misafirler geldiler, bu gece kalacaklarmış.

Bugün ateşim yoktu. Gece yukarı çıktım. Oynadık, yine kaybettim.

Akşam rüyamda onu gördüm. Fakat o kadar fena gördüm ki, adeta sahi gibi ilk seviştığımız zamanlar tamamıyla gözümde canlandı. Çok fena oldum.

İştahsızım...

15 Haziran 1938

Çarşamba

Bugün iyi kalktım. Öğle kürünü bahçede yaptım. Yemek yedikten sonra biraz elbisenin iç dikişlerini temizledim. Dün akşam Ferdi'yi rüyamda görmüştüm, bugün kafam hep onunla meşgul.

Öğleyin radyoda *Hapishane Çeşmesi*'ni çalmazlar mı? Öyle tuhaf oldum ki! Tuhaf oldum diyorum, fena oldum demiyorum, dikkat lazımdır.

Öğleden sonra uyudum. Ablam radyo için gitti, bakalım ne olacak?

Akşamüstü giyindim, bahçeye çıktım. Müzeyyen Hanımlar geldiler. Hastalığımдан konuştuğ, beni çok iyi ve güzelleşmiş buldular. Akşama doğru ablam radyoyu getirdi, yukarıya çıkardılar, çaldık. Yalnız antenden mi ne biraz parazit yapıyor. Akşam yemekten sonra yukarıya çıktım, altmışaltı oynarken Bedri geldi.

Güllü evin oğlu bizi oraya davet etti. Hep beraber gittik, karısı ve kardeşi kumaşlar almışlar, gösterdiler, çok güzel. Ben ve ablam saat onda kalktık, eve geldik. Yalnız şu var ki, böyle mesut aile yuvası kurmuş insanlara gıpta ediyorum, daha doğrusu kıskanıyorum. İçimin sızladığını hissediyorum. Niçin hayatta ben yapayalnızım?

.....

Ferdane'yi Leyla'ya göndermiş idim. Yolu bulamamış, saat 8'de geldi. Epey bağırdım, yemek zamanım geçti.

16 Haziran 1938

Perşembe

Bugün yine iyi kalktım. Kahvaltıdan sonra oturdum makyaj yaptım, bahçeye çıktım. Bugün elbiselerim bitecek. Ablamdan 2

Melek Kobra ve halası Nev'eser Kökdeş Çamlıca'da.

lira borç aldım. Çünkü beş param kalmadı. Öğle uykusundan kalktım, bir de baktım şakır şakır yağmur yağıyor, şimşekler gök gürültüleri, kıyamet... Hava birden bire soğudu. Halbuki iki gündür sıcaktan bunalıyorduk.

Saat 5'e doğru kapı çalındı, Ferdane yıkaniyordu. Ben açtım, baktım Şevkiye [May], yanında da bir küçük kız geldi. Oturduk, tiyatrodan, turneden epey konuştuk. Turneden pek memnun değil. Arkadaşların dedikodusundan bahsetti. Onlar İstanbul'a gelirken Vedat da Ankara'ya gidiyormuş. Ankara istasyonunda vagon restoranda görmüş. Demek iyileşmiş. Şevkiye de beni çok iyi buldu. Bir kutu da fondan getirmiş. Onlara kahvaltı hazırladım, yediler. Saç boyası için söyledim, bakalım yapacak. Veli Bey'i görmüş. Veli Bey, "Aman sen her Melek'e gidişinde Melek hastalanıyor, gitme," demiş. Nasıl söylemiş bunu. Şevkiye'ye kalması için söyledim. "Pazartesiye gelir kalırım, şimdi annem merak eder," dedi. Saat 7.50'de gittiler. Ayakkabılarını beğendim, "Değişelim," dedim, değiştik; fakat onunkilerin altı delik.

Akşam yukarı çıktım. Bedri ile Ziya Bey içiyorlardı, sonra gelin geldi. Herhalde Bedri'yi kıskandı, çünkü sitem etti. Neyse bana vız gelir, oturduk altmışaltı oynadık. Radyo yukarıda çalışıyor.

17 Haziran 1938

Cuma

Bugün yine çok şükür iyi kalktım. Hava çok fena bulutlu, yağmurlu, hem de serin. Kürü içeride yatağımda yaptım. Terzinin son günü. Elbiselerim ve tayyörüm dikildi. Bugün kızıl keten tayyörümü dikti. Ablam Vehbi'ye gitti. İki haftadır gelmediği için anıcam merak ediyordu. Kızı da öteberi almak için Kadıköy'e gönderdim. Kına ile saçlarımı boyamak niyetindeydim. Öğleye doğru Ferdane geldi. Boyayı gözüm tutmadı, yapamadım. Resimleri de getirdi. Biri bozuk çıkmış, ötekiler iyi.

Öğleden sonra halam [Nev'eser Kökdeş] geldi, sevindim. Yarın Ankara'ya gidiyormuş. Oturdu yemek yedi. Ondan bundan konuştuk. Yalnızlıktan çok sıkıldığımı kendisine söyledim. "Büyükanneni göndereyim," diyor. Katiyyen istemediğimi söyledim. "Sen geldikten sonra gelir kalırsın," dedim. Fındıklı'ya gitmiş. Keriman¹³ şişmanlamış. Mükerrerem Hanım'ın Müşerref de ayın 23'ünde nikâh oluyormuş. Halam da babamla Ankara Radyosu'na girmek için can atıyorlar, inşallah olur. Halama Ankara'da Vedat'ı görürse konuşması için söyledim. Vedat olsa hiç sıkılmayacağım. O çocuğa yavaş yavaş bağlanıyorum. Vaktiyle onunla evlenmemekle ne büyük bir hata işlediğimi şimdi anlıyorum.

Akşamüstü bahçeye de inemedim. Çok soğuktu. Yukarı çıktım biraz radyo çaldım.

Annemden bir mektup aldım, yarın gelmeyecekmiş, hasta imiş. Üzüldüm. Giyinip onu bekleyecektim.

Bu akşam erken yatacağım, çünkü öğleyin de uyuyamadım. Terzi madama 12 lira borcum olduğu halde 5 lira verdim. Çünkü ona versem bana kalmayacaktı. Aybaşına gelip parasını alacak. Bakalım Veli Bey evin kirasını verecek mi? Bu ay epey borcu var.

18 Haziran 1938

Cumartesi

Sabah saat 7 idi, kız geldi beni uyandırdı. Bugün gezmeye gidecek, uyku uyumamış zavallı. Kalktım kahvaltı ettim. Mü-

13 Keriman Halis. 1932 dünya güzeli. Babası Halis Bey'le, Muhlis Sabahattin kardeş çocukları oluyorlar. İki aile, Melek'in uyuşturucu sorunları ortaya çıkana kadar çok yakın görüşürlerdi. Bu tarihten sonra sanırım bir daha görüşmediler. 2005 yılında Keriman Halis, yaptığım telefon görüşmesinde bu uzaklığı doğruladı.

beccel Hanım’la kocası İstanbul’a indiler. Ferdane de 9’da gitti. Ben de yukarı çıktım, kürü yukarıda yapacağım.

Tam istirahatte iken Fehime Hanım geldi, tabii kalktım. Biraz oturduk, saç boyası için sordum; “Kına ile zerdeçal,” dedi. Rusfe (?) de yukardaydı. Bir de misafir kadın daha gelmişti. Bana fal baktı “Bir ufak yola gideceksin, biraz sıkılacaksın,” dedi. Bir kadın da benim için düşünüyormuş.

Neyse, öğle yemeğini yukarıda Mübeccel Hanım’ın çocuklarıyla beraber yedik. Radyo[da] güzel bir perde bulduk. Fevkalade dans müzikleri çaldı. Yemekten sonra aşağıya indim, uyudum. Saat 4’de kalktım, baktım yumurta yok. Gittim kümeste bir tane vardı, onu aldım. İçtim, sonra giyindim. Mübeccel geldi. Güzel emprime almış, onu gösterdi.

Yukarı çıktık, oturup konuşurken öksürdüm, ağzımdan gayet hafif kan geldi. Üç dört defa tükürdüm. Aynı miktar kan geldi. Derhal neşem kaçtı, çok fena oldum. Boğulacak gibi sıkıntı bastı. Yarabbi bu dünyada bana rahatı haram mı ettin? Tam biraz düzeliyorum böyle bir darbe iniyor...

Ablam falan epey teskine uğraştılar. Sonra bir daha tükürdüm. Bu sefer durmuştu, artık gelmedi. Sevincimden deli olacak gibi idim. İlaç da aldım. Halbuki aybaşım yakın, ondan olacak.

Neyse akşam yemeğini de yukarıda yedim. Ziya Bey’e de üç tane pırzola yaptırttım. Rakı içiyordu, meze olsun diye...

Akşam yatmaya inecektim, kapı çalındı. Bedri, gelin, Saimine..... geldiler. Çok memnun oldum. Koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler. Bedri fena çocuk değil, fakat evli, neme lazım, dünyada çok ızdırap çektim. Bunlar bir ah olsa gerek. Bir de kadıncağızın ahını alıp bir daha bu kadar çekmek işime gelmez işte... Vakit geçer olur biter.

Altmışaltıya oturdular. Ben oynamak istemedim. Bedri; “Biz sizin paranızı almak istiyoruz,” dedi. Oturdum, fakat yendim. 25 kuruş gelin kaybetti. İkinci partiye oturmadım. “Bonsuvar,”

dedim, aşıya indim, yattım. Aklım yukarıdaydı. Güzel radyo çalıyor, onların sesleri geliyor, uyumak zor.

Neyse 11’de gittiler, ben de uyudum. Oyun oynarken hep kritik altındayım gibi geliyor. Bana, hep bana bakıyorlar. Hele Saim, mütemadiyen beni kontrol ediyor. Bedri de benimle başka türlü konuşuyor. Acaba belli oluyor mu?

19 Haziran 1938

Pazar

Sabah Allahtan ağzımdan kan gelmedi, kürü hava serin olduğu için içeride yaptım. Saat 11’e doğru Sumru geldi, ona fıstık verdim, iyi oynadık. Öğleyn iştahlı bir yemek yedim. Yemek yerken Bedri ile arkadaşlarını gördüm, herhalde berbere gidiyorlar. Bilmem niçin bu adamı görünce yazmak, hatıratıma kaydetmek ihtiyacını duyuyorum. Fakat katiyyen bir alakam ve rabitam yoktur.

Bugün belki Veli gelir.

Öğleden sonra yukarı çıktım. Mübeccel Hanım güzel bir börek yapıyordu. “Bükreş”i buldum. Çocuklara orasını çalmalarını tenbih ederek aşıya indim. Öğle uykusuna yattım. Uyuyup uyumadığımı farkında değilim.

Saat 3.30’a geliyordu. Baktım annemin sesi. Paşa babamla¹⁴ gelmişler. Evvela Üsküdar’a, hanıma gitmişler. Hanım bitik bir halde imiş, çürük içinde imiş. Annemin de defne koparıırken gözüne bir dal batmış, gözü çürümüş.

Madam Body’den havadis... Annem Makulyan’a gitmiş. “Aman Melek merak ediyor, madam ne zaman gelecek?” demiş. Adamcağızın akli başından gitmiş; “Ben beş seneden beri başımdan onu ancak defedebildim, yine mi gelsin,” demiş. Annem şaşırmış, tabii ben de şaşırdım. Demek habersiz gelecek.

14 Melek’in annesi Seniye Hanım’ın babası Rıfat Bey paşaydı.

Sonra Meyme Hanım'dan havadis... Meyme Hanım, Seniye ile tanışmış, beni bir hayli methetmiş; “Şöyle güzel, böyle güzel, tahsili fevkalade, hiç bir suretle Ferdi layık değildir,” demiş.

Seniye de; “Ama kendisi sarı değildir, değil mi?” diye sorunca, “Aman sarışınlık ona daha güzel yakıştı, bebek gibi oldu,” demiş.

Seniye, Ferdi için “Çok ahlaksız adam,” demiş.

Ferdi; şimdi Maçka'da terzi Ermeni kızları varmış, onlarla düşüp kalkıyormuş. Ne isterse yapsın umurumda değil.

Ha! Vedatlar taşıyorlarmış, perdeler falan inmiş, iyi... İşte havadis bu kadar...

Anneme salıncaklı resmi verdim, göstereyim diye. Alman hâlâ gelmemiş. Ne oldu bu adama? Annem sesimi biraz kısık buldu, merak ediyorum.

Paşa babam yemek yedi, bir bardak da bira içti. Annem gönderdiğim o fena mektubu saklamış, herkese gösteriyormuş. Onlar da sözde beni ayıplıyorlarmış.

Neyse saat 5'te gittiler. Ablamlar da bugün Kızıltoprak'a gitmişlerdi. 4'te onlar da geldiler. Şakir Bey biraz paşa babamla konuştu. Saimelerin bahçesinden geçerlerken Bedri, paşa babama gül koparmış. Gelin ile Saim yukarıdalar, tam bizimkiler giderken onlar da indiler, gittiler, görüşmedik. Gelin yeni aldıkları basmasını dikmiş, giymiş. Hepsi gittikten sonra ben de yukarıya çıktım, radyoyu açtım. Bedri ile bir dans ettik.

Yemeği yukarıda yedim. Gece onlar gelmediler, sıkıldım. Biz kendi kendimize oynadık, amcam yenildi. Saat 10'da aşağı indim, yattım.

.....

Bugün ablamla bir örnek jorjetlerimizi giydik. Veli gelmedi.

20 Haziran 1938

Pazartesi

Sabah kahvaltısından sonra kürümü içerde yaptım. Hava hem serin hem müthiş rüzgârlı, bahçeye çıkmanın imkânı yok.

Saat 1.30'da baktım Leyla yanında bir kızla geldi, boynuma sarıldı, öptü. Leyla'yı zayıf buldum. "Hastaydım ondan gelemedim," diyor. Bugün İstanbul'a iniyormuş, bir şey ister miyim diye gelmiş.

Neyse resimler ondaymış, kendisi de gayet güzel resimler çekmiş. Fakat iyi banyo yapmamışlar, bozuk gibi çıkmış. Bamanı (?) bahçelerinde gayet güzel meyve ağaçları var.

Leyla'ya para verdim, bana *Cinmonde* alsın diye. Mithat sözde çok şişmanlanmış, neyse görürüz, yarın resim çekilmeye gelecekler.

Leyla gitti. Ben de yatıyordum, Roska geldi, saçımı boyamak için beni kandırdı. Saçım boyanıyor, karşımda bir Arnavut karısı var, o geldi, boyadı. 4'e kadar böyle duracağım, sonra yıkayacağım.

Zaten yukarıda da hamam yandı.

Meraktan çatlayacağım, acaba nasıl olacak. Kafamı bir görmeli. Sarıklı hocalara döndüm. Koca bir gazete kâğıdı üstünde tülbent.

Öğle yemeğini yukarıda yedim. Sonra aşağı indim yattım. 4'e kadar uyudum. Sonra yukarı çıktım, başım yıkandı. Bir de aynayı elime aldım, gayet tatlı bir kırmızı saç olmuş, tabii boyasız falan belli olmuyor. Makyaj yapınca fevkalade bir şey oldu. Aynanın karşısından bir türlü ayrılamadım. Giyindim kuşandım öyle oturdum.

Akşamüstü Kenan geldi. Saçlarımı çok yakıştırdı. Beni de şişmanlanmış buldu. Herkes saçımın çok güzel olduğunu söylüyor, seviyorum.

Akşam yemeğini yukarıda yedim. Kenan’la tavlâ oynadık, yenildim. Sonra altmışaltıya oturduk, ben çıktım. Fazla oturdum. Aşağı indim, saat 10.30’da yattım.

Leyla’yı bekledim, bugün gelmedi.

.....

Bugün hastalığının 15. ayını doldurdum.

21 Haziran 1938

Salı

Sabah yine erkenci idim. Kürü de yine yatağında yaptım. Leyla da hâlâ gelmedi. Aman şunu kaydedeyim, bu bizim kız ömür. Rahmetli Fatma’nın başka türlü, katılıyor, gülmekten.

Öğleye kadar yattım. Bugün yukarı Mübeccel Hanım’ın babasıyla ablası misafir geldiler. Gelin ile Saim de onları görmeye geldiler. Ben yukarı çıkmadım. Ablam ve amcam aşağıda yemek yediler.

Saat 2’de uykuya yattım. 4’e kadar uyumuşum. Kalktım, giyindim, süslendim, yukarı çıktım. Gelin, Saim yukarıdaydılar. Saçımı pek beğendiler. Eski sarıdan iyi dediler. Biraz oturduk. Gelin bir beyaz pike almış, pek beğendim. Hem 80 kuruşa. Bana da alması için söyledim. Bir tayyör yapacağım.

Akşam hiç aşağı inmedim. Yemeği iştahla yukarıda yedim. Bu akşam Nedime Hanım ile İsmail Bey geldiler. Bedri daha gelmediği için öbürleri geç kaldı. 9.30’da onlar da geldiler, yanlarında Fethi isminde bir çocuk vardı. Güzel değil, fakat çok terbiyeli bir çocuk, beğendim. Poker de biliyormuş, yarın akşam kâğıt getirecek bir kare yapacağız. Poker başlarsa biraz eğlence çıktı demektir.

Gece 11’e kadar oturduk. Kayısıları yedik. Herkes dağıldı, ben de yattım. Erken uyumuşum. Bugün Kenan gitti.

22 Haziran 1938

Çarşamba

Bugün yine iyi kalktım. Kahvaltıdan sonra başımı yıkadım. Küre yattım. Leyla geldi, gazetelerimi getirdi. Leyla çok zayıf. Ellerinde bir sürü paketle eve gidiyorlarmış. Hergün et için Kadıköy'ne iniyorlarmış. Çok güç doğrusu. Bir saat oturdular, gittiler.

İştahlı bir öğle yemeği yedim, sonra uykuya yattım. Biraz gazeteleri okudum, dalmışım. Saat 4'e doğru uyandım. Saçımı başımı düzelttim. O kadar güzel oldu ki başım ve makyaja kendim bile bayıldım doğrusu.

Mübeccel aşağı inmişti; "Saimelere gidelim," dedim. Hem para götürdük. Saat 6.30'a kadar oturduk eve geldik. Böyle bir resim çekebilmek istedim, Ziya Bey çekti, beş poz.

Akşam yemeğinden sonra yukarı çıktım. Ziya Bey, Mübeccel Hanım, Saimelere gittiler. Biz yalnızdık, ablamla tavla oynadık, ben yendim. Sonra Ruska yukarı çıktı. Onunla da saat 10.30'a kadar oturduk. Aşağı indim, yattım.

23 Haziran 1938

Perşembe

Sabah kahvaltısından sonra kürümü balkonun önünde yapmak istedim. Otururken bir de baktım Veli gelmez mi! Şaşırdım; "Sabah 8.30'da böyle nerden?" dedim. İstanbul'dan geldiğini söyledi. İnanmadım. Vapur biletini gösterdi. Ben ona Şevkiye'den [May] bahsettim, o bana iyi bir havadis verdi. Raşid [Rıza], Şükrü Kaya'yı görmüş; "Melek'in aylığını kesiyorlar," demiş. Şükrü Kaya da, "Ekrem Bey'e rica ederim söyleyiniz, bunu yapmasınlar," demiş. Sonra Raşid beni Ankara kadrosuna alacağını söylemiş; "Doktorlar müsaade eder, rapor verilerse, Ankara'nın da havası yararsa..." demiş. Bakalım ne olacak.

Çamlıca'da çekilmiş bir toplu fotoğrafta,
önde oturan Seniye Hanım, ayakta sağdan ikinci Melek.

Veli 9.30'da gitti. Aylık için birşey söyleyemedim, o da vermedi. Ne tuhaf adam, hiç hesap etmiyor.

Buraya geleli bir ay oluyor. Bir iki gün daha bekleyeceğim.

Bugün gelin benim pike tayyörü aldı, onunki çok güzel olmuş, yarın da benimkini biçecekler.

Bugün Kenan gelmişti. Vehbi'nin gelemeyeceğini haber vermeye gelmiş. Akşamüstü bahçede resim çekildik.

Yemekten sonra yukarı çıktım. Kenan'la tavra oynadık, yenildim. Sonra "İsmail Beylere gidelim," dediler. Ben gitmek istemedim; "Saimelerden haber geldi, hepsi oradaymışlar, biz de gidelim," diye beni zorla karga tulumba götürdüler. Altmışaltı oynadık, ben yendim. Ziya Bey'le de Fethi oynadılar. Ziya Bey yenildi. Bir kilo kayısıasına Bedri ile Fethi oynadılar. Bedri yenildi. Ben erken kalktım.

24 Haziran 1938

Cuma

Bugün sabah kürümü bahçede yaptım. Hava epey sıcak, rüzgâr yok. Otururken basmacı geldi. Bakalım neler var derken bir tanesini çok beğendim. Siyah üzerine kuşlu bir kumaş. "Veresiye verirsen alırım," dedim. Bıraktı. Üç liraya... Aybaşında vereceğim. Kız da tutturdu "İlle ben de alacağım," diye çingeneliğe başladı. Öyle kızdım ki, bağırdım çağırdım. Fehime Hanım da bize dut getirmişti... Kenan resimleri aldı gitti, bir daha gelmeyecek, annesinin yanına gidiyor.

Öğle yemeğini yedim, yattım, Biraz Veli'nin getirdiği mecmualardan okudum. Uyumuşum. Saat 3.30'da ter içinde uyan-dım. Bu oda öğleden sonraları çok sıcak olacak anlaşılan. Tekrar uyumak için hazırlanıyordum, bir de baktım bir erkek sesi "Beliğ'dir," [Selönü] dedim. Tahminimde yanılmamışım, o imiş. Beni çok iyi gördüğünü söyledi. Bahçeye çıktık, oturduk konuştuk yine katılttı beni...

Ha! Sabah gelin tayyörü biçti, şimdi provaya gidecektim. Belîğ'i bıraktım gittim.

Çok güzel olmuş, yarın bitecek. Geldim, “Belîğ gitti,” dediler. Halbuki biraz sonra baktım, geliyor. “Nereye gittin?” dedim. “Şöyle bir dolaştım,” dedi. Hicran'ı anlattı, kocasını kesmişlermiş. Lebib'e anlattı, Şmelîng Yovakimîç'i anlattı. Cidden şaşıttım. Onu iki defa yolda görmüş, yanındaki kız için bir isim söyledi, ama şimdi hatırlayamadım. Çok orjinal isim, bayıldım.

Babamı anlattı, ben de ona buraların sükûnetinden, biraz sıkıcı olduğundan, bu hastalığın yüzünden nelere katlanma mecburiyetinde olduğumdan bahsettim. Beni teselli için bir takım sözler söyledi. Fakat ben herşeyi o kadar iyi biliyor ve anlıyorum ki... Şimdi yaz... Herkes eğlencede, Adalar kum gibi, Suadiye sahili mahşer... Velhasıl her taraf eğlence ve zevkten taşıyor, ben burada tabiatın bu ölgün ve monoton sükûnetiyle baş başayım. Halimden şikâyetçi değilim, olsam da neye yarar. Değil mi ki, ortada mecburiyet ve mahkûmiyet vardır. Bütün etraftakileri benimsemeye ve mihneti kendine zevk etmeye çalışmaktan başka çare-i halas yok. Bunların hiç birinin kıymeti kalmayacak, eğer ben iyi olabilirsem o zaman her şey unutulacak, bunları hikâye diye okuyacağım belki...

O zaman gözlerimi kırparak, uzak bir mazinin bulutlu karanlığından flu bir resme bakar gibi bakacağım bugünlere, bu kara günlere. Hayatımın en güzel bahar aylarını vakitsiz kışa çeviren bu zalim, bu merhametsiz afete... Habersiz felaketlerin ani silleleriyle serseme dönen zavallı ben!..

Akşam yukarı çıktım. Biraz Şmelîng'den konuştuk. Sonra ablamla altmışaltı oynadık, kazandım. Dünkü yirmi pastayı Bedri kaybetmiş.

Aşağı indim, akşamları biraz geç yatıyorum, bu fena. Yarın ablam gidiyor. Epey sıkılacağım, fakat istirahatim fazla olacak.

25 Haziran 1938

Cumartesi

Buraya geleli bir ay oluyor.

Bugün havadis fena... Ablam gidiyor. Sabah kalktım, kürü bahçede yaptım. Çocuklar gelmişti, uyandık. Ablam da bahçeye indi, somyanın tahtakurularını yaktı. Toplandılar.

Öğle yemeğinden sonra yukarı çıktım, bugün kür yapmama-ya karar verdim. Gözlerimi rimel yaptım, saçlarımı Greta Garbo'laştırdım, süslendim. Burası için diktirdiğim sabahlıkların beyazını giydim, pembesini de Bedriye giydi, dansettik. Herkes gösterdik, pek beğendiler.

Ablam saat 3'de hareket etti ve dolaştık. Epey fena oldum, gözlerim doldu, az daha ağlayacaktım. Onlar gittikten sonra biraz yatayım dedim, uyuyamadım. 4'de kalktım, kahvaltı ettim. Aklıma bir fikir geldi, kızı Kadıköyü'ne mağazaya gönderdim. Bir kutu şeker, bir film aldirttım. Kız vişne de söylemiş, dediklerimi almış gelmiş. Bunları ısmarlıyorum ama çok utanıyorum. Acaba Veli kızar mı? Aman ne yapayım kızsarsa kızsın. Ne kadar olsa 30 liradan fazla olmaz.

Biz resim çekerken Melahat, Sumru, Bedri geldiler. Melahat'la Sumru bizimle resim çektiler. Çok güzel çıktı herhalde. Resimleri Bedri banyo edecek. Sonra Saimelerin bahçesinde de çektik. Hep beraber oturduk, epey güldük. Mübeccel'in kardeşi Şükran da İstanbul'dan geldi. Benim radyo için Ziya Bey Bedri'ye söylemiş, aybaşında yapılacak.

Akşam yemekten sonra yukarı çağırdılar, sonra Saimelere gittik, altmışaltı oynadık, ben yine yenilmedim. Bugün çok güldük.

26 Haziran 1938

Pazar

Her günkü gibi yine sıhhatli kalktım. Çok şükür Yarabbi.

Vücudumda bir zindelik hissediyorum. Eskiden otururken belim, arkam ağrırdı. Şimdi o yok. Her türlü iyiyim.

Sabah kürünü banyoda yaptım. Bugün çocuklar da yoktu. Güzel istirahat ettim. Saat 11'de Bedriye; "Annen geliyor," dedi. Çok sevindim. Fakat aksi gibi saçlarımı bugün onun istemediği gibi yapmıştım. Geldi, rengini görünce şaşırdı; "Nedir bu böyle bebek başı gibi?" dedi. Hiç beğenmedi.

İçeri girdik, yemek yedik. O da poğaça getirmişti. Onu yedi, biraz da biz de yedik. Bana şeftali, armut, erik ve muz getirmiş, hepsi turfanda yemişler. Yedim, şimdi havadislerle gelelim; evvela en mühimi, Madam Body'den mektup gelmiş, benim gönderdiğimi almamış; "İki haftaya kadar geliyor, Melek Hanım'a söyleyiniz, kürkler 110 liraya indi, alayım mı?" diyor.

Derhal mektup yazdım, annem taahhütlü verecek... Selahattin'e bir iki kişiye daha mektup yazdık. Selahattin'den cevap gelmemiş çünkü...

Maryaniti onu Mavi Köşe'de görmüş. İki üç arkadaşıyla rakı içiyormuş. Aleksa gelmiyormuş. Benim İstanbul'a inmem hakkında konuştuk. Cumartesiye ineceğim, bir iki gün kalacağım, belki Park Otel'e gideceğiz. Rezarlar daha taşınmamış. Anneme şapkayı ısmarladım. Çarşamba günü kızı İstanbul'a göndereceğim, alıp gelecek.

Öğleden sonra annem de ben de biraz yattık, kahvaltıdan sonra bahçeye çıktık, tavukların yumurtasını aldık.

Bugün Mübeccel'in babası ve ablası geldiler, annem vardı ben de yukarı çıkamadım. Annem saat 7.30'da gitti. Giderken çok fena oldum, gözlerim doldu, ağladım. Bilmem neden günün bu saati bana bir hüzin veriyor. Annemin de cefakârlığı bana epey dokunmuş olacak. İkisi bir araya gelince büsbütün hislerim melankolikleşti.

Yemekten sonra yukarı çıktım. Bu akşam bir yere gitmedik. Ziya Bey ile tavla oynadık. Ben yendim. Saat 9.30'da aşağı indim. Ferdane bir masal anlattı, uykum geldi, uyudum.

27 Haziran 1938

Pazartesi

Bugün sabah kalktım, kürümü banyoda yaptım. Öğleyin iş-tahlı bir yemek yedikten sonra odama çekildim. Bedriye ile Ne-zih geldiler, onlara bir masal anlattım. Komik bir masal, katıldık gülmekten... O kadar çok güldüm ve terledim ki, öksürme gel-di. Öksürdüm, öksürdüm, nihayet bir de baktım kan... Beynim döndü, ellerim buz gibi oldu, titremeye başladım. Kalktım, Fer-dane de yıkanyordu, ona seslendim, “Şimdi geliyorum,” dedi. Bekleyecek halim yoktu; “Çabuk! Bayılacağım,” diye seslendim.

Kız sabunlar içinde çıktı. Yazarken hâlâ titriyorum. Kıza, “Koş Mübeccel Hanım’a seslen,” dedim. Mübeccel Hanım gel-di. Kaç defa tükürdümse ince damar halinde kan geliyordu. Yi-ne de o kanı görünce beynimden kaynar su dökülüyor, elim aya-ğım boşanıyordu. Anneme haber vermeye karar verdik. Kızı ev-vela prevantoryuma gönderdim, oradan bir doktor geldi. Yana-ğıma, gözlerime, boğazıma baktı. Eline bir reçete almış, “İşte,” dedi, “bu ilaçları yaptırın, ama itimat etmezseniz yaptırmayın, muayene isterseniz ederim, istemezseniz etmem.”

Şaşırdım. Bu ne biçim doktor? Maneviyatımı büsbütün bo-zuyor. “Bana bir enjeksiyon yapın,” dedim. “Bu kadar kana lü-zum yok, fazla gelirse bana bir haber gönderirseniz gelir bir kal-siyum yaparım,” dedi gitti. Para da vermedik. Bozuk yoktu. Bozdurunca göndereceğim, derken biraz sonra kız geldi. Ve-li’ye telefon etmiş. Veli dükkânda imiş; “Peki şimdi annesine ha-ber veririm,” demiş. O gün iki üç defa daha kan geldi. Eczacı-nın ilacını yaptırdık. İçtim... İki kaşık. Üzerime bir ağırlık geldi. Gözlerim kendi kendine kapandılar. Uyku bastırdı, uyumuşum.

.....

Veli de, annem de gelmedi. Sonra doktor bizim kıza yolda ilan-ı aşk etmiş; “Benim kalbim boştur, sizin de boş mu?” de-miş. Kız bize anlattı. Ferdane bu gece benim odamda yattı.

28 Haziran 1938

Salı

Sabah saat altı buçukta kalktım. Gece çok kâbuslu bir uyku uyudum. Saat 7’de bir de baktım annem. Şaşırdım ve sevindim. Ağlamaya başladım, ama ne kadar ağladığımı tahmin edemezsiniz. Annem de başladı ağlamaya. “Ben öleceğim kimsenin haberi olmayacak bu dağ başında,” diye hıçkırıyordum.

Kahvaltı ettim. Bugün yatakta yatmaya karar verdim. Saat 9’da Veli geldi. İki tane film getirmiş, “Nasılsın, iyi misin, ne oldu?” dedi. Anlattım, merak edilecek bir şey olmadığını, aybaşı üstünde olduğumdan, yahut fazla yürüyüp kendimi yorduğumdan kanın geldiğini söyledi. Biraz daha oturdu. Saat 11’de gitti. Annem de erken gidecekti, ağlıyor ve bırakmıyordum.

Annem turşu getirmiş, gazete getirmiş. Öğle yemeğini iştahsız yedim. Saat 1’de annem gitti. Bugün biraz daha sakinim. Kan kesildi. Takaforyan’ın ilacının şişesini anneme verdim, o yaptırıp yarın kızla gönderecek.

Öğleden sonra havanın çok sıcak olmasına rağmen biraz uyudum. Akşamüstü biraz kalktım, pencerenin önünde oturdum. Canım çok sıkıldı. Mübeccel Hanım ve Ruska Hanım geldiler. Oturduk, konuştuk, biraz rahatladım. Sonra Ziya Bey geldi. O da biraz oturdu. Rakı almış, bu akşam içecek. Benim hastalıktan epey epey bahsettik. Bu kanın asabımı çok bozduğunu söyledim. Onlar yukarı çıktılar, ben de yemek yedim, yattım.

29 Haziran 1938

Çarşamba

Bugün biraz iyi kalktım. Biraz miskinliğim var. Fakat dünkü ve evveli günkü gibi değilim. Kahvaltıdan sonra kürü yemek odasında yapmayı muvafık buldum. Tam istirahat edeceğim zaman yemek kokusundan fevkalade rahatsız oldum. Odayı değişt-

tirecektim o sırada Veli otomobille geldi. O kadar sevindim ki... Nasıl olduğumu merak ederek gelmiş. “İyiyim,” dedim. O da rengimi çok iyi bulmuş. “Tatlı bir beyaz pembelik var,” dedi ve onun en sevdiği rengin bu olduğunu söyledi. Tahtaya vurarak “Maşallah maşallah,” diyor.

Halbuki ben rengimi o kadar iyi bulmuyorum, neyse... Böyle söyledi, maneviyatımı da düzeltti. Ona “Zaten sen olmasaydın ben çoktan ölmüştüm,” dedim. Memnun oldu bu lafa... Kendisine bir aşk mektubu gelmiş, onu gösterdi. Mahmure isminde bir kadından... “Mutlaka para istemek için beni çağırıyordur,” dedi. Ben de yalandan kıskançlık taklidi yaptım. Cumartesiye ineceğimi söyledim. O daha evvel bana uğrayacak. İşlemeciyan filmlerimi görecekmiş, onları götürecektir.

Veli saat 10.30’da gitti. Ben de biraz daha yattım. Yemeğe oturdum, iyi bir yemek yedim. Öğleden sonra kız, İstanbul’a anneme gidecek. Ben uyumaya çalıştım. Fakat hava çok sıcak, imkân yok. Saat 3’tü, baktım kapı vuruluyor. Gittim Alim gelmiş, tanıdım. Epey büyümüş. Amcamı arıyor, burada olmadıklarını Kızıltoprak’a gittiklerini söyledim; “Oturun biraz, dinlenin,” dedim. Oturdu, Almanya’da tahsildeymiş. Derhal Selime’yi sordum. “İyidir,” dedi. Selam söylemesini rica ettim. Çünkü bir ay sonra yine gidiyormuş. Biraz oturdu gitti; “Bir gün yine gelir, sizi görürüm,” dedi. Çocuk ateş gibi gözlerimin içine bakıyor. Benim de kılığım dehşet! Başımda yemeni arkamda gecelik. Neyse gitti. Ben de artık yatmadım. Salona geçtim, kahvaltımı ettim.

Bir de baktım mektup! Madam Body’dan... Benden haber alamamış, birkaç güne kadar geliyormuş. “Kürkler için ne yapayım?” diyor. Derhal telgraf çekmeyi düşündüm. Yarın Ziya Bey ile göndereceğim.

Bizim kız yine saat 8’de geldi. Epey çıktım. Vapuru kaçırmışmış. Sonra şapkayı hiç beğenmedim, değiştireceğim. Annem ile Takafor’a gitmişler; “Merak etmesin, bronşundan yahut da

boğazındandır,” demiş. “Onun birşeyi kalmamış, tamamıyla atlatmıştır,” demiş, sevindim.

Ha! Bugün Nedime Hanım da gelmişti, unuttum. Epey oturdu. Kahve pişirdim, şurdan burdan, hastalıktan konuştuk.

Ha! Ne diyordum, evet, kız bana pamuk ilaç getirmiş, çantamı da unutmamış. Yalnız gazeteleri bulamamış, yemiş de almamış.

Neyse güzel bir yemek yedim, çocuklar gelmişlerdi. Biraz oturduk, onlar gittiler, ben de yattım. Ziya Bey’e telgraf verdim.

30 Haziran 1938

Perşembe

Kaç günden beri defteri elime almamıştım. Bugün ayın altısı. 30’undan beri geçmiş şeyleri hatırladığım kadarıyla yazacağım.

Sabah daha iyi kalktım. Kürü yaparken Veli geldi, biraz oturdu. İstanbul’a gideceğimi söyledim, memnun olmadı. Fakat “Aylık için,” dedim.

Öğleden sonra uyudum. Akşam erken yattım. Başka bir şey hatırlamıyorum.

Dün Ferdane İstanbul’a şapkamı almaya inmiş, geç geldi. Epey azarladım, şapkayı da beğenmedim.

1 Temmuz 1938

Cuma

Bugün ayın biri. İstanbul’a inceğim. Sevincimden yerimde duramıyorum. Bugün daha iyiceyim. Akşamüstü Ziya Bey’den iki lira yol parası aldım. Akşam geldiler, biraz oturdular.

Erken yattım. Yaptığım şeyler bu kadar değildi. Fakat hatırlamıyorum.

2 Temmuz 1938

Cumartesi

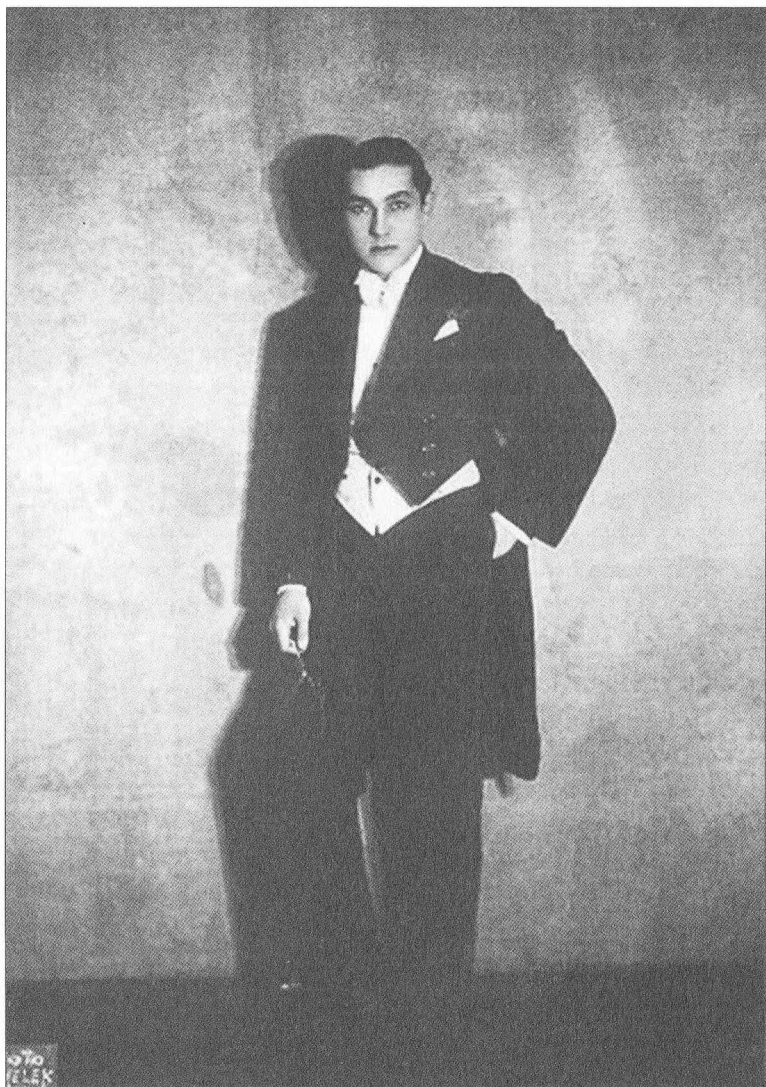
Bugün İstanbul'a iniyorum. Sabahdan beri içimde bir sıkıntı var, kalbim atıyor. Kürümü rahat yapamadım. Bugün ablam da gelecek. Öğleden sonra saçlarımı düzelttim, tuvalet yapmaya başladım. Gözlerimin rimeli bir türlü olmadı. Ben de vazgeçtim, rimelsiz gideceğim.

Saat 2'de ablam geldi, iğnemi istedim, acele acele giyindim. 3'te otomobil geldi, hareket ettik. 4.30'da İstanbul'a geldik. Vapurda herkes bana bakıyordu. Gelirken -Veli Bey'in dediği gibi- bizim mağazaya uğradık. İki gün adam göndermemelerini tembih ettim. Darülbeydi'de Bedri Bey'i bulamadım. Arkadaşlardan da kimse yoktu. Sadi ile Samiye'yi gördüm.

O gün para alamadım. Karlman Pasajı'ndan¹⁵ geçtik. Şapkacıya gidip şapkayı değiştirmek için biraz yürümek lazımdı. Tam Abdi'nin mağazasının önünde onu gördüm. Rengim kızardı, kan beynime çıktı, ayaklarım dolaştı. Kahverengi ceket, gri pantolon giymişti. Onu çok zayıf buldum. Burnu incecik kalmış, sakalları uzamış. İnsana asılmış bir adam hissini veriyor. Bizi görüp görmediğini bilmiyorum. Şapkacıya girdiğim zaman ellerim titriyordu.

Neyse, şapkayı değiştirdim ve oradan bir otomobile bindik. Eczanenin önünde indik. Tartıldım; 3,5 kilo almışım bir ayda... Hayret ettim, inanamadım... Oradan çıktık. Doktor Ta-

15 Karlman Pasajı, bugün Beyoğlu'nda Odakule'nin olduğu yerdeki bir büyük mağazaydı. Şimdi olduğu gibi Tepebaşı ile İstiklal Caddesi arasında doğal bir geçiş yeri oluşturuyordu.

Ferdi Tayfur 1935 yılında çekilmiş bir fotoğrafta.

kaforyan’a gittik. Beni çok iyi bulduğunu, hastalığının tehlikesi kalmadığını, artık üzülmememi söyledi. Oradan İhsan Rifat’a gittik. Beni görünce şaşırdı; “Ne o sizi böyle kaybettik? Uzaklara gittiniz,” dedi. Beni muayene etti. Çok iyi bulduğunu, ameliyat zamanının geldiğini söyledi. Çok fena bozuldum. “Ameliyata mutlaka lüzum var mı?” dedim. “Siz sabırlı olursanız, belki o da olmaz, lakin çok iyisiniz, tamamıyla atlattınız,” dedi. Çıkarken de “Sizi iyi bulduğuma çok sevindim,” dedi.

Oradan eve geldik. Gelirken Vedat’ın penceresine baktım. Taşınmışlar. Veli’ye bir mektup yazdım, ev kirasını vermesi için söyledim. Akşam geldi 25 lira verdi; “Aman bu ne şıklık böyle,” dedi. Ben de gayet güzel giyinmişim. Biraz oturdu, doktorların söylediklerini söyledim, memnun oldu gitti.

Akşam, eve bir muallime hanım taşınmış, o geldi oturduk. Zihniyar da geldi. Gülüştük falan... Saat 10.30’da yattım.

.....

Zihniyar ile Ferdi’ye bir mektup yazıp Karlman Pasajı’nın kapısında beklemesini kararlaştırdık. Mektubu o götürecekti. Onun beni görmesini istiyorum.

3 Temmuz 1938

Pazar

Bugün İstanbul’da olduğumun ikinci günü. Çamlıca’yı aramıyorum dersem yalan söylemiş olurum. Burası bana çok kasvetli geldi. Nerede oranın temiz, sakin havası, durgun sessizliği. Burası çok sıcak.

Bugün pazar, hiçbir şey yapılmaz. Sabah erken kalktım, Veli geldi, burada fazla kalmamamı ihtar etti. Kiskandığından... Ben de zaten fazla kalacak değilim.

Öğle yemeğini yedikten sonra biraz yattım. Hoca hanımla konuştuk. Onun randevusu vardı, gitti. Ferdane dün akşam evinde yattı. Bugün gelecek. Zihniyar bugün mektubu bırakacak. akşamüstü annemle apartmanlara bakmaya çıktık. Safiye'ninki oturulur gibi değil, Artin Efendi'ninki güzel. Epey merdiven çıktık, yoruldum.

Eve geldik, akşama kadar bir yere gitmedim. Akşam yemeğini yedik. Hoca hanımla biraz konuştuk, yattım.

.....

Bugün Rıza geldi. Saçım başka renk olmuyor. Kınalı saç boyanmazmış. Bir mizanpli yaptı gitti. Bugün Belig [Selönü] gelmiş iki roman getirmiş.

4 Temmuz 1938

Pazartesi

Bugün erken kalktım. Kahvaltıdan sonra giyinmeye başladım. Darülbedayi'ye gittik. Annem, ben, hoca hanım. Paramı aldım. Orada beni çok iyi buldular. Ben de kendimi iyi hissettiğimi söyledim, memnun oldular.

Oradan çıktık, Karlman Pasajı'ndan geçtik. Pasajdan bir beyaz jabo aldım. Kızlar hepsi geçmiş olsun dediler, etrafımı aldılar. Oradan Abdi'ye gittim, bir eteklik kumaş aldım. Zira öbür eteklik giyilir gibi değil... Dikiş yerlerinden patladı. Pek fena kumaşmış.

Oradan çorapçıya gittik, iki çift çorap aldım. Maryati'ye rastgeldik. Beni pek güzelleşmiş buldu. Oradan bizim Aynalı Pasaj'a gittik. Bizim temizlemeci ile kolsuz madam mağazalarından çıktılar, ellerime sarıldılar. Pek memnun olduklarını söylediler. Oradan lavanta aldım. Pasajın kapısında Modere'ye rastgeldim. Boynuma sarıldı. "Ben seni gelip görmeye yüreğim ra-

zı olmuyordu. İyi olmanı bekledim,” dedi. Gözleri doldu ağlamaya başladı. Zavallı! Ansızın çok müteessir oldum.

Oradan bir otomobile bindik. Ben eve gelirken ayakkabıcıda otomobili durdurdum. Bir beyaz ayakkabı aldım. Eve geldim. Ferdane de biraz sonra geldi. Annem de geldi. Yemek yedim, Ferdane’ye parasını verdim. O bugün Kadıköyü’ne gidecek. Çünkü ev temizlenecek.

Öğleden sonra hoca hanım etekliğini dikti. 2 saatte bitirdi. Ben de akşamı sabırsızlıkla bekliyorum. Çok fenayım, kalbim koparcasına atıyor.

Akşamüstü Halime Hanım geldi. “Haydi beraber gidelim,” dedim. Çıktık. Tam Tepebaşı’na geldik. Bana bir nefes darlığı geldi. Esnemeye başladım. Yüzüm kimbilir nasıl olmuş ki, Halime Hanım; “Aman Melek heyecanlanırsan gitmeyelim,” dedi. Ben de “Kendimi iyi hissetmiyorum, dönelim,” dedim. Alarını sokağından döndük. İyi ki döndük. Belki heyecanla ağzımdan bir kan boşanırdı, bu kadar emeklerim boşa gider, ölür kalırdım.

Tam Petrograd’ın önüne geldik, bir de baktım Tefik ile Naim. Otomobili durdurdum, çağırdım, geldi. İçeri aldık, otomobili çektik. “Nasılsın, iyi misin?” dedim. Ne var ne yok olduğunu sordum. Evden taşınmışlar. Vedat biraz rahatsız olduğu için Avrupa’ya gidecekmiş. Çok üzüldüm. Maksim’de otomobili durdurduk, “Haydi inelim şurada pastahanede oturalım,” dedi. İndik, epey konuştuk, gülüştük. Bana telefon numarasını verdi. Cumartesi günü gelecek. Sekiz sayfalık bir adres verdim ona. Bir saat kadar sonra kalktık, eve geldik. Annem ateş püskürüyordu. Zihniyar gelmiş gitmiş. Göremedim. Akşam yemeği yedik, yattık. Fena bir gece geçirdim. Herhalde asabımın bozukluğundan.

5 Temmuz 1938

Salı

Bugün rengim berbat. Ölü gibi halsizim, fakat bunun sebebi hastalığım değil, yorgunluk ve asab bozukluğu olduğunu bildiğim için o kadar canım sıkılmıyor. Sabah Zihniyar geldi, havadis mühim...

Efendim, gitmiş... Ferdi arkasında boz renkli bir elbise, bir ipek kareli gömlek, saçları taranmış, yüz pudralanmış olduğu halde gelmiş. Epey zayıfmış. Zihniyar yanına gitmiş; "Siz Ferdi Bey misiniz?" demiş. Tanıştıktan sonra, "Benim bir ahbabım var, artist olmak istiyor. Bu işle Ferdi Bey meşgul olur, onu görünüz, dediler. Adresinizi öğrendim, size mektup yazdım. Kızı nereye göndereyim? Sizinle görüşsün," demiş. O da "Eve yollayınız," demiş. "Fakat acaba benim için müsait mi, boyu bosu falan?" demiş. O zaman Zihniyar "Ya, Melek Hanım ne kadar müsaitti, boy güzellik falan..." diye başlamış. "Hem Melek Hanım çok iyileşmiş, şişmanlamış, güzelleşmiş," demiş. "Evet ben de işittim, çok memnun oldum, çok sevindim. Allah versin, gençtir tabii," demiş. Zihniyar, yaralarımın kapandığını, sahneye çıkacağımı söylemiş. "Para için merak etmesin, onun maaşı ölünceye kadar verilecektir," demiş. Zihniyar, "Ona Veli Bey bakıyor, Çamlıca'da köşk tuttu. Haftada üç defa geliyormuş, bütün umur-ı hususiyesine bakıyormuş, belki de nikâh edecek," demiş.

O zaman hiç sesini çıkarmamış "Bana müsaade," demiş, gitmiş. Zihniyar; "Hanım, niçin gelmedin, adamı yarım saat alıkoydum," diye bana çıkıştı. Neyse bu da böyle.

Bugün kimse gelmedi. Akşam erken yattım.

.....

Bugün Ferdi'den bir daha bahsetmeyeceğim. Onunla meşgul olmayacağım. Anneme Kuran üzerine yemin ettim. Çok sevindi.

6 Temmuz 1938

Çarşamba

Bugün eve gidiyorum. Sabah erken kalktım. Kürümü yaptım. Halime Hanım geldi. Beşiktaşlı hanım geldi. Aman! Onu yazmayı unuttum. Hanım Fikriye'yi süslemiş, püslemiş Vedatların evine apartman bakma bahanesiyle gitmiş, oturmuş annesiyle falan konuşmuşlar. Şimdi evden çıkarken onlara hediye edecekler bahçelerinden... Neyse sadede gelelim... Onlar da harıl harıl apartman arıyorlar. Ben de onlardan bir oda istedim. Annem hüngür hüngür ağlamaya başladı. "Nankör yılan," diye.

Bir artistin apartmanını tutmaya karar verdik. Halime Hanım'la bir dairesini tutacağız. Annem de bir dairesini tutacak.

Todori geldi, para için söyledim; "Hiç üzülme! Hazır," dedi. Sevindim.

Öğleden sonra hazırlandım, annem beni vapura bindirdi. Vapurda Bruna vardı, güzel kız, beğendim... Marlen'e benziyor biraz. Lakin çok boyalı. Neyse... Oradan bir otomobile rakiben eve kendimi attım. Soyundum, dökündüm radyo aşağı inmiş, ev temiz, ohh... Bir rahat ettim, temiz hava... sükûnet... beni tekrar dinçleştirdi.

Akşam yemeğini yedim, yattım.

7 Temmuz 1938

Perşembe

Bugün güzel bir uykudan sonra iyi kalktım. Kürümü içeride balkonun önünde yaptım, hava çok güzel. Öğle yemeğini yedikten sonra uykuya yattım. Dörtte kahvaltı ettim. Oturup roman okuyordum. Ziya Bey çağırdı. Tavla oynadık bir ziyafetine... Ben kazandım. Saat 8'de yemek yemeyi adet edineceğim, çünkü 7 çok erken...

Yemekten sonra Saime'lere gitmeyi kararlaştırdık. Ben giyindim, çünkü sabahtan beri gecelikle geziyordum. Gittik biraz oturduktan sonra altmışaltıya başladık. Para toplayıp Fenerbahçe'ye baloya gideceğiz. Ben 25 kuruş yenildim. Bu cumartesi yemeğe gideceğiz çünkü... 550 kuruşumuz oldu. Saat 11'de eve geldik. Fevkalade bir mehtap, etrafı gündüz gibi aydınlatıyor. Hele Saimelerin bahçesinin yolu o kadar güzel ki, bakmakla doyulmuyor.

Bu gece burası ayın en güzel gecelerinden birini yaşıyor. Yemekten sonra odama geldim. Parlak ayın ekzotik bir başkalıkla aydınlattığı bu münzevi beldede benden başka sakini olmayan eşyasız odamın kırık balkon kapısını açtım. Gece bütün esrarlı haşmetiyle odama doldu. Bu koyu karanlığa mermer elbise ören aydınlık hafifçe içeri süzüldü. İskemlemi balkonun önüne çektim ve birşeyler yazmak ihtiyacında olduğumu hissediyordum.

Uzakta yavaş yavaş gün bize vedanı haber veren mor pelerinine bürüntüyor ve yerini gecelerin sultanı olan karanlığa terk ediyor. Sessiz, durgun bir gece başlamak üzere... Ağustos böceklerinin malum müziği sükûneti ihlal ediyor. Uzakta havlayan birkaç köpek sesi de bunlara karışıyor. Karşiki tepede parlayan elektrik hüzmeleri bir odaya gelişigüzel serpilmiş pırlanta parçaları gibi yanıp sönüyorlar.

Ayın yanında bana göz kırıp duran çoban yıldızına bakıyorum. O kadar çok bakıyorum ki, adeta o yerinden oynuyor gidiyor, tekrar geliyor zannediyorum.

Bu güzel gecede herşey güzel, yalnız bu yalnızlık fena!

8 Temmuz 1938

Cuma

Yine kaç gündür defteri elime almadım. Üzerimde bir tembellik, yazmaya bir iştahsızlık var. Sebebi: Burada yazacak birşey

Milyon Avcıları filminde Melek ve Ferdi Tayfur.

bulamıyorum. Hergün aynı nakarat... Bugün kürlerimi muntazaman yaptım. Biraz roman okudum. O kadar güzel değil.

Akşam yukarı çıktım. Bedri ile Melahat geldiler. Biz Bedri ile tavla oynadık, ben kaybettim. Bu çocuğun hali hoşuma gitmiyor. Buraya pek sık gelmeye başladı, acaba bana mı öyle geliyor.

Akşam yatağıma erken yattım.

9 Temmuz 1938

Cumartesi

Bugün yine erken kalktım. Başımı yıkadım. Saçlarıma bir türlü form veremedim, elli defa değiştirdim. Gözlerimin altını İstanbul'dan geldiğimden beri çökük görüyorum. Hâlâ İstanbul'daki yorgunluk. Çünkü bu çöküntüler orada oldu. Fakat sıhhatçe iyiyim. Biraz öksürüyorum.

Öğleden sonra uyudum, akşamüstü yine biraz roman okudum. *Amari* fazla heyecanlı bir Romalı kızı anlatıyor. Onun için onu okumayacağım.

Gece bir yere gitmedik, oturduk. Çocuklara masal anlattım. Rüyamda onu gördüm. Zaten muntazaman kaç gecedir onu görüyorum.

Bugün Tevfik'i bir hayli bekledim, gelmedi. Giyindim süslendim yukarı çıktım. Oturduk. Ablam da gelmişti. Tavla oynadık. Ablam saat beşte gitti. Ben de 6.30'dan sonra soyundum. Çünkü artık gelmez.

Baloya gitme meselesi gelecek haftaya kaldı.

10 Temmuz 1938

Pazar

Bugün belki Tevfik gelir ümidiyle yine giyindim. Vedat'ı epey düşünüyorum. Ne olurdu böyle olacağına onunla beraber

olsaydım. Bazen Ferdi ile de olmak istiyorum. Fakat bunun imkânsızlığı karşısında bu arzumdan sarf-ı nazar etmeyi düşünüyorum.

Tevfik yine gelmedi. Allahtan gelmemiş, çünkü saat 4’de Veli ile Hayri geldiler. Çok güzel vakit geçirdik. Bir saat kadar oturdular gittiler. Rakı için söyledim. “Ben sana evvela Hayri’yi gönderirim, hazırlık yaparsınız sonra ben gelirim,” dedi. Kabul ettim.

Onlar gittikten sonra ben de Saime’lere gittim. Onlara da misafirler gelmiş, tavla oynuyorlardı. Biz de resimlere baktık.

Akşam yemekten sonra tekrar oraya gittik. Melahat geldi. Bizi aldı. Bahçede oturduk. O kadar güzel mehtap var ki, insan yatmak istemiyor. Gece 11’e doğru eve döndük, yattım.

11 Temmuz 1938

Pazartesi

Bugün gelecek gidecek yok. Kürlerini muntazam ettim. Öğleden sonra Ferdane Kadıköy’e kömür almaya gitti. Ben de biraz kitap okudum; Mauppassant’ın bir kitabı... *Kadın Mektupları*. Çok güzel bir kitap... Tam uyuyacağım zaman postacı Madam Body’den bir mektup getirdi, kürkleri almış. On beş gün sonra geliyormuş. Kürkler çok güzel, büyük ve uzun tüylüymüş. O kadar sevindim ki...

Akşamüstü Ziya Bey bana vadettiği ziyareti yaptı. Bisküvi almış. Çay içtik. Bugün biraz canım sıkılıyor.

Akşam yine yukandakiler indiler, biraz oturduk. Saat 9.30’da yattım. Radyoda gayet güzel bir caz müzik çalıyordu. Londra’dan...

Onu dinledim, yarım saat sonra yattım. Bu gece hava bulutlu, mehtap yok. Çok da rüzgâr var.

12 Temmuz 1938

Salı

Bugün yine fevkalade birşey olmadı. Kürlerimi muntazam yaptım. Ha! Unutuyordum, bugün annem gelecekti. Saat 4’de geldi. Epey merak etmişim. Bu akşam burada kalacakmış, sevindim. Bana üzüm ve erik getirmiş. İlk defa üzüm tadacağım. Zaten her yemişi annemden tadarım.

Derhal Todori’yi sordum, gelmemiş. Parayı da getirmemiş. O kadar kızdım ve üzüldüm ki, tarif edemem. Bu kürkler için ne yapacağımı şaşırdım. Bakalım hele bir gelsin de, elbette bir şey olacak.

O gece anneme yatak ve yorgan bulmak bir hadise oldu. Çünkü herkesin yatağında yatmıyor.

Neyse... Yukarıdan bulduk yattı. Biraz hastaydı Yıkanmış, kendini üşütmüş. Ertesi sabah birer kahvaltı ettik. Saat onda gitti. Ben de akşama kadar kayda değer bir şey yapmadım. Erken yattım, biraz radyo dinledim.

13 Temmuz 1938

Çarşamba

Bugün yine asayiş ber-kemal... İyiyim... Yapılacak hiçbir işim yok. Kürlerimi muntazam yaptım. İştahlı bir yemek yedim. Saat 3’te yukarıki radyonun sesiyle uyandım. İstanbul Radyosu saatini değiştirmiş. Şimdi 2’den 4’e kadar çalacakmış.

Kalktım, mavi elbisemin yakasını kestim, hiç beğenmiyorum. Otururken Melahat geldi. Onunla saat 7.30’a kadar oturduk. Yemek yedim. Yukarıdakiler Saim’e gittiler. Ben de yattım. Biraz radyo dinledim, uyudum.

14 Temmuz 1938

Perşembe

Sabah mutaddan evvel uyandım. Hava kapalı, yağmur yağmak üzere. Kahvaltımı ettim. Defterimi aldım balkonun önüne oturdum. Bugün sıhhatli ve zindeyim, neşem de çok şükür yerinde. Sabah şarkı söyleyerek etrafı şenlendirdim.

Dün akşam Saimelere gittik, iyi eğlendik. Fethi Bey orada idi. Çok şen ve hoş bir çocuk... Biraz da içmişlerdi. Epey sarhoş-tular. Oradan saat 11'de geldik.

Bugün hava dediğim gibi kapalı... Fakat rüzgâr yok, bu iyi... O deli rüzgârı hiç sevmiyorum. Karşımızdaki bostanlar adama-kıllı yeşillendi. Bu, manzaramızı bir kat daha güzelleştirmeye yardım ediyor. Hafif sepeleyen yağmur dalların üzerinde sabahın çiğdemleri gibi parlıyor. Karşiki dolap, *Katibim* gıcirtısı ile dönmekte berdevam.

Yağmur akşama kadar devam etti. Öğleden biraz evvel ablam gelmişti. Beraber yemek yedik, gitti. Kız da bugün İstanbul'a inecek. Ben de *Sisli Geceler*¹⁶ isimli bir roman okudum. Yarisına kadar geldim. Uyumuşum. Saat 4'ü 20 geçe uyanabildim.

Kahvaltıdan sonra romana büyük bir iştahla sarıldım ve bitirdim, fakat asabımı altüst etti. Herşeyde onu görüyor, her şeyi onunla mukayese ve muahaze [tenkit] ediyorum. Bundan sonra en ince ayrıntısına kadar yazmaya karar verdiğim bu defterim benim hayat romanım olacaktır. Eğer Allah ömür verir de devam etmeye müsaade ederse... Tabii her sene biraz daha iyi yazacağımı ümid ediyorum. Çünkü herşey gibi hislerim de olgunlaşıp tekâmül edecek. Ona göre yazacağım.

Romayı bitirdim. Fakat ben de bittim. Hava zaten rutubetli olduğu için asabım biraz bozuk. Evde yapayalnızım. Bir de evham geldi. "Ya şimdi fenalaşırsam kim bakar bana, nereye seslenir giderim," diye.

16 Halide Nusret Zorlutuna'nın romanı.

Neyse... Saat 7'ye 10 kala bizimki geldi. O sırada Melahat da gelmişti. Onunla oturup konuştuk. Yemekten sonra çocuklara masal söyleyeceğim.

15 Temmuz 1938

Cuma

... Yarabbi bugünlerde yalnız onu rüyamda görüyorum, düşünüyorum, of! Onu unutmak kabil olmayacak mı acaba? Dün gece sabaha kadar onunla uğraştım. Hem gayet net olarak görüyorum onu, sahi gibi...

Sabah kalktığım zaman asabımı bozuk ve rengim uçtu. Kendimde bir halsizlik ve fenalık hissediyordum. Bu o geceki heyecanın tesirinden. Beni çok sarsıyor. Fakat rüyama girmemesi için ne yapabilirim? Hiç... Acaba o da beni düşünüyor ve beni konuşuyor; onun için mi rüyamda mütemadiyen görüyorum.

Dün de bir hadise ile her zamanki gibi yine onu hatırlamaya mecbur oldum. Karşıda tarlada kolkola bir çift gidiyor. Onlara bakıyor, onu düşünüyorum. "Ben de böyle onun yanında, onun koltuğunun altında olsam ne iyi olurdu," diyorum. Onu bazen o kadar istiyorum ki, bu arzusun şiddetini tarife imkân bulamıyorum. Mesela bugün yine öyle günlerden biri...

Sabah kalktım, uyudum. Başımı yastıktan vücudumu yataktan kaldırmak istemiyorum. Bakalım akşamüstü bu halim geçecek mi? Onu seviyorum hâlâ. Bu muhakkak.

16 Temmuz 1938

Cumartesi

Allah rahat vermediği, saadeti esirgediği kuluna refah vermezmiş. Bu kadar ızdırap, bu kadar facia kâfi gelmedi mi? Daha benden nasıl öc alacak bilmiyorum.

Sabah kalktım, içimde çocukların bayram sabahlarındaki neşelerini hatırlatan bir hafiflik ve sürur var. Sebebi? Bu akşam balya gideceğiz (Gidemeyiz olaydım).

Sabah kürümü yarı buçuk yaptıktan sonra, öğle yemeğini iştahsız yedim. Uykuya yattım. O sırada Melahat geldi. Ben dün bu gezintiden cayar gibi olmuştum. Doğrusu da o kadar pek fazla hevesli değildim. Onu duymuş, “İlle geliniz,” diye ricaya gelmiş. Razi oldum. Uyku uyuyamadım, sıcaktan tabii.

Akşamüstü hepsi yukarıda toplanmışlar beni bekliyorlardı. Çıktım, neye karar verdiğimi sordular. Gidemeyeceğimi söyleyince, “Biz de vazgeçelim,” dediler. Onlara biraz erken gidilirse gelebileceğimi söyledim. Saat 8’de gitmeye razı oldular. Hazırlandık, arabayla bir saat içimiz dışımıza gelerek balya geldik. Epey oturduktan sonra bir de baktım Veli gelmez mi? Beni görmemesi için saklandım, epey kalabalıktı. Saat 11’de ben Fethi Bey ile kalktım eve gelmek için. “Arka kapıdan çıkalım,” dedim. Tam içeri girdik arkamdan seslenmez mi? Bütün kan beynime sıçradı. “Sen ne arıyorsun burada? Niçin gece sokağa çıktın, hiç doğru yapmadın?” dedi. Ben de ne söyleyeceğimi şaşırdım, perişan bir halde kendimi otomobile attım. Yolda mütemadiyen onu konuştuk. Beni herhalde Reşit [Gürzap ?] haber verdi. O da oradaydı. Eve bitik bir halde geldim. Asabım son derece bozulmuş, eğlence de haram olmuştu. Biraz sinir ilacı içerek yattım. Hiç uyanmadan uyumuşum...

17 Temmuz 1938

Pazar

Bugün tahmin ve tasavvurumdan çok iyi kalktım. Sabahleyin biraz halsizliğim devam ediyorsa da kahvaltıdan sonra bir şeyim kalmadı. Sabah kürünü muntazam ve deliksiz yaptım. Yemeği

Söz Bir Allah Bir filminde Vasfi Rıza Zobu ve Melek.

iştahsız yedim, hemen yattım. *Çoban Yıldızı*¹⁷ isimli bir romana başladım. Bunu 10-12 sene evvel okuduğumu zannediyorum, fakat herhalde bir defa daha okunacak kadar güzel.

Uykudan zinde ve sıhhatli kalktım. Çocuklarla altmışaltı oynadık. Fakat kafam mütemadiyen Veli ile meşgul. Acaba kızdı mı, acaba gelecek mi? Düşüncem bu... Geç vakte kadar bekledim, Veli gelmedi. Melahat ve Mübeccel inmişlerdi. Derdini dökmeye insan arayanların sonsuz arzu [ve] iştiyakıyla yanıyordum. Nihayet Veli'den laf açıldı. Yalnızlığımı, kimsesizliğimi onlara anlatıyor, anlattıkça da ferahlıyordum. Fazla ileri gitmemek şartıyla epey konuştuk.

Veli gelmedi, üzülüyorum. Onu kızdırmak istemem. O, benim için çok kıymetlidir.

17 Mahmut Yesari'nin 1925'de yayınlanan romanı.

Naturatim

MELEK. KOBRA.

938 - 12 - 24.

CUMARTES

MELEK KOBRA

Hatıratım

İkinci Defter

24 Aralık 1938

Cumartesi

Cerrahpaşa Hastanesi

Bugün burada ikinci gecem ve bu gece de Noel. Şimdi saat 9.30. Beyaz duvarlı, beyaz karyolada, beyazlı insanların dolaştığı bir hastane odasıdayım. Yanıbaşımda gayet güzel çiçeklerle donanmış bir çam ağacı, yanında da ufacık, pamuktan yapılmış bir Pere Noel [Noel Baba] duruyor.

Bu akşam hastalar benim odamda toplandılar. Bir hayli beni eğlendirdikten sonra herkes odasına çekildi. Şimdi etrafta çıt yok. Sanki ağır bir nikab [eldiven] gibi giymiş sessizliği koca hastane... Yalnız dışarı koşuşlardan ara sıra duyulan kesik öksürük sesleri, işte o kadar. Karşıkı lavabonun musluğundan dam-

layan su sesi beni bazen daldığım rüyadan uyandırıyor. Düşünüyorum... Evet, şimdi eğlenen, içen, gülen, coşan bir kitleyi düşünüyorum.

Of ne dayanılmaz bir zevk âlemidir şimdi Beyoğlu... Sürükleyici bir cazbandın tatlı müziği ile dönen bir kitle, içilen bir tek içkinin tesiriyle süzülen gözler. Dönen başlar, dolaşan ayaklarla gülen, mütemadiyen gülen bir kitle. Ziyet ve muhteşem tuvaletleriyle gökteki yıldızlar gibi parlayan kadınlar... Kolalı yakalarını bozmamak için tahta bir manken gibi dikleşen parlak saçlı erkekler... Bir haftadan beri herhangi bir makyör tarafından zorla gerilip, binbir itina ile boyanan ihtiyarlar... Birer biblo kadar zarif, ince genç kızlar...

Ve sonra hastalar... Ne acı tezat değil mi? Gündüzle gece olmak gibi şaşırtıcı, fakat ne yazık ki bu böyle.

Küçük beyaz demir karyolamın içinde bütün bu ışık, içki, dans, pırlanta, kürk, lame, saten dünyasına uzak ve ümitsiz bir yolculuğun nevmid [ümitsiz] ihtirasıyla bakıyorum ve çok uzaklardan dönen gözlerim, yavaş yavaş karşımda yatan solgun benizli zayıf hastanın kederli yüzünde netleşerek acı hakikate avdet ediyor.

Melek, Cerrahpaşa Hastanesi'nde diğer hastalarla birlikte.

25 Aralık 1938

Pazar

Hastanede üçüncü gün. Daha yeniliğin verdiği heyecanla etraftakileri kaydetmeye vakit bulamamıştım. Fakat bugün onlardan birkaçını yazacağım.

Dahili[ye]deyiz. Burada mikropsuz fakat zayıf hastalar var, yani vereme müsait olanlar... Bir koğuşta on altı yatak olmak üzere iki koğuş var. Bu hastaların hepsini göremedim. Yalnız içlerinden iki tanesi var ki anlatılmaya değer.

Birisi 40-45 yaşlarında zayıf, sarı esmer kısa boylu bir kadıncıgız. Daha doğrusu bir meczube... Müselles [üçgen] elmacık kemikleri çıkık, oldukça çirkin bir yüz ve bir karanlık mezarı andıran ağzının önünde tek bir mezar taşı gibi eğri bir diş... Mütemadiyen titreyen elleri, insanın asabını bozuyor. Hastalığı meçhul. Parası olmadığı için film alamamış ve tabiatıyla teşhisi yapılamıyor. Fakat zavallı muhakkak ki aklından gayri müsellem.

İkincisi 15-17 yaşlarında, alık denecek kadar saf bir kızcağız. Daha ilk geldiği gün, diğer hastalara sevdiği çocuğun resmini göstererek alay konusu olmuş. Herkes eğleniyor, sataşıyorlar.. Acıacak bir şey. Abuk sabuk saçmalamıyorsa da söyledikleri dinlenecek gibi değil. İnsanın pek boş ve teşneli bir zamanına gelmeli ki, konuşabilsin.

Bir de benimle beraber yatan bir kızcağız var. Sakin, uslu, boynu bükük bir şey... Kimsesi yok, sertabib [başhekim] beyin himayesiyle burada yatıyor. Çok halsiz ve hasta... Buna hakikaten içim parçalanıyor. O kadar mütevekkil ve sabırlı bir hali var ki. Allah acısın, benim elimden ne gelir.

Bir de sevice tipli bir hastabakıcımız var, Nermin Hanım. Kara kuru, ütü tahtası gibi bir şey... Ensesine yapışık fazla yağlı, düz seyrek saçları insana sıralanmış sülük hissini veriyor. Hareketleri ve konuşuşu bir kadından ziyade erkeğe benziyor. Şimdilik bu kadar. Diğerlerinde kaydedecek bir fevkaladelik göremiyorum.

26 Aralık 1938

Pazartesi

O'na;

“Bana niye bunu yaptın?”

Dalgın, yumuşak bakışlı gözlerini gözlerime çevirdi.

“Senin yaşamam için bu lâzımdı.”

“Hayır, yanıldın. Benim yaşamam için senin varlığın lâzımdı. Niye bana yaptın bunu?”

Dalgın bakışlı değişik renkli gözler, sabah kırağısı düşmüş çiçekler gibi buğulandılar. Ufacık damlalar içimdeki yanan yareme akarak ateşimi hafifletti.

İmza

Melek Kobra

27 Aralık 1938

Salı

Bugün galiba ameliyat olacağım. Dün dahiliyeden hariciyeye nakledildim. Burası daha güzel, oda daha muntazam. Buranın en iyi odasını bana ayırmışlar.

Akşam Ziver Bey isminde bir doktor geldi, müşahade etti. Bana teskin edici bir ilaç verdiler. Derhal ameliyat olacağımı hissettirdim. Gece o kadar heyecanlı değildim, biraz Kuran okudum. Saat 1'e kadar da romanımla avundum, uyumuşum. Sabah bana kahvaltı vermeyince artık zanlarım kuvvetlendi. Muhakkak ameliyat... Sacid Bey gelip hazır olmamı söyleyince büsbütün sinirlerim gevşedi. Buz gibi ter döküyorum. Fakat o kadar korkmuyorum. Allah kolaylık ver(ir) inşallah.

10 Ocak 1939

Pazartesi

[Defterdeki tarihte yanlışlık var, 10.12.939 olarak yazılmış]

Defterimi elime aldım. Bir iki şey yazmak istedim. Fakat imkân yok. Yaram çok acıyor. Yalnız ameliyatın gününü kaydedyim: 27 Aralık 1938, Salı. Sabah saat 11.00.

16 Ocak 1939

Pazartesi

Ohlı! Yarabbi bugün bir parça gözümü açabildim. Fakat daha yazacak kadar ellerimde kuvvet yok. İki gündür ateşim çıkıyordu. Bakalım ne olacak. Nissen meselesi fena sarsıyor.

19 Ocak 1939

Perşembe

Bugün ameliyatımın yirmi dördüncü günü. Yazı yazabilmek için ancak bir kuvvet hissediyorum. Yirmi beş günlük vekayii tekrar tekrar yazamasam da pek mühim olan ameliyat gününü kaydetmek isterim.

27 Aralık 1938 sabahı ameliyat olacağını haber verdiler. Kalbinde hafif bir çarpıntı var. Ellerim de titriyor. Fakat o kadar müteheyyic [heyecanlı] değilim. Saçlarımı falan topladım bekliyorum. Saat 10.30'da kapımın önüne ameliyat arabası geldi. Biraz irkilir gibi oldum, yüzüme hafif bir sıcaklığın çıktığını hissettim. Fakat metanetimi bozmamak için gülüyorum. Araba ameliyat odasının önünde durdu. Bana kuvvetli bir morfin enjeksiyonu yaptılar. Gözlerim yavaş yavaş kapanmaya başladı. O sırada Doktor Ziver yanıma gelerek talebelerin ameliyathanede kalmalarını isteyip istemediğimi sordu. Mümkünse herkesin çekilmesini rica ettim. Nihayet odaya girdik.

Melek hastane odasında, yanında doktorların toplu fotoğrafıyla.

Fevkalade büyük bir salon, ortada bir ameliyat masası, etraf-
ta kuvvetli projektörler, koşuşup duran beyazlı insanlar kitlesi...
Uzakta Profesör Nissen gözüme ilişti. Yüzüne yalnız gözlerini
dışarıda bırakan beyaz bir maske takmış eldivenlerini giymekle
meşgul... Sert nazarlarla beni tetkik ediyor.

Masaya yatar yatmaz irademi kaybettim. Mütthiş bir halecan
[titreme] nefesimi tıkıyor... Boğulacağım. Profesörün dik sesi
bütün beyazlıları harekete getirdi. Birisi beni yan olarak yatırdı,
bir diğeri üzerimi örttü, başka biri ayaklarımı bacaklarımı kayış-
la bağladı. Yüzümü beyaz bir örtüyle örttüler. Ancak önümde
bana destek vazifesi gören erkek hademeyi görüyorum. Elim de
o sırada ameliyatta bulunmak için gelen Tarık Bey'in elinde...
Ondan kuvvet bekliyorum sanki... Profesörün geldiğini çok ya-
kından duyduğum sert sesinden anladım. Arkamda faaliyet baş-
ladı. Vurulan ilk anestezi iğnesinin acısıyla bir defa daha sıçır-
dım. Beni sıkı sıkı tuttular.

Bu iğneler yarım saat devam etti. Ben de bittim. Daha şim-

diden bütün kuvvetimi kaybettiğimi hissediyorum, mütemadiyen bağırıp ağlıyorum. Fakat gözlerimden bir damla yaş çıkmıyor. Buna ağlamaktan ziyade inlemek desem daha doğru olur.

Nihayet keskin bir bıçak hışırtsısı ile tüylerim ürperdi. Etimein kesildiğini işitiyor, fakat hissetmiyordum. Fakat biraz sonra arkamın müthiş bir tazyikle itildiğini hissettim. Sağ ciğerim sanki demir bir mengenenin içine sıkışmış, nefes almaya imkân yok. Bayılacağım. Bağırmağım kimse aldırış etmiyor.

Ara sıra profesörün kesik ve sert direktiflerini işitiyorum. O sırada testere hışırtsısına benzer bir şey işittim ve kesilen bir kemiğin birdenbire koptuğunu anladım. Bu iki defa tekrar etti. İşte o zaman boşalan asabım büsbütün gevşedi ve bağırmaya kendime kuvvet bulamadım. Ölü gibi başım düştü. Böylece ne kadar kaldım bilmiyorum. Ameliyatın bittiğini ve yaramın dikildiğini haber verdiler. Profesör de biraz rahatlamış olacak ki, bana şarkı söyleyip söylemediğini sordu. O acımın arasında cevap verdim. Gülüşmeye başladılar.

Yatağıma geldiğim zaman saatime baktım; tam bir buçuk saat geçtiğini gördüm. Ondan sonra üç ızdırıplı gün geçirdim. Nefesim çok fazla daraldı. Oksijen vererek yaşattılar. Nihayet, her gün biraz daha iyi olarak bugünü buldum.

Hayatta bir insanın bu kadar acıya dayanabileceğini de öğrendim.

PROFESÖR NISSEN İÇİN

Dünyada mesleğin insan üzerinde yarattığı bir tesir kuvveti vardır. Çok çirkin bir adam, fevkalade güzel keman çaldığı için birçok kadınlar tarafından sevilir, takdir edilir; ve o adam sanatıyla bütün çirkinliklerini örter. Ben hayatta böyle bir kaç adama tesadüf ettim. Fakat Nissen üzerinde durmadan geçemeyeceğim.

Nissen benim için mesleğinin ilahıdır. Ve aynı zamanda dünyanın en güzel adamları olarak zikredilen Eden, Dük Dö Vindsor, Kral Zogo gibi, Nissen de o derece güzel, tam manasıyla “bel homme”dur. Onda çok hâkim bir nazar, fevkâlâde güzel bir baş ve tam manasıyla “svelte” [Fransızca: Narin] bir vücut vardır.

Profesör Nissen.

Nissen, şimdiye kadar* tanıdığım erkeklerin en korkulu ve tehlikelidir. O’nu çok fazla beğeniyorum.

(* Şimdiye kadar tabiri yanlış anlaşılmasın; o, neden sonra gördüğüm erkeklerin en tehlikelidir.)

21 Ocak 1939

Cumartesi

Profesör kaç gündür bana uğramıyor. Çok sinirliyim. Biraz hastaymış, ondan olsa gerek. Bugün Muzaffer ismindeki on ke-miği alınan çocuk geldi ve beni zorla yatağımdan kaldırdı. Bugün ilk defa olarak yürüyerek dışarı çıktım. Nefesimde fazla bir darlık yok ve çok az yoruldu. Yarabbi çok seviniyorum, bu Muzaffer çok iyi ve temiz bir çocuk. Benimle alakadar olduğu için çok mütehasıs oluyorum.

Akşamüzeri Halime yanında bir beyle geldi. Halime'nin..... [okunamadı]. dehşet. Yanındaki bey beni epey seyretnmiş. Bilhas- sa "Efendi" [?]. Heyecanla methediyor; "Sizi o piyeste görenler hastalığınıza çok daha fazla üzölmüşlerdir," diyor.

Halime bana kolonya ve şeker getirmiş. Bilmem nedir, bu kı- zı severim. Gece için bakalım ne olacak?

22 Ocak 1939

Pazar

Bu sene yılbaşı çok ızdıraplı bir günümün gecesine tesadüf etti. Ameliyatımın henüz dördüncü günü. Nefessizlikten sıkışan göğsüm rahat yatmama bile meydan vermiyor. Acılardan müte- madiyen kıvranan vücudum bir dakika bile hareketsiz durmu- yor. Annem yanında bana cesaret vermek için bütün gayretini sarfediyor.

Saat tam 12.00. Düdükler ötmeye başladı. Annemle sarıldık, öpüştük. Gözlerim doldu, fakat ağlayamadım. Allah bakalım ye- ni yıl için bize ne sürprizler hazırlamış.

25 Ocak 1939

Çarşamba

Bugün Yakacık'a nakledeceğim. Dün Tefvik geldi, yatağımın açıldığını haber verdi. Hem seviniyor hem de üzölüyorum. Pro- fesörden ayrılmak beni adeta fazlasıyla müteccsir ediyor.

Sabah hazırlanmaya başladım. O sırada Muzaffër geldi. Bu- gün gideceğimizi söyledim. Benimle beraber gelmek arzusunu gösterdi. O kadar mütehassıs oldum ki, tarif edemem. Ne insan çocuk. Saat 2'de otomobil geldi, herkese veda ederek oradan ha- reket ettik. Yol çok eğlenceli geçti, epey gülüştük. Hiç fenalık hissetmedim desem yalan söylememiş olurum.

Bu Muzaff r yavaş yavaş hoşuma gitmeye başlıyor. Gayet nazik, şimdiye kadar erkekte görmeye alışmadığım soğuk bir samimiyeti var, beğeniyorum. Bazı çok tatlı minikleri var. İ imin kaynadığını hissediyorum.

Saat 7.00

Odamdayım. Yine eski odamda... İçeri girince aşına bir simayı görmüş gibi yüzüm gayri ihtiyari değişti. Yatağıma uzandığım zaman bana hiç de yabancı gelmeyen o mahut çift bacalı fabrika ile göz göze geldik. Ne kadar çok seyrettim ben bu dumanı sönmeyen bacayı... Burada  ks r k sesleri yine var...

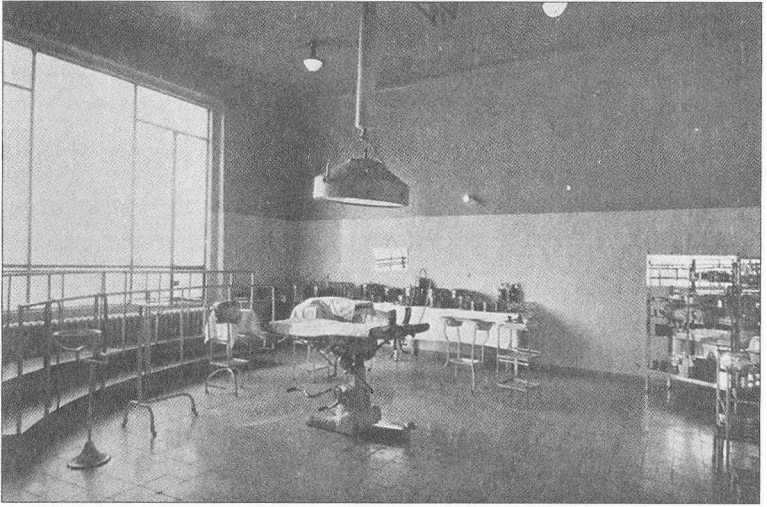
Fakat bunlar bana daha yabancı geliyor. Cerrahpaşa'nın öksürük seslerini tanırdım ben... Sevgilisinin ayak sesini ezberleyen  şık gibi. Evet, Cerrahpaşa Hastanesi... Orada yatmak diri diri mezara gömülmek gibi bir şey... Burası nispeten daha ferah a. Hiç olmazsa biraz deniz, yeşillik ve tabiat güzelliği var.

D n gazete benim için birşey yazmış. Ziver Bey bunu profesöre göstermiş. Profesör kendisinden habersiz bu tafsilat verildiği için fevkalade hiddetlenmiş ve Cumhuriyet gazetesi vasıtasıyla protesto  ekecekmiş. Merak ediyorum bakalım ne olacak.

25 Ocak 1939

ÖKSÜRÜKLER

İnsanlar hisleri üzerinde fevkalade tesir yapan hadisatı unutamazlar. İşte benim de buraya kaydedeceğim psikolojik hadise bu hastalığım esnasında bende en fazla yer edinen şeylerden biridir; " ks r kler"... İnsanları  ks r klerinden tanımak, birbirinden tefrik etmek [ayırarak] ...

Melek Kobra'nın ameliyat olduğu salon.

Yatağında yatıyorum, hiç kalkmadan yatıyorum. İnsanları ancak kulaklarım(ın) çok iyi alıştığı öksürüklerden ve ayak seslerinden tanıyorum. Mesela içeride; içinde bir kum torbası varmış gibi öksüren Arap Safiye denilen bir kız, onun yanında fena çalınan bir klarnet sesine benzeyen kısık öksürüklü zayıf kadın. Bunlarla beraber kulaklarımın en fazla benimsediğı çok sigara içen müzmin bronşitli büyükanne göğüslerinden çıkan öksürüğe benzeyen kendi öksürüğüm.

[Defterin bu sayfasında Fransızca bir metin var. Şarkı sözü olduğı anlaşılan bu metnin kaynağını bulamadık. Çevirisi şöyle:]

Nakarat
Yarın gökte bulut
Hiç kalmayacak
Yarın

Bize şarkılar söyleyecek hayat
Güzel aşk şarkıları.
Yarın mutluluk ebediyen

Geçmişe döndüğümde
Gördüğüm hep gözyaşları

Ne kadar büyük bir aşk
Cilvelerle geçip gitti
Ben şimdi mahzun
Geçip giden gençliğime yanyorum

Yok artık üzüntü
Yok artık sıkıntı
Diye fısıldıyor hayat
Usulca.

28 Ocak 1939
Cumartesi

Kafamın içinde sarışın bir hayal var. Fakat bütün ötekiler gibi bu da yok olacak tabii.

Bugün sur exite [aşırı heyecanlı] bir haldeyim. Aklıma geldikçe damarlarımın gerildiği, sıcak kanın beynime çıkarak yüzümü yaktığını hissediyorum.

28 Ocak 1939

Muhterem Veli Beyefendi

Size bu mektubu yazmaktan maksadım, son zamanlarda bana gösterdiğiniz terbiyesizce ve nezaketsizce muamelelerinize tahammülümün taşığından ileri gelmektedir.

Beyefendi, şunu iyi biliniz ki, benim vaziyetim, sizin bir lavanta kutusunu andıran mükemmel odanızda yatarken krep satan çarşaf ları arasında gerinerek gece sarhoşlu ğunuzdan ayrılmaya benzemez.

Ben inleyerek manen, maddeten ezilerek yaşıyorum. Ve şimdiye kadar size gösterdiğim sahte iltifat da baykuş bakışlı patlak gözleriniz için değil, bana biraz yardım etti ğiniz içindir. Yoksa hiçbir kadın sizin ihtiyar bir leş kargasını andıran i ğrenç cürufunuzu görmeye tahammül edemedi ği gibi, cahilane ukalalıklarınıza da asla tahammül edemez. Çünkü siz henüz “memleket” i, “melmeket” diyecek kadar echelsiniz [cahilsiniz].

şunu da iyi biliniz ki, etrafınızda besledi ğiniz bütün o dalkavuklar sizi büyük bir ihtiram ve hürmetle eteklerken ayakkabınızla tükürmeyi de unutmazlar. Zaten kâfi derecede rezil oldu ğunuz yetmiyormuş gibi, bir de ne kadar şöför, dansör, puşt, ekabir, pezevenk varsa hepsinin altından kalkmış bir Rus Yahudisi orospuyu utanmadan kolunuza takıp teşhir etti ğiniz de hepsinden güzel!

Bazı kibar ecnebi aileler, “Mösyö Veli bu madamı karnaval zamanı gezdirse daha az gülünç olur,” diyorlar. Yalnız kendinize adam gazetelerinden ve şarl Buvanya’nın filminden kopya ederek yandan körüklü, arkadan dü ğmeli, tepeden delikli acayip kostümler diktirece ğinize, biraz yanınızdaki ressam paleti gibi boyalı hokkabaz madamın kafasına götüne geli şigüzel kondurdu ğu fiyonkları görseniz pek isabet etmiş olursunuz. Zira bu halde iki sirk artistine benziyorsunuz.

Utan! Ak saçlı zampara, utan! Kurumuş erkekl i ğini canlandırmak için aldığı kuvvet hapları fayda vermiyor. Eğer o kadar çocuk meraklısı idiysen, Darülaceze’de, senin “Çocu ğum,” dedi ğin, elli pezevenğin tohumu karşmış piçinden daha temiz tohumlu yetimler var. Onlardan al. Artık ihtiyarlıktan kamburlaş an sırtını bir kanepeye dayayıp frengiden sakat-

lanan ayaklarını, içkiden süngere dönen böbreklerini ve patlayıp fırlayan gözlerini iyi tedavi ettirmeye çalış. Sana bu yakışır! Yoksa yiğitliğe bok sürmeyeyim derken rakı masasında geberip gideceksin.

Ya Hacı Baba! Kastamonu'dan şalvarla gelip burada şekerçilik ederek han hamam sahibi olmak kolay. Ama ne kadar nazik olsan da nazenin olamazsın. İnsanın böyle ağzına sığırırler işte.

Zat-ı alinize gelince Hasan Bey,

Daha hâlâ yakası kadifeli, Tokathyan pezevengi kılıklı palto-lar telebbüs etmekte devam ederseniz üzerinize konan “kart puşt azmanı” damgasını silemezsiniz. Çifte perdeli sinekkaydı traşınızın üzerine bir şakaktan bir şakağa buladığınız duvar kireci gibi pudra ile yüzü yıkanmamış sıvacı kalfasına benziyorsunuz.

Sonra size halisane bir tavsiyem; gülerken daima ağzınızı sağ tarafa çarpıtınız ki, sol taraftaki dökülen dişleriniz göze çarpmasın. Yemeklerde de biraz kanlı şeyler yemelisiniz ki, verem osurduğuna benzeyen benzinize (renginize) kan gelsin.

29 Ocak 1939

Pazar

Bugün annem geldi. Radyomu getirmişti. Çok sevindim. Canım anacığım, ondan uzak olduğum zaman seviyorum onu. Bana Celal Memduh'un yazdığı ve bizde oynanacak olan *Misafir Geldi* isimli bir eser getirmiş. Okudum bir gecede bitirdim. Hakikaten güzel. Çok kuvvetli hayat münakaşaları ve derin bir felsefe var. Kol kuvvetinin ilim kuvvetine faikiyetini gösteren ve ispat eden bir felsefe... Fena değil... Güzel...

Bugün bayram... Annem dün Eyüp Sultan'da kurban kesmiş. Allah kabul etsin.

30 Ocak 1939

Pazartesi

Bugün güzel bir kar yağıyor. Eğer böyle devam ederse ağaçlar gayet latif bir manzara alacak. Ben de bugün hava aldım. Rahatsız değilim hamdolsun.

5 Şubat 1939

Pazar

Bugün annem geldi. Bayağı sevindim. Arkasından Saimeler geldiler. Matmazel'le resim çekildik. Epey konuştuk. Onlar saat 6.00'da gittiler. Annem daha erken gitti. Canım anneciğim! Öyle seviyorum ki onu böyle ayık geldiği zaman. Saçları bembeyaz olmuş. İhtiyarladı anacığım.

6 Şubat 1939

Pazartesi

Bugün Muzaffer'den bir kart aldım. İzmir'den verilmiş... Bayramımı tebrik ediyor. Bu vesile ile de hatırımı soruyor. O kadar sevindim ki, bayağı heyecan duydum. Sonra bayramda beni düşünmesi çok hoşuma gitti. Daha dün akşam kendi kendime beni aramadığı için kızıp duruyordum.

Bugün aşağı indim ve biraz yürüdüm. Hamdolsun iyiceyim. Yalnız o nefes zorlukları devam ediyor. Fakat son günlerdeki sıkıştırmasının sebebi anlaşıldı, çünkü bugün regl oldum.

8 Şubat 1939

Çarşamba

Bugün Yakacık sakın bir sonbahar akşamı yaşıyor. İki akşam-

dır ateşim var. Bunu küçük hastalığa atfediyorlar. Bu akşam biraz daha iyiyim. İçimde düşünceler bu sakin akşam gibi uyuşuk! Mütemadiyen kıpırdatarak beni üzmüyorlar. Başımın ucunda radyom klasik bir parça çalıyor. Havada denizi gökle birleştiren kesif bir sis tabakası var. Fakat bu çok uzakta. Yakacık bu mevsimde dura dura rengi uçmuş bir yağlı boya tablosuna benziyor. Renkler ölü ve soluk.. Halbuki ilkbaharda ne kadar hayat vardı bu tabiatta! Her yerde herşeyde olduğu gibi... Hafif bir su çirpintisini andıran bu müzik ve dışarıda ötüşen kuşların sesi bana Margaret Gotiye'nin¹⁸ Bougural köyündeki mesut evini hatırlatıyor. Zavallı Margaret...

12 Şubat 1939

Pazar

Dün annem geldi. Güzel bir sürpriz... Hiç haberim yoktu ve beklemiyordum. Öyle sevindim ki... Benim Mithat'a ısmarladığım şeyin -sanki biliyormuş gibi- hepsini getirmiş. Mühim havadis olarak Veli Bey'e bütün bizdeki resimlerini toplamış göndermiş. Evde kapıcıya bırakmış.

Annem kaybolmasın diye tekrar Veli'nin apartmanına gitmiş. Kapiyı çalmış. Nana çıkmış, derhal Veli'yi çağırmış. Veli de "Ne münasebet, ne münasebet!" diye anneme bayağı hakaret etmiş. O adamın alacağı olsun, görüştürüz inşallah.

Bugün yine gök zırlıyor. Hava perde inmiş bir göz gibi sisli. Yakacık'ın bu hali çekilmez doğrusu... Neredeyse pek yakındaki çamları bile örtecek bu perde... İçimi demir bir el sıkıyor, sıkıyor, sıkıyor. Nihayet boğulacak gibi oluyor ve ciğerlerime hava doldurmak için derin bir nefes alıyorum. Onu da rahat alabilsem bari... Ne gezer.

18 Alexandre Dumas Fils'in (1824-1899) *La Dame aux Camélias* (*Kamelyalı Kadın*) adlı romanının veremden ölen baş kahramanı Marguerite Gautier.

Saat 4.30 olduğu halde hava ve odam kapkaranlık. Bugün Ziver Bey'e telefon ettirdim. Havanın müsait olduğu birgün ziyaretime geleceğini söylemiş.

14 Şubat 1939

Salı

İki gün evvel annemden hayırlı bir mektup aldım. Behzat'la [Butak] görüşmüş. Bana muhakkak bir gece yapacaklarmış.¹⁹ Katiyyen üzülmememi tavsiye etmişler. Çok memnun oldum. İki gündür neşemden durulmuyor. Bugün de öğleyin, profesör hakkında Mithat'la adamakıllı münakaşa ettik. Ben karısını bir hayli methettim falan... Epey çekiştik. Yarabbi bu adam üzerimde çok fena tesir yapmış. Onu anlatırken adeta vecde geliyorum. Kendimden geçiyorum.

[ÖYKÜ DENEMESİ]

Tüberküloz koğuşunda mı?

“Evet! Asansöre binelim, daha çabuk gitmiş oluruz. Saat 10'a geliyor. Bugün biraz geç kalktım. Beklemiştir sarı bebeğim. Bilmezsin ne içli şey Bedia...”

19 Bu gece kısa bir süre sonra yapılır. Vasfi Rıza Zobu'nun günlüğünde 31 Mart 1939 tarihinde şu notlar bulunmaktadır: “Şehir Tiyatrosu'nda sezon resmen bitmiştir. Güzel bir tesadüf oldu. Martın 31'i cuma gününe rastladı. Böyle olacağını önceden hesaplamıştık. Cumartesi-pazar, gündüz ve gecesi hayırlı bir iş için önceden hazırlandık. İhtiyarlanmış ya da hastalanmış sahne santçıları yararına iki tiyatroda üçer temsil verdik. (...) Ben bu temsillerin hem kâhyası ve hem de muhasebesicisiydim. Hasılat umduğumuzdan iyi çıktı. Bazılarına toptan verdim. Diğerlerine aydan aya vereceğim. (...) Elimdeki listeye göre toptan verilenler: (...) Afife, Nurettin Şefkati Bey'in hanımı. (...) Muhlis Sabahattin'in kızı Melek'in hastane borcu.(...)” Vasfi Rıza Zobu, *O Günden Bu Güne*, s. 545-46.

Şevkiye May hasta ziyaretine gelmiş...

Tutuşarak asansöre bindiler. Bunlar iki genç kızdı, iki genç stajyer... Ve Nesrin'in "Sarı Bebeğim" diye anlattığı Kezban 12-13 yaşında bir köylü kızı idi, kimsesiz bir köylü kızı... Küçük ciğerlerini harab eden açlık, sefalet işte onu buraya, bu hastane-nin en korkunç isimli koğuşuna düşürmüştü. Ve bu iki genç stajyer onu görmeye gidiyorlardı. Çünkü bu öksüz küçük yavru Nesrin'in en sevdiği, en fazla ihtimam gösterdiği hastasıydı.

Asansör durdu. Genç kızlar indiler. İlaç ve hasta kokan bir sürü beyazlı insanın durmadan gelip gittiği, uzun koridorlardan geçtiler. Üzerinde "İçeriye Girmek Memnudur" diye yazılı bir kapıdan içeri girdiler. Hastanenin bu köşesine ağır, ezici bir sessizlik hâkim. İçinde sarı benizli hayaller kıpırdanan karşılıklı iki sıra karyolalı büyük koğuşların önünden hızla geçerek en dibin-

deki odanın önünde durdular. Nesrin, onları karşılayan hastabakıcıya sordu;

“Küçüğüm nasıl?”

“İyi, her zamanki gibi.”

Derin, rahat bir nefes aldıktan sonra odaya doğru yürüdü. Bedia onu takib ederek ufak, beyaz, demir bir karyolanın yanına geldiler.

Birdenbire küçücük bir vücut yatağın içinde zıplayarak doğruldu. Nesrin eğilerek çocuğun ateş gibi yanan terli ellerini avuçlarının içinde sıkarak sordu;

“Nasılsın sarı bebeğim?”

Çocuk yaşla buğulanmış iri, yeşil gözlerini onun gözlerinin içine çevirdi. Sanki gözbebeklerini delecekmiş gibi bakıyordu bu çocuk, dumanlı çocuk gözleri. Titreyen incecik bir ses;

“Yine geciktin. Gözlerim ağrıdı kapıya bakmaktan,” dedi.

Nesrin, küçüğün güneş parıltılı kumral saçlarının omuzlarına dökülen buklelerini düzelterek cevap verdi.

“İşte geldim bebeğim... Üzülme artık.”

Çocuğun gözlerindeki yaşlar bir seher gülü kadar taze renkli yanaklarının üzerinde sabah kırağısı gibi titriyorlardı. Nesrin koltuğunun altında tuttuğu kutuyu açtı. İçinden gayet güzel bir sarı lepiska saçlı mavi gözlü bir bebek çıkardı. Çocuğun kucığına koydu.

Birdenbire hastanın pembe yanakları kızardı, sisli gözleri aydınlandı. Dökülen yaşlar gülererek açılan dudaklarının yanında kurudular. Bebeği kaparcasına aldı. Onu derin bir hayretle süzüyor, küçücük elleriyle göğsüne bastırıyordu.

19 Şubat 1939

Pazar

Hastanenin solgun yüzlü çıplak odasında beyaz demir karyolamın içindeyim. Radyom Ankara’da bir çigan orkestrasından

güzel bir parça çalıyor. Havada ıslak bir lacivertlik var. Kür balkonumda akşamın güneşinin hüzmeleriyle kızıl bir alev sütunu gibi yükselen yuvarlaklaşan duvar gözlerimi yaşartıyor. Ciğerimi yakan yaramı ve kalbimi yakan aşkım gibi.

Güneş çekiliyor, çekiliyor, çekildi, ateş söndü. Odam perde perde karıyor. Elektriğimi yakmak ihtiyacı hissetmiyorum. Bütün manasıyla manen ve maddeten karanlığa gömülmüş bir insan için fazla aydınlık sıkıcı oluyor.

Zulmet, karanlık... Biz bunları artık benimsedik. Zehirsiz yaşayamayan morfinmanlar gibi biz de bunlarsız yaşa(ya)mıyoruz.

Gözyaşları! Biriken, taşan, boşalan, yine dolan gözyaşları!

Akın! Bu kalp duruncaya kadar bu eller yazamayınca kadar, pınarlarınız kuruyuncaya kadar akın!

Kaç gündür devam eden kırık(lı)ğım bugün büsbütün arttı. Yine eski..... gecelere benzeyen bir gece geçirdim. İzdırabımı tarife imkân bulamıyorum. Bu kadar sabır ve tahammül ettiğim halde Allah beni daha fazla yere vuruyor.

Bugün ağzıma bir lokma yemek koymadım. Ve istemeyerek dolan gözlerim mütemadiyen ağlamak ihtiyacıyla yandı. Yanında candan bir kimsesi olmadan böyle hastane odalarında kendi kendine inlemek çok hazin. Yatağımın içinde durmadan çırpınıp duruyorum. Sesimin yandaki odalardan duyulmasından korkarak sessiz sessiz ağlıyorum. Böyle zamanlarımda “O” çok aklıma geliyor. O’nu görmeden ölmek istemiyorum.

Çalılıkusu’ndan: “Ben seni sevmesini senden ayrıldıktan sonra öğrendim.”

“Hastalığın şifası için en iyi çare eski mesut hatıraları yadettir.” Andre Maurois. *Cercle de Famille*.

20 Şubat 1939

Pazartesi

Muztaribim... Of! bu kelimeye defterde pek çok tesadüf edilir. Muztaribim... Daha doğrusu ızdırap çekmekten bıktım artık. Aşığının kucığına atılan bir sevgili gibi seve seve, isteye isteye ölümün bağrına atılıyorum. İki seneden beri gülüşlerimi gözyaşına, neşemi hüznü kalbeden bu müz'ic deritten bıktım artık. Gülmek ha ha ha! Uzun zaman ıssız ve kimsesiz bir adada oturan bir insan konuşmayı nasıl unutursa, ben de gülmeyi unuttum.

Bazen ağlayan gözlerimle gülüyorum. Bu gülmekten ziyade yaralı bir insanın iniltisini andırıyor.

Eğer gülmek buysa gözlerimden yaşlar boşanıncaya kadar güleyim bari!

21 Şubat 1939

Salı

Bugün profesöre telefon edildi. Evvela Ziver Bey'i aradık. Meseleyi Agah Bey kendisine anlatmış. o da profesöre bildirerek bize cevap verdi. Profesör şimdilik yapılacak bir şey olmadığını, büyük bir kanama vuku bulduğu takdirde bir çare düşüneceğini ve lazım olursa buraya geleceğini bildirmiş. "Şimdilik direktiflerinizi bekleyiniz," demiş.

Bugün ilaç aldığım halde ateşim düşmedi.

26 Şubat 1939

Pazar

Sabahıtan beri defterime kavuşmak için can atıyorum. Çünkü bu gece gördüğüm pek mühim rüyayı kaydedeceğim. Profesö-

rü gördüm, evet Nissen... Yarabbi, hem ne kadar hakikate yakın olarak. Uyandığım zaman başım sersem bir halde ne konuştuğumu ve ne yaptığımı bilmiyorum. Zihnim el'an rüyanın tatlı tesiriyle mest...

Ben onların evindeymişim... Kendisi karısı ve çocuğuyla beraber. Oraya ne maksatla geldiğimi bilmiyorum. Apartman gayet büyük. Salonla başka karanlıkça bir odanın arasında cam-kân var.

Ben pencerenin önünde oturuyorum, konuşuyoruz. Birdenbire yerinden kalkıyor, yanıma geliyor. Bir eliyle yüzümü tutarak saçlarımı okşuyor. Ben hayatımda ümit edemeyeceğim bu vaziyet karşısında şaşırıyorum. Nihayet daha böyle şeyler oluyor. Fakat aklımda kalmadı, herhalde çok tatlı şeyler.

Neyse... Ben gitmek için hazırlanıyorum. O sırada karısı yanıma geliyor; "Madam kocam size âşık. Ben bunu hissediyorum. Bana ve çocuklarıma acıyınız," diyerek çılgın gibi ağlamaya başlıyor. Bu sefer ben de onunla beraber ağlıyorum.

Uzaktan bizi seyreden Nissen geliyor, onu itiyor içeri gön-

deriyor. Ve beni belimden kavrayarak kendine doğru çekiyor, dudaklarımız birleşiyor. Yarabbi ne öpüştü...

Hâlâ tüylerimin ürperdiğini tatlı bir rehavetle gevşediğini hisseder gibi oluyorum. Diliyle dudaklarımı kedi gibi yalıyor ve gözlerini kapıyor. Ben yavaşça “Yapmayınız, korkuyorum,” diyorum. Hiç aldırış etmiyor. Karısı paltosuyla beraber geliyor. Paltoyu giydirirken işaretle; “Bizi yalnız mı bırakacaksınız?” diye soruyorum. Karısına dönüyor, benim için; “Melek, Selma’ya arkadaş olsun,” diyor. Ben; “Sizi rahatsız etmeyeyim,” diye kekeliyorum. Fakat kalmak için de can atıyorum. Karısı da bir an evvel gitmemi istiyor. Fakat Nissen muhakkak kalmamı tenbih ederek merdivenleri iniyor. İşte beni alt üst eden rüya.

28 Şubat 1939

Çarşamba

Profesörden haber geldi. Bilhassa kendisi telefon etmiş. Bizim Ober’i aramış. Bilâ kayd u şart. Havaya daha altı hafta devam edilmesini, sonra ameliyat yapılacağını bildirmiş. Bu müddet boyunca bana çok itina edilmesini de tenbih etmiş. Onu tekrar görmek sevinci bana ameliyatın vahametini unutturuyor.

Hayata tekrar kavuşmak sevinciyle sarhoş gibiyim. Bu saade-ti ancak ölüme çok yaklaşmış insanlar hissedebilirler.

Ben iki senedir ölmüştüm. Bugün bir mucize olarak tekrar hayata avdet ediyorum. Bana orada ne gördün diye sorarsanız size ancak şu cevabı verebileceğim: ızdırab ve gözyaşı...

20 Mart 1939

Pazartesi

Bugün hastalığımın ikinci sene-i devriyesini, parlak, şeffaf bir ilkbahar havası içinde, sessiz uyuyan Yakacık Sanatoryumu’nda

kutluyorum. Acı bir hatıra... O kadar acı ki, adeta hislerimde “reaksiyon” yapıyor. Müteessir olmam icab ederken, çok neşeliyim ve gülüyorum. Bu neşeme sebep ne? Henüz hiç bir cihetle şifayab olmuş değilim. Pek yakında ameliyatımın ikinci seansı yapılacak. Ve ben tekrar o kadar ızdırap çekecek ve üçüncü seans için hazırlanacağım. Ne bitmez tükenmez eziyetli hastalık-mış Yarabbi!

Ruhlarının kimsesizliği ve hasta yatakları, odanın loşluğu içinde en çabuk bir ölüm temenni edenlerde, hayatın manzarası ve başkalarının saadeti, “Yaşasam” diye ne kadar arzu uyandırıyor.

Kıymetli hürriyetleri gasba sebep olan bu elim hadiseden dolayı derin teessürlerimi bildirir, hastalığım dolayısıyla ziyaretinize gelemeyeceğimden kusurumun affını rica ederim.

İmza: Melek Kobra

21 Mart 1939

Salı

Bugün beni fâzlasıyla mesut eden çok mühim bir hadiseyi kaydediyorum;

Ferdi’yi tımarhancye koymuşlar. Eğer bu haber hakikatse Allah’ın büyüklüğüne bir kere daha şahit oluyorum.

Yarabbi; onu bana istediğim, dilediğim gibi gösterdin. Çok şükür.

....

Bu haber doğru değilmiş. Halime, Ferdi’yi sinemada görmüş. Çok yazık.

İnsouciant: lakayt.

18 Nisan 1939

Salı

Cerrahpaşa Hastanesi.

Dün, yani 17 Nisan 1939, pazartesi günü saat dokuzu yirmi geçe ameliyata girdim. Benim için çok büyük kıymeti olan bu ikinci ameliyatımı da yazacağım.

Bir aya yakın bir zamandan beri defterimi elime almadım. Yakacık'tan alelacele hareket ettik. Buraya geldiğim gün profesör Ankara'ya hareket, pazartesi avdet etti ve ertesi gün ameliyat olacağımı bildirdi. Bunu onun için yazıyorum. Fakat pek az heyecan hissediyorum.

Bu gece mükemmel uyudum. Sabah erkenden Muzaffer geldi. Bana epey kuvvet verdi. Ben makyajım ve saç tuvaletim tam olarak ameliyata yürüyerek girdim. Ameliyat masaları bomboş. Birkaç asistan doktor ellerini yıkıyor. İna yanımda ve hep yanımda duracak. Masaya çıktım, gülerek şakalaştık. Soyundum. İna başıma bir beyaz örtü bağladı. Ziver Bey anesteziyi yapmak için geldiği zaman biraz sarsıldım, fakat yine kendimi toparla-

dım. Uyuşturmada hiç bir acı duymadım. Yalnız bu sefer ellerimi, ayaklarımı ve başımı bağladılar. Bu sıkıcı bir şey... Beni tamamen hazırladıktan sonra profesöre haber verdiler.

Etrafta bir sessizlik... Yalnız profesörün sesi duyuluyor. Bir makas sesi işittim. Herhalde etimi kestiler. Fakat hiçbir acı duymadım. Yalnız sinirlerimi ararken ve ciğer sinirini çekerken tahammül olunmaz bir acı ile bayılacak gibi oldum. Uykuya benzer bir hal geldi. Bayılacağım, korktular... Mütemediyen beni konuşturmaya başladılar. “Omuzum ağrıyor,” dediğim zaman içimde [bir] şeyin elektriklendiğini duydum, işte o kadar... Sonra profesör yüzümü açtı, yüzümü tutarak başımı sallamaya başladı. Ve, “Görün şimdi bunu da keseceğim,” dedi. O zaman ben de gülüyordum. Öpmek için elini istedim, içimden öyle bir his geldi. O da elini uzattı. Bu çok tatlı ve çok acı bir öpüştü.

20 Nisan 1939

Perşembe

(Cerrahpaşa Hastanesinde Kamil isminde göz koğuşunda yatan bir çocuk bana âşık olmuş ve bu mektubu yazmıştı. Okunaklı olmadığı için kopya ettim.)

İÇİMDEKİ MÜCADELE

“Seni üzmemek için uzak kalmak istiyorum, yapamıyorum. Sana koşuyorum. Yanında yakınında bulunmak, senin havandan teneffüs etmek, senin sesini dinlemek, tebessümlerinin sarhoşluğunu tatmak, gözlerindeki hülyaları içmek, bakışlarının uçsuzluğunda dolaşmak için koşuyorum sana...

“Yanında havadan sudan konuşmaya zorluyorum kendimi... Can sıkıcı oluyorum. İşte o zaman da makineleşiyor, başını ağrıtıyorum, seni üzüyorum... Dayanamıyor içimi dökmeye başlı-

yorum. Anlatıyor, anlatıyorum; seni nasıl düşündüğünü, seni kışkandığımı, sana bağlandığımı, seni sevdiğimi. Seni sevdiğimi diyorum, evet artık bunu söyleyebilmekten hiç korkmuyorum. Aldatmadan, kendimi aldatmadan anlıyorum sevdiğimi seni...

“Bu akşam senden ayrılmak o kadar acı geldi ki bana... Çok acı, çünkü artık seni hülyalarımınla yalnız bırakmak için, seni üzmemek için ayrı kalacağım senden.

“Yanında bulunduğum zamanlar hep seni dertlendiriyorum. Sana içimin feryadını içirmek için uğraşıyor, anlatıyor, soruyorum. Çok ince hislerle süslü gönlün beni kırmamak, beni tatmin etmek için elinden geleni yapıyor, seni yoruyor, seni terletiyor. Çok konuşmanın sende nasıl tesirler yaptığını çok iyi anlıyorum.

“Fakat... İşte bu fakatlar olmasa... Bu gece cansızım, bu gece yalnızım, senden ayrınırsın, seninle baş başayım. Bana yarım bir insan oluşundan, rahat bırakılmandan, iyileşmek için hislerini öldürmek istediğinden, benim sana böyle şeylerden bahsetmemem için temkinli davranmam lazım geldiğinden bahsediyorsun. Haklısın. Benim düşüncem, emelim, gayem, ışığım, sesim, rüzgârım sensin. Ümidim, neşem, hayatım, hislerim hep sen... Bunların hatırı için hak veriyorum sana. Senin ismini duymak, acısız azaptan uzak yaşamak için bütün acılara katlanmaya çalışacağımı ve seni içime kazılan ismini bir an bile ağzımdan düşürmeyeceğimi. Senden uzak yaşamak ölümden beter. Bu kadar zehir yeter bana.

.....

“Hislerimde birdenbire bir dönüş oldu. Tıpkı senin yanında olduğu gibi...

“Meleğim benim... İçimi, içimin en yakını; sana daha neler anlatmak isterdim bilsen... Sorma! Duygularımın çokluğu beynimi altüst etti. Bunları ifade edememek her şeyin üstünde değil mi?

“Beni coşkun gördün. Bu ölünceye kadar, ölümümünden sonra da toprağımın üstünde yetişecek tabiatın renklerinde senin resmini, dikenli çiçeklerimde senin kokunu... Cümleyi tamamlayamıyorum.

.....

“Büyük Rodin, coşkun heykeltraş tabiatın üç şeyi güzel yarattığına inanır; ziyanın cümbüşü, berrak suyun görünüşü, genç bakirenin gerinişi!

“Bu üç güzel şey ne sönük, ne bayağı görünüyor bana. Bir Rodin olsaydım eğer, gülüşüne günlerin güneşini feda eder, bakışlarında hislerimi dinlendirir, sesinin ahenginde ızdıabımı eritirdim ve derdim ki; Melek kâinatta güzellik demek.”

19 Nisan 1939

Salı

Cerrahpaşa uykuda.

23 Nisan 1939

Cumartesi

Dün Alman elli lira gönderdi, sevincimden deli gibi oluyordum. “Allah kulundan geçmez,” derler. Bir kapıyı kaparsa birini açıyor. Bugünlerde çok iyiyim. Muzaffer her gün beni ziyaret ediyor. İnsan çocukmuş, aferin.

25 Nisan 1939

Pazartesi

Şu dakika çok mesudum. Bu saadeti kaydetmeden geçemeyeceğim. Nissen bugün vizit yapmadığı halde, eksedtion ellément benim için geldi. Nabzıma, ateşlerime baktı. Üzerimdeki fenalığı söyledim, derhal ilaç yazdı. Ober, profesör söylediği için, fazla yemek yemediğimi söyledi. O anlattıkça Nissen hafıften gülüyor ve dinliyordu. Sonra bana döndü ve yediğim zaman daha çok güzelleştiğimi ve bana bunu geçen gün söylediğini, onun için yemek (yemem) lazım geldiğini bildirdi ve saçlarımı

tekrar boyamamı söyledi. Ben de “Hemen boyayayım mı?” diye gülerek sordum. O da elleriyle büyük jest yaparak; “Hastalıktan sonra,” dedi. Yarabbi bu adama bitiyorum.

27 Nisan 1939

Çarşamba

Hastaneden geldim... Evdeyim. Çok üzüldüm, fakat Nissen bir ay istirahat etmem lazım geldiğini söyledi.

3 Mayıs 1939

Çarşamba

Sana;

Bugün, yine seni en fazla istediğim günlerden biri... Seni istemek, istemek ne güzel, ne baş döndürücü bir arzu bu Yarabbi!

İki senenin biriktirdiği ve gün be gün arttırdığı bütün istekle seni istemek. Şimdi burada olsan, belki seni şimdiye kadar hiç sevmediğim kadar severdim. Vücudum sana temas ettikçe mevcut bütün ihtirasların üstünde bir ihtirasla titrer, belki de bu anormal ürperiş seni korkuturdu. Ve bir dakika için beni çok küçülmüş, ezilmiş bulurdun. Fakat belki bu eziliş sana zevklerin en güzelini tattırmaya anıl olduğu için küçüldüğümü ve ezildiğimi göremezdin.

Şimdi seni ne kadar istiyorum, bunu bilemezsin. Ellerim, senin etini etim kadar iyi tanıyan ellerim, yüzünde, dudaklarında, gözlerinde dolaşsın. Ve benim elimin temasını elin kadar iyi anlayan etin hiçbir mevcudiyetin veremeyeceği bir zevkle ürpersin. Dudaklarının şekline ve tadına alışan dudaklarım seni doyuncaya kadar okşasın. Ve başım, aşıktan yorulmuş başının ve omuzunun arasına, çok sevdiğim ve karanlık gecelerde aradığım sıcak yerine düşsün. Ben orada uyuyayım. Eskisi gibi, her zamanki gibi...

9 Mayıs 1939

Salı

Hayatımın çiçekli günlerinden biri.

Artık gülebiliyorum Çünkü bugün o geldi. Ferdi... İki seneden beri binbir düşünce ile altüst olan hislerim son raddeye varan bir aksülamelle [yansımayla] şaşırdılar. Şimdi hiçbir şey üzerinde doğru hüküm veremiyorum. Belki yanlış belki doğru düşünüyorum. Belki çok seviyorum, belki hiç sevmiyorum. Belki çok mesudum, belki çok bedbaht olacağım. Bütün bunları düşünecek vaziyette değilim. Şimdilik yalnız o var... O geldi... Ve ben onu gördüm... İşte benim için mühim olan nokta.

Saat 7.30... Kapı çaldı... Şevkiye'nin[May] arkasından onun silüetini gördüğüm zaman nefesimin tutulduğunu, bir dakika nefes alamadığımı biliyorum. Sonra o nasıl geldi, nasıl oturdu, ben ne konuştum, onlar ne konuştular, hiçbir şey hatırlamıyorum. Bir rüya gibi geldi ve geçti. Şimdi ben tekrar onun olabilmek ümidiyle hayatı yeniden sevmeye başlıyorum.

Yarabbi, ölmesem ve o benim olsa, ne olur.

Bana bir yüzük gönderecek. Nişan yüzüğü. Ölsem de onun yüzüğü parmağımda, ona ait olarak ölmek istiyorum. Bu yüzüğü onun için bekliyorum.

12 Mayıs 939

Cuma

Dün evden gecelikle fırladım. Annemin vaziyeti tahammül edilemeyecek bir hale geldi. Şimdi Şevkiye'deyim. Canım kız. Bana yatağını verdi. Saatinde yemeklerimi hazır edip, önüme getiriyor. Bu kadar iyi kalpli bir kız olduğunu tahmin etmezdim doğrusu. Dün akşam Ferdi'ye haber gönderdik, gelmedi. Yanımda çok fena şeyler esiyor doğrusu.

Melek Kobay!

katratim.

939-7-26

Çayırda.

CANLICA.

MELEK KOBRA

Hatıratım

Üçüncü Defter

25 Temmuz 1939

Salı

Bu çok samimi ve çok şık defterime başlarken büyük bir zevk duyuyorum. Defterimi o kadar beğendim ki kayda değer hiçbir havadisim olmadığı halde sırf bu yeni ve çok sevdiğim vefakâr arkadaşın hatırı için yazıyorum.

Kaç günden beri deftersizlikten ve havadissizlikten bir şey yazamadım. Günler aynı monoton hava içinde birbirini takip ediyor. Düşüncelerim eskisi kadar beni taciz etmiyor. Artık kafam da düşünmekten yoruldu, ihtiraslarım küllendi, eski ateşi yok artık. Bu her halde inzivadan ileri geliyor. Arkadaşlar pek seyrek geliyorlar. Onlara da bir dereceye kadar hak veriyorum. Bu güzel yaz günlerinde eğlencelerini bırakıp Çamlıca Tepe-

si'ne hasta ziyaretine gelmek pek eğlenceli olmasa gerek. Ferdi'den hiç bir şey çıkmadı, hayret ediyorum.

28 Temmuz 1939

Cuma

Bu akşam marazi insanların içine esrarengiz bir korku ilham eden akşamlardan biri... Esen rüzgâr ondan bana bir şeyler getiriyor yine! Kafamın içi Nâzım'ın, "orospu odası" gibi... Çok şey yazmak istediğim halde hiç bir şey yazamıyorum. Daha doğrusu düşüncelerim birbirine eklenecek gibi değil. Yalnız O, acaba ne yapıyor? O'nu o kadar fazla düşünüyorum ki... Ne kadar düşündüğümü yazmaya utanıyorum.

31 Temmuz 1939

Pazartesi

Bugün de yazılacak mühim bir havadis yok. Fakat yeni aldığım kırmızı kalemimin hatırı için yazıyorum. Bugün Halime geldi, epey oturdu. Alman geçen gün kırk lira gönderdi, geçen gün yazmayı unuttum. Fakat bu kayda değer dostluğun beni ne kadar mütehassis ettiğini anlatmaya lüzum görmüyorum.

Ferdi'den, bir aya yakın oluyor, elli lira istemiştim. Evin kirasını veremedim ve çok fena vaziyetteydim. Hâlâ göndermedi, içim bunu söylerken yara gibi sızlıyor. Bana bu kadarcık bir şeyi de mi yapamıyor, yazık, yazık... Uykusuz aç gecelerim[de] ben onun her felaketine gülererek göğüs germişim; bana benim en yakınım bildiğim o bile bu yardımı çok gördü. Bunu gözlerim dolarak kalbim ağrıyarak yazıyorum. Halbuki o beni ara sıra ufaklık bir hediye veya bir çiçekle hatırlasaydı bütün kederlerimi unutacak kadar mesut olurdu. Çünkü benim saadetim ancak onun mevcudiyetiyle kâim... O'nun tarafından hatırlandığımı,

unutulmadığımı bilmek bana en büyük hazzı verebilir. Bunu o da çok iyi bilir.

Nissen'in büyük resmi geldi. Başucuma astım. Gözlerindeki sihir o kadar kuvvetli ki, adeta Hind manyatizörleri gibi insanı korkutuyor.

[Sayfanın altındaki not:]

Bu yaprak Ferdi için yazılmıştır. Rezil, bednâm Ferdi. İmza: Seniye

2 Ağustos 1939

Çarşamba

Bu gece yine içimde nâmütenâhî bir boşluk var. Kalbimi dolduran, kıymet verdiğim mevcudiyetlerin, hayallerin hiçbirini beni hayata bağlayacak kadar kuvvetli değil. Yaşamak istemek! Ne için? Kimin için? Yaşarsam bir daha o kadar mesut olacak mıyım? Evet mi? Bunu bana kim te'min edebilir? Hayır mı? O halde yaşamanın hiçbir manası kalmıyor. Bu halde yaşarsam bir adamın ellerini, kollarını, ayaklarını bağlayıp karşısına sevdiği kadını getirseler ona ne kadar âciz bir istekle sarılmak isterse ben de hayata öyle acı bir ihtirasla sarılmak isteyeceğim. Ve bu acz beni ebedi bir yara gibi kanatacak. En ufak meşgalelerimden kendime bir zevk hissesi çıkarmaya uğraştığım şu zavallı günlerimde belki daha tatmin edilmiş olacağım. İşte o zaman fecaat baş gösterecek ve ben mariz bir ruh hastası gibi daha pesimist, daha bedbaht günler geçireceğim.

5 Ağustos 1939

Cumartesi

Üç gündün beri kaydetmek için can attığım mühim bir havadis şimdi yazmaya vakit buldum. Bu vakit darlığı kıymetli(!)

meşguliyetlerimden değil, kafamın bu yeni meseleyle çok dolu olmasından. Ferdi Almanya'ya gitmiş. Evvelsi gün Şevkiye [May] geldi. Hayri, Caddebostan'da ona yakın oturuyormuş. Onu görmüş, o söylemiş. Bu haberi işitir işitmez sanki bir merdivenin başından beni ittiler ve bütün hızımla bir taşlığa düşmüş gibi oldum. Bu hadise bana niye bu kadar tesir etti?

İki günden beri bunun sebebini araştırıyorum. Şuna vâsıl oldum. Hayatımda büyük emellerimden birisi de onunla seyahat etmektir. O bunu yalnız başardı, bu zevki benimle paylaşmak istemedi. Öyle ya! Benim yaşayıp yaşamayacağım ne malum, değil mi? Belki benim üzüleceğimi bildiği halde, bu kederime kıymet dahi vermemiştir. Yahut benim üzüleceğimi düşünmek aklıma bile gelmemiştir. Çok muzdaribim işte o kadar.

[Sayfanın altındaki not:]

Şu yaprak Ferdi için yazılmıştır. Alçak berif. İmza: Seniye.

7 Ağustos 1939

Pazartesi

[Sayfanın başındaki not:]

Yavrum, canım, gözbebeğim, herşeyim Melek'im. Sevgili gözbebeğim! Kahrolsun Yezitler! İmza: Seniye.

Bu günlerde gayet tuhaf bir hâlet-i ruhiye içindeyim. Kendimi boşalmış bir insan olarak kabul ediyorum. Yani içi boşaltılmış ve adeta kabuklaşmış farzediyorum. Hayatın nazarımda bu kadar manasızlaştığı hiç vâki değildir. Her şeyi, herkesi bir tablo gibi seyrediyorum. Hiçbir şeyin canı, hayatiyeti yokmuş gibi geliyor. Sanki benimle, hislerimle beraber her şey öldü, yaşamak hakkını kaybetti.

Dün ağzımdan biraz kan geldi. Bu beni daha ziyade sarstı. Şu muhakkak ki ben her türlü değiştim, bambaşka bir insan ol-

dum. Eski Melek'i gömçtüm. Fakat bu yeni Melek hoşuma gitmiyor değil. Daha olgun ve daha hassas. Yalnız eski ateşimden çok kaybettim, şimdi küllü bir kıvılcım gibiyim. Yalnız kendimi sevgiye karşı çok zayıf ve iradesiz buluyorum. İçimde haris bir sevgi ihtiyacı var. İşte bende ölmeyen yegâne taraf!

10 Ağustos 1939

Perşembe

[Sayfanın başındaki not:]

Allah kahretsin, rezil Muhlis! İmza: Seniye.

Hayatta bu kadar her taraftan fırlatılmış, yalnız başına sipsivri kalan bir insan yoktur zannederim. Defterime bu gibi hislerimi yazmaya üşeniyorum. Daha doğrusu ne kadar yazsam tamamıyla anlatmış olmayacağım için sarf-ı nazar ediyorum.

Fakat bugün bana bu hal ziyadesiyle dokundu. Hizmetçim kaçtı, babam üç aydan beri bütün evin masrafını bana yükletti. Onun açıklarını kapatmak için verdiğim parayı kendi gıdamdan kestiğim için çok üzülüyorum. Her defasında yüreğim sızlıyor. Bu günlerde bu üzüntülerim o kadar üstüste bindi ki, ağzımdan kan gelmeye sebebiyet verdi. Eskiden bana çektiirdiği azaplardan dolayı anneme kızardım. Fakat babamın bu üç ay zarfında bana karşı ihmalkârlığı ve lâkaydîsi öyle fenama gitti ki tarif edemem. Her şeyim olduğu halde hiçbir şeyim yok... Babam var, babam yok... Annem var, annem yok... Yarabbi dünyada bundan feci üzüntü olamaz. Başım ağrıs, söyleyecek derdim olsa dinletecek kimsem, ama kimsem yok. Deli olacağım, bu ne kadar talihsizlik. Allah beni her türlü nasipsiz yaratmış.

Bütün bunlara karşılık sıhhatim yerinde olsaydı, o da yok. Bu dört duvarın arasında çile doldurmaya mahkûmum. Gözyaşımı da sevincimi de kendim görüyor kendim biliyorum. Herkes kendini düşünüyor, egoizmin bu derecesi korkunç! Beş gün aç

kalsam kapımı açıp da hâlimi soran olmuyor. Hayatta bu kadar yalnız kalılabileceğini tasavvur edemezdim. Meğer daha neler neler olabilirmiş!

[Sayfanın altındaki not:]

Kör olsun babası! İmza: Seniye

Şu sayfa namussuz babası Muhlis için yazılmıştır. İmza: Seniye.

14 Ağustos 1939

Pazartesi

[Sayfa başındaki not:]

Bu da Ferdi'ye! Seniye.

Ferdi Almanya'dan gelmiş. Bu akşam geç vakit Şevkiye geldi, o söyledi. Caddebostan'da Abdullah'la Mehmet Ali'yi görmüş, onlar söylemişler. Hatta o gece annesiyle gazinoya geleceğini haber vermişler. Şevkiye beklemiş, gelmemişler. Şimdi asıl mühim olan tarafı; Benim âhım tutmuş. Hem de nasıl...

Ferdi buraya geldiği zaman garda şüphelenerek üzerini aramışlar, üç tane çakmak bulmuşlar. Bunun üzerine valizlerini açmışlar teker teker her şeyi ellemişler. Birçok şeylerini alıkoymuşlar. Bu meyanda benim siyah çoraplar da varmış. Onlara o kadar acıdım ki... Ayrıca 120 lira da çakmak parası ceza olarak almışlar. Ferdi her halde çok üzülmüştür. Ohhhhhhh!

İçim rahat etti hiç olmazsa bu kadar üzüldü ya. Bu keder ona orada geçirdiği güzel günleri unutturmuştur. Fakat bir şey hoşuma gitti; aferin benim çoraplarımı unutmamış getirmiş, bu hasta kızı da düşünmüş.

[Sayfa sonundaki not:]

Allah kabretsin, rezil Ferdi! İmza: Seniye.

18 Ağustos 1939

Cuma

Dün akşam kandildi. Hem de büyükannemin ölümünün se-
ne-i devriyesi idi. Allah kabul etsin ölülerimin ruhuna bir Yasin
okudum. Ağlayarak Cenab-ı Haktan şifa diledim. Tam ben
okurken annem gelmez mi, sevincimden hüngür hüngür ağla-
dım. Kandil gecesi gurbette kimsesiz kalmak bana o kadar do-

kunmuştı ki. Eskiden böyle şeylere üzülmek aklıma bile gelmezdi, şimdi her türlü çok değiştim. Annem gece bende kaldı, gece biraz rahatsızlandım. Neden bilmem, babam yine ne on para ne de kimse yolladı. Ellerimi açıp her aklıma geldikçe beddua ediyorum, beni burada inim inim inetti. Aç bıraktı, defolup gitti, bir defa uğramıyor.

Çek Melek, çek bakalım ne zamana kadar tahammül edebileceksin. Sağlam malmışsın doğrusu...

[Sayfa sonundaki not:]

Allah babasını kabretsin. Lanet, rezil Muhlis. İmza: Seniye.

21 Ağustos 1939

Pazartesi

[Tarih atılmasına karşın sayfaya bir şey yazılmamış.]

29 Ağustos 1939

Salı

Müthiş bir yağmur camları dövüyor. Bu havayı çok severim! Şimdi saat sabah 10.00, ben yatağımdayım. Radyom güzel bir hava çalıyor. İçimde tatlı bir hafiflik var. Dün Cahide [Sonku] gelmişti, epey oturdu.

Muhsin [Ertuğrul] Bey'le çevirdikleri film hakkında izahât verdi. O, sahneden, tiyatrodan bahsederken sinirden zangır zangır titriyorum. Onlarla beraber olamadığıma o kadar üzüliyorum ki!

[Sayfa sonundaki not:]

Düşüncesiz bir kadın; Cahide Hanım! İmza: Seniye.

29 Ağustos 1939

Salı

Yarın akşam bana görücü gelecekmiş. Güzelliğim Çamlıca'da dillere destan olmuş. Komşular ev sahibinden, gelip görmek için rica etmişler. O da, "Gelin ben size göstereyim," demiş. Yarın konu komşu bizdeler. Görücü dediğim bu!

Yanımızdaki evde oturan doktorun hanımı gelmişti; "İlle gözlerine meftun oldum," demiş, "ceylan gibi, hem cıvı cıvı da bakıyor," demiş. 60-70 lik bir kadın bu doktorun hanımı. Hem de o gün yemeni bile vardı başımda. Burada ismimi "Masal Güzeli" koymuşlar. Masallardaki gibi güzelmışim. Efendim neler neler.

Ev sahibine gittim, gözlerimde hiçbir güzellik olmadığını, onların "Potin Düğmesi" kadar ufak ve çirkin olduğunu söyledim zaman; "Senin gözün orospu gözü," dedi bana!

30 Ağustos 1939

Yaşasın DİCODİD²⁰

Yaşasın Dalga!

[Aşağıdaki şarkı sözleri metinde Fransızca olarak yer almıştır.]

Bekleyeceğim²¹

Bekleyeceğim

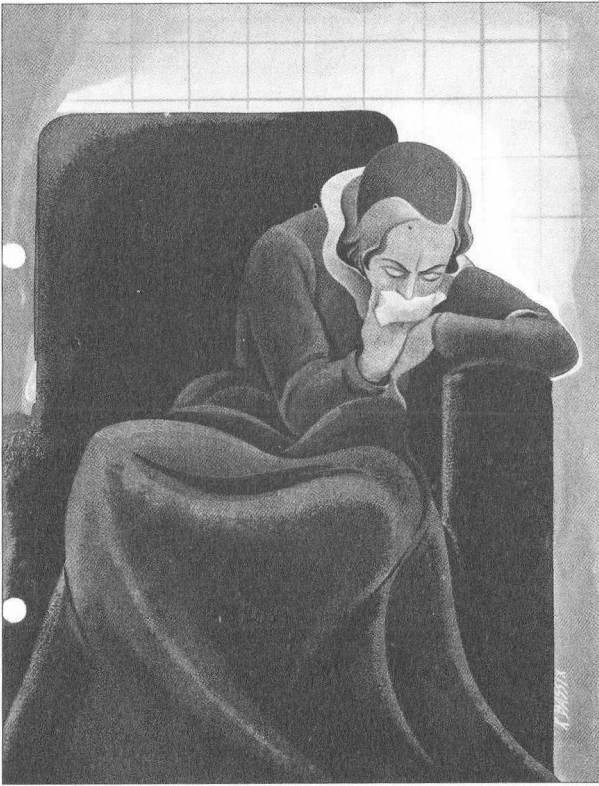
Gece gündüz hep bekleyeceğim

Dönmeni bekleyeceğim

Uçup giden kuşun unutuşu

20 Dicodid: Altmışlı yıllara kadar üretilen ve Almanya'dan ithal edilen bir öksürük ilacı. Afyon asıllı olduğu için bazı hastalar onu uyuşturucu niyetine kullanırlardı.

21 "J'attendrai". Bu şarkı 1937 yılında Tino Rossi tarafından meşhur edilmişti.

... **grip** vak'alarında da görülen ve hastaları rahatsız ettiği kadar, etraf için de devamlı bir sirayet menbaı olan öksürüğü kesmek hekimin vazifesidir. Bunun için, ekspektorasyona mühim surette mani olmadan, öksürük refleksini inhibe edecek bir ilâca ihtiyaç vardır. Birçok müelliflerin müşahedelerine göre bu ihtiyacı

Dicodid

geniş ölçüde karşılamaktadır. Grip'in seyri esnasında sık rastlanan ağırlı nevritlerin tedavisinde de Dicodid «Knoll» dan faydalanılabilir, zira **öksürüğü kesen** tesirinden maada, **analjezik** tesiri de olduğu görülmüştür. **Öksürükle beraber deveran bozuklukları da mevcut ise**, Dicodid ile birlikte Cardiazol'un verilmesi veya bu iki ilâcı birleştiren

Cardiazol-Dicodid

kullanılması tavsiye olunur. Cardiazol-Dicodid «Knoll»'ün bilhassa grip pnömonilerinin tedavisinde yardımcı ilâç olarak çok faydası olabilir.

Yuvasında beklediği gibi
Zaman geçer gider
Mahzun çarparak
Şu acı dolu gönlümde
Yine de bekleyeceğim
Dönmeni

Çiçekler solar
Ateş söner
Bahçeye süzülür gölge
Rüzgâr taşır kulağıma
Uzak sesleri...

6 Eylül 1939
Çarşamba

Kaç gündür bütün dünya birbirine giriyor. Almanya, Polonya'ya ilân-ı harp etti. Ortalık karmakarışık, her kafadan bir ses çıkıyor. Asabım o kadar bozuk ki kendimde elime defteri alıp bir şey yazabilmek kudretini bulamadım.

Bu haber 1 Eylül 1939 [saat] 9.00'da patladı. Daha henüz bize bir şey yok; fakat Allah saklasın her şey olabilir. Herkes şimdiden tedbirler almaya başladı.

Yarın İstanbul'a iniyorum.

Ferdi Bey bu seyahatte 150 lira zarara girdiğini bu sebepten kimseye yardım edemeyeceğini resmen tebliğ etmiş. Allah ziyanını ziyade eylesin. Aldığı hiçbir şeyin hayrını görmesin. Mezarına koyarlar inşallah!

.....

Sonbahar kendine mahsus hazin sessizliğiyle etrafı sınıyor. İnsanı ürperten akşamüstü rüzgârları çıktı. İçimde sebebini bil-

mediğim bir korku var. Sonbahar bizim gibi hastaları ürkütür zaten. Tabiat canlı, yeşil rengini kaybetti. Önümüzdeki bağ adeta kuru bir odunluğa döndü. Yaprakların arasından sarkan ayva kozalakları, sonbahar habercileri gibi geliyor bana! Deniz daha koyu görünüyor. Ve gökyüzü yazın olduğu gibi berrak değil sık sık bulutlanıyor.

Ve nihayet melun Azrail'den bir yaz daha çaldık!

Çarşamba

İçimde sessiz bir korku var,

Mevsim sonbahar.

Mezar sesli, mezar renkli bir mevsimdir

Sonbahar...

Bizler için...

Hava soğuk,

Renkler bir ölü yüzü kadar donuk.

7 Eylül 1939

Perşembe

Bugün İstanbul'a indim. Bir aydan beri sayıkladığım rüyaya kavuştum. Fakat keşke inmeseydim. Yine yatakta kendimi iyi zannediyorum, fakat sokağa çıkınca ne kadar hasta olduğumu anlıyorum. İşte o zaman maneviyatım o kadar bozuluyor ve o kadar deşarj oluyorum ki nitekim bu gün otomobilde içim dışıma çıktı. Nereye gittiğimi ne yaptığımı hiç bilmiyordum. Mütemadiyen kendimle uğraştım. Bahçekapı'da Veli'yi gördüm, gayet suni bir tebessümle selam verdim o kadar. Doktorlara gittim, hiç bir değişiklik olmadığını söylediler. Bilmem neden? Çok fenayım. Asabım fevkalade bozuk. Kalbim hiç rahat değil, mütemadiyen bir şeye üzülüyor gibiyim.

Şevkiye May Melek'i hastanede ziyaretinde.

8 Eylül 1939

Cuma

Günler, günler... Adı adsız günler...
Sarı safran renkli yüzü kansız günler.
Mâzi içimde azaptan kemer
Günler, günler... Adı adsız günler...

10 Eylül 1939

Pazar

Kaç gündür hizmetçi yüzünden Nuriye ve annesiyle dargı-
nım. Çatlayacak kadar içim sıkılıyor. Bir tek odanın içinde tam
manasıyla çile dolduruyorum. Dört gündür bir tek laf etmedim

dersem yalan söylememiş olurum. Aksi gibi gelen giden de olmadı. Çok, çok sıkılıyorum, tarif edemem.

Server Bedî'in *Cumba'dan Rumba'ya* diye bir kitabını okudum. Bayıldım, bayıldım. O kadar tatlı ve sürükleyici yazmış ki anlatamam. Hem nasılsa bir tek romanda bir veremin iyi olduğunu okudum. Her muharrir bu zavallı hastaları muhakkak romantik bir şekilde öldürür.

[Devam eden sayfalarda Almanca bir metin bulunmakta. Zor okunan bu metnin -okunabildiği kadarıyla- çevirisi aşağıdadır:]

Bilmece gibi bir pırıltı
Bir “bilmiyorum....”
Gözlerinde her zaman vardır
Güzel bir kadının

Elimde ne kalır sıcak baskısını...
Şikâyetleri hiç bitmez

Baştan ayağa aşkla doluyum
Bu benim dünyam çünkü
Başka bir şeye yer yok
Bu benim doğamı yaratan...?

Ben sadece sevebilirim başka bir şey yapamam
Erkekler ışığın çevresindeki pervaneler gibi peşimde
Eğer...bunun için bir şey yapamam

.....

Siz beni....
Ve bu nedenle....
Beni sürekli cezbediyor
Öyle güzelim ki

17 Eylül 1939

Pazar

Kafamda cümle bulmaya,
Elimde yazı yazmaya mecal yok.
Fakat yazmadan geçemeyeceğim, gece
Azraille pençe pençe
Dövuştüğümü.
Karacaahmet'te yatan,
Davetkâr gözlerle yoluma bakan,
Ecdâdımla görüştüğümü.
Kıpkırmızı bir şeytan,
Elinde ateşten bir keman.
Çaldı marş-ı koneberi bana,
Terelala terelala...
Sözüm yabana
Lizst'in rapsodisi diye
Dinletmek istiyor Nuriye
Bu ölüm havasını
Fakat heyhât!
Kulağım çok dinledi
Kıpkırmızı şeytandan
Bu ölü duasını

Off! Artık burada çatlayacak kadar sıkıldım. İstanbul'a insem...

Kahrolsun DİCODİD!

19 Eylül 1939

Salı

İçimde ölüme giden insanların ümitsiz bekleyişi var. Bazen ölümü o kadar istiyorum ki! Fakat bazen de ondan o kadar korkuyorum ki! Mümkün olsa canımı ellerimin arasında sıkı sıkı

saklayacağım. Çok yalnızım, ama her türlü yalnız. Kalben, cismen, ruhen... Kemirici, isyânkâr ihtiraslarım yok artık. İstemekten yoruldum. Beklemekten yoruldum. İyi olmak istiyorum yalnız. Bu akşam çok ümitsiz olduğum halde ölümden korktuğum akşamlardan biri! Yaşamak çok güzel, hayat çok çekici! Salome'nin dansı Kleopatra'nın gözleri, Dalila'nın daveti kadar câzip bu hayat! Çok çabuk ayrılacağım bu mukaddes sevgiliden!

20 Eylül 1939

Çarşamba

İçim sıkılıyor,

Sıkılıyor içim.

Sıkıntı içinde biçim biçim.

Kâh ığneli bir kısaç olup kalbimi kısıtıyor,

Kâh zehirli bir yılan olup beynimi ısıtıyor.

İçim sıkılıyor,

İçim sıkılıyor.

Bu gün hastalığımın iki buçuk senesini bitirmiş oluyorum. İki buçuk sene beni yatağıma bağladı, verem denen bu nesne!

25 Eylül 1939

Pazartesi

22 Eylül 1939, cuma günü Çamlıca'dan palas pandıras İstanbul'a indim. Daha doğrusu bu kalp krizlerinden sonra o doktorsuz yerde daha fazla oturmaya korktum.

O gün Dârülbedayi'ye uğradım. Bir hayli oturdum güldüm, eğlendim. Arkadaşları gördüm, eve geldim. Ertesi akşam saat altıda başlayarak dört saat devam eden bir kriz daha geçirdim. Halime'ye haber yolladım. İhsan Rıfât'a telefon etmesini

söyledim. İhsan Rıfat yokmuş, pazartesi günü gelecekmiş. Derhal Necmeddin Hakkı'ya haber yolladık, o da evde yokmuş. Dün akşam biz otururken bir de baktım Halime, Necmeddin Hakkı'yı getirdi. Doktora bütün tafsilatıyla anlattım, beni dinledi ve kalbimin çok zayıf düştüğünü söyledi. Bunu işittiğim zaman başımdan aşağı bir kova kaynar su döküldü zannettim. Ben iyi olmaya bu kadar gayret sarfederken yeni yeni hastalıklar çıkıyor. En güvendiğim, kalbimin sağlam olmasıydı. O da hasta olduktan sonra yaşama ümitlerim çok sarsıldı. Nevnîdî [Ümitsizlik] bütün karanlık düşünceleriyle üzerime çöktü. Ciğerim ve kalbim hasta. Bu halde daha ne kadar yaşayabilirim? Muhakkak ki artık fazla çekmeyeceğim. Zaten çok hasta olan ciğerlerime inzımam eden bu kalp zafiyeti beni çabuk götürür.

26 Eylül 1939

Salı

Kahrolası gece! Bana yalnız azap ve işkence doğuran bu kara geceleri hiç sevmiyorum. Dün yine şafakla beraber uyudum. Dört saat nefes darlığı devam etti. Bu hale tahammül edemeyeceğim! İlk defa olarak cânı gönülden ölümü istedim. Çünkü bundan sonra gelecek vakalara dayanabilecek kudreti artık kendimde bulamıyorum.

Canım hiçbir şey istemiyor. Zorla bir iki lokma yemek yiyebilirim. Ölümü kendime çok yakın görüyorum.

29 Eylül 1939

Perşembe

On günden beri devam eden nefes darlığı krizlerim bu gün biraz hafifler gibi oldu. Ya Rabbi ne güç şeymiş nefes alamamak!

Melek hastanede hemşiresinin yanında "artistlik" yapıyor!

Ben vereme razıyım; fakat bu çektiğim işkenceyi Allah bana bir daha çektirmesin.

Dün Semiha [Berksoy] geldi. Onu üç seneden beri görmemiştim. Almanya'dan yeni gelmiş. Çok sevindim. O kadar ki sevincimden hüngür hüngür ağladım. Bana her gün geleceğini vadederek gitti. Ondan Ferdi hakkında çok mühim havadis aldım. Çok ama çok sevindim. Bugün de Şevkiye geldi. Bin lirası kaybolduğu için çok üzülüyor. Bana hediye olarak güzel bir bilezik getirmiş. Çok beğendim.

30 - 10 - 39

Pazartesi

İŞTE GELDİM GİDİYORUM!
ŞEN OLSUN (OLASIN) HALEP ŞEHİRİ

Melek Kobra

Seniye

ANAN

Ben de gidiyorum senin arkandan.

30 Ekim 1939

Pazartesi

İŞTE GELDİM GİDİYORUM!

ŞEN OLSUN (OLASIN) HALEP ŞEHİRİ

Melek Kobra

[Sayfa sonunda not:]

Anan!

Ben de gidiyorum senin arkandan. İmza: Seniye.

13 Kasım 1939

Pazartesi

Bugün bayram. Şeker Bayramı... Böyle günlerde insanlara karşı kinim daha ziyade artıyor. Dünyadan yavaş yavaş çekiliyorum artık. Evet çekiliyorum! Buradakilerle arama bir yabancılık girdi, ben daha ziyade öbür tarafa ait oluyorum. Arkamda bırakağım şeylerin hiç biri bana ölümü korkunç gösterecek kadar mühim değil. Bütün bağlarımдан o kadar temiz sıyrıldım ki... Sade anam! Bazen ona çok acıyorum. Beni bir parça daha karşısında görebilmek için çırpınıyor, didiniyor. Sanki Azrail'le yarışacakmış. İşte o kadına acıyorum. Buradakiler canımı çok yak-tılar. Belki oradakiler daha insafli çıkar.

Hani ya nerede? Neredesin? İnsaniyetin âdil davulu. Biraz da benim kapımda çalsana. Sesini biraz da ben duyayım. Bize hep uzaktan gümbürtüsünü işittirdin o kadar. Ama dur, senden intikamı iyi alacağım. Öldükten sonra da benimle uğraşamazsın ya. Orada maddiyat yok hakikat var. Kalp yok ruh var. Orada ben hâkimim. Biz... Biz ölüler... Etsiz kemikler.

Orada da benimle uğraşmayacaksın ya. Sen dünya denen o iğneli fiçıda yaşamaya mahkûmsun. O iğneli fiçıda ki benim kilolarla kanımı emdiler.

Haydi Allahaismarladık, görüşürüz.

MELEK VE TÜBERKÜLOZ

Zeki Kılıçaslan*

Tüberküloz (verem) *Mycobacterium Tuberculosis* denilen bir basille oluşan bulaşıcı bir hastalıktır. İnsandan insana hava yolu ile bulaşır. Bulaşma akciğer tüberkülozu olan kişinin öksürmesi, konuşması ile açığa çıkan basil yüklü parçacıkların sağlıklı kişiler tarafından solunması ile gerçekleşir.

Tüberküloz tarihi neredeyse insanlık tarihi ile birlikte anılır. Milattan önce 3400-2400 yıllarına ait eski Mısır medeniyeti ve yine İnka medeniyetinden kalan insan kalıntılarında tüberküloz hastalığına ait bulgular saptanmıştır. Hipokrat MÖ 460 yılında ilk defa hastalığı tanımlamak için “tükenme” anlamına gelen

* Profesör Doktor. İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı. İstanbul Verem Savaşı Derneği Genel Sekreteri.

phthisis ismini kullanmıştır. Bu tanım hâlâ kullanılmaktadır. Göğüs hastalıkları uzmanlarına önceden verilen isim Fitizyolog idi. 1865 yılında bir Fransız askeri doktor olan Jean-Antoine Villemin ilk defa tüberkülozun bulaşıcı bir hastalık olduğunu göstermiştir. 1882 yılında Robert Koch ilk defa hastalığa yol açan *Mycobacterium tuberculosis* adı verilen basili kullandığı boyama tekniği ile mikroskopta göstermiştir. Wilhelm Konrad von Rontgen tarafından 1895 yılında geliştirilen radyasyon tekniği ile akciğer röntgeni hastalığın yaygınlığını ve gidişatını değerlendirmede kullanılmaya başlanmıştır.

Modern anlamda verem hastalığının tarihi 17-18. yüzyılda Batı Avrupa’da başlar. Endüstri devrimi ile kentlerin büyümesi ve kalabalık yaşam daha önceleri insanlarda sınırlı sayıda görülen hastalığın insandan insana bulaşma riskini artırmıştır. İngiltere’de özellikle Londra’da 1780 yılında tepe noktasına ulaşan salgın giderek insan hareketleri ile birlikte Batı Avrupa’daki diğer kentlere ve tüm dünyaya yayıldı. Doğu Avrupa kentlerindeki salgın 19. yüzyılın son 25-30 yılında doruğuna ulaşmıştır. Tüberküloz salgınının Kuzey ve Güney Amerika bölgelerinde de aynı yıllarda tepe noktasına ulaştığı bilinmektedir. 1815’de Londra’da her dört ölümden birisi tüberküloza bağlıydı.

Türkiye’de tüberküloz salgını 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Hastalık padişahların eşleri ve çocuklarında da görülmüş ve birçok ölüme yol açmıştır. Padişah I. Abdülmecid’in tüberküloza bağlı olarak öldüğü bilinmektedir. Tüberkülozdan ölen Abdülmecid’in, 18 kadın ve gözdesinin 8’inde verem hastalığı vardı. Bunların arasında, II. Abdülhamid’in annesi Tirmüjgan, V. Mehmet Reşat’ın annesi Gülcemal ve Vahidettin’in annesi Gülüstü kadın da vardır. II. Abdülhamit’in de tüberküloz geçirdiği sanılmaktadır. Fakat ölüm nedeninin tüberküloz olup olmadığı kesin değildir. Abdülhamid’in kızı Ayşe Osmanoglu anılarında, dadısı Raksidil Kalfa’nın tüberkülozdan öldü-

günü belirtmiştir. Son padişah Vahidettin'nin otopsi bulguları bu padişahın da çok ciddi derecede verem hastalığı geçirdiğini göstermiştir.

Osmanlı döneminde başlayan verem salgını giderek gelişmiş ve eldeki sınırlı kayıtlara göre II. Dünya Savaşı yıllarında tepe noktasına ulaşmıştır. Melek Kobra'nın hastalandığı yıllar, başta İstanbul olmak üzere tüberkülozun Türkiye'de tepe noktasına ulaştığı yıllardır. Bu yıllara ait kesin hasta sayısı konusunda elde bir veri yoktur. Nâzım Hikmet, Orhan Selim imzasıyla kaleme aldığı bir yazıda, hekim arkadaşlarından edindiği bilgilere göre İstanbul'da 30-40 bin veremli hasta olduğunu belirtmektedir. 1945 yılındaki bir kayıta İstanbul'da tüberküloza bağlı ölüm 100.000'de 345 olarak açıklanmaktadır. Bu rakamın şimdi verilere göre 100.000'de 2'nin altında olduğunu düşünürsek salgının ve toplumda yarattığı tahribatın ölçüsü anlaşılabilir. O yıllarda tüberkülozun hiçbir etkili tedavisi yoktu. Tedavisiz kalan hastaların yaklaşık yarısı 5 yıl içinde ölüyor, % 30'u vücut direnci ile iyileşiyor, geri kalan % 20'sinde ise hastalık kronik (müzmin) bir halde devam ediyordu. Hastalığın bu öldürücü ve bulaştırıcı yapısı nedeniyle tüberküloza yakalanmış hastalar hastalıklarının başkaları tarafından bilinmesini istemezlerdi. Erkekler askere alınmaz, kadınlar ise evlenme şanslarını yitirirlerdi.

Osmanlı döneminde veremle mücadele II. Abdülhamit döneminde başlamıştır. Robert Koch'un hastalığın etkeni olan basili boyayarak mikroskopla ortaya koymasından birkaç yıl sonra İstanbul'da da basil gösterilmeye başlanmıştır. Osmanlı'da akciğerlerin radyolojik olarak incelenmesi 1897'de Dr. Esat Fevzi ile başlamıştır. Çocuk hastalar için ilk verem pavyonu Şişli'deki hastanede II. Abdülhamit döneminde açılmıştır. Keza gene onun direktifi ile Çamlıca'nın en güzel yerinde erkek ve kadın hastalar için 30 yataklı bir sanatoryum yapılmıştır. Verem hastalığından ölenlerin ihbar edilmesi 13 Nisan 1914 tarihinden iti-

baren zorunlu olmuştur. İlk dernek Veremle Mücadele Osmanlı Cemiyeti adı altında 20 Nisan 1920 günü İstanbul'da kurulmuştur. Derneğin başkanlığına Dr. Besim Ömer Paşa seçilmiştir. Halkı aydınlatıcı broşürler yayınlayan ve Haydarpaşa Tıp Fakültesi civarında kurduğu barakalarda veremli hastaları tedavi etmeye çalışan dernek, 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'un işgali üzerine bu çalışmalarını durdurmak zorunda kalmıştır. İlk derneği kuranlardan birçok kişinin de içinde bulunduğu 30 kişi 1927 yılında İstanbul Verem Mücadelesi Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Bu dernek bugün İstanbul Verem Savaşı Derneği adıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Verem hastalığında en sık görülen belirtiler öksürük, balgamda kan gelmesi, ateş, terleme, zayıflama ve iştahsızlıktır. Hastanın ateşinin düşmesi, iştahının artması, öksürüğün azalması, kanamanın yok olması ve kilo alması iyileşmenin bir belirtisi olarak kabul edilir. Balgamla birlikte kan gelmesi halk arasında veremin en çok bilinen ve korkulan belirtisidir. Çünkü büyük kanamalar tüberkülozdan ölümün önemli bir nedeni idi. Melek Kobra'nın hatıralarında da bunun etkilerini görmekteyiz. Hastalığının iyiye gidip gitmediği yönündeki kararını ateş ve kanamanın varlığı veya yokluğu ile vermekte idi. Ateş arttıkça veya kanama oldukça endişesi artmaktadır. Tıp dilinde hemoptizi adı verilen öksürükle gelen bu kanamalar, hormonal değişikliklere bağlı olarak kadınlarda regl (aybaşı) döneminde artma eğilimindedir. Bu nedenle Melek Kobra bu dönemine rastlayan kanamaları biraz daha sakin karşılamaktadır.

Verem hastalığı için ilk etkili ilaç olan Streptomisin 1944 yılında bulunmuş bunu takiben 1950-1970 yılları arasında diğer ilaçların keşfedilmesi ile bu günkü çok etkili ilaç tedavisine ulaşılmıştır. Melek Kobra'nın hastalığı döneminde etkili bir verem ilacı yoktur. Bu dönemde damar yolu ile kalsiyum tedavisi uygulanmaktaydı. Kalsiyumun yaranın kapanmasına ve kanamaların azalmasına faydası olur düşüncesi vardı. Fakat aslında bu et-

kin bir tedavi değildi. İyi beslenme, istirahat ve temiz hava tek tedavi yöntemi olarak kullanılıyordu. Bu tedavi yaklaşımı İ.S. 200 yılında Romalı Hekim Claudius Galen tarafından ileri sürülmüş ve etkisi halk arasında halen devam eden bir yaklaşımdır. Hastaların temiz hava alması, istirahati ve her türlü stresten uzakta olmaları için dağlık ormanlık bölgelerde özel tedavi kurumları yapılmaktaydı. Sanatoryum denen bu kurumlar o zamanlar önde gelen tedavi yerleriydi. Temiz hava, istirahat ve taze yiyeceklerle beslenmenin sağlandığı bu sanatoryumlar 1880’li yılların ortasında önce Almanya ve İngiltere’de başlamış, daha sonra Amerika ve tüm dünyaya yayılmıştır. Almanya’daki sanatoryum sayısı bir dönem 400’ü aşmıştır. Sanatoryum hareketi modern tedavilerin gelişmesi ile 1950’li yıllardan sonra gerilemeye başlamıştır.

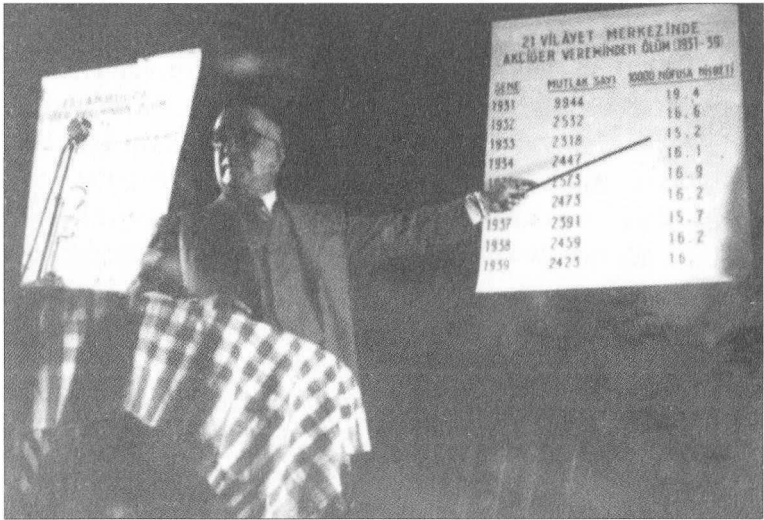
O dönemde hastaların nekahat dönemi için temiz havası olan ormanlık yerlerde istirahati genel bir yaklaşımdı. İmkânı olan hastalar sanatoryumlarda veya o bölgelerde tuttukları özel konutlarda iyileşmeyi beklerlerdi. Melek Kobra İstanbul merkezinden havası daha temiz olan Çamlıca’ya kendisi için tutulan eve yerleşmiştir. İstanbul’da o yıllarda 1924 yılında Heybeliada’da açılan büyük sanatoryum dışında daha küçük ölçüde Yakacak ve Erenköy gibi bölgelerde de tüberküloz hastalarının yatdığı sanatoryumlar vardı. Melek Kobra’nın ameliyatından sonra yattığı Yakacak’taki sanatoryum küçük bir kurumdur ve ancak belirli bir gelir düzeyi olanlara hizmet veriyordu. Yine Melek Kobra’nın ihtiyaç duyduğu zaman doktor çağırdığı Erenköy Sanatoryumu İstanbul Verem Savaşı Derneği tarafından 1932 yılında kurulmuş ve işletilmekteydi. O yıllarda yatak sayısı 82 olan sanatoryum 1976 yılında SSK’ya satılmıştır ve halen Ruh Hastalıkları Hastanesi olarak kullanılmaktadır.

Melek Kobra’nın hasta olduğu dönemlerde hekimler hastalara sabah kahvaltıdan ve öğleden sonra olmak üzere günde 2 kez “kür” tedavisi önermekteydiler. “Kür” hastanın bir, bir bu-

çok saat tam istirahat etmesiydi. "Kür" esas olarak açık havada yapılırdı. Onun için bu dönemin hastanelerinde geniş büyük balkonlar bulunmaktaydı ve hastalara "kür" tedavisi burada uygulanırdı. Bazı sanatoryumlarda "kür" tedavisi hastanenin bahçesinde hazırlanan yatak veya şezlonglarda yapılmaktaydı. Soğuk havada dahi hastanın üst üste battaniyeler ile örtünmesi sağlanarak açık havada "kür" uygulaması gerçekleştirilirdi. Göğüs hastanelerimizde bu tedavi yaklaşımından doğan mimari özellikleri halen görmekteyiz. Heybeliada Sanatoryumu, Süreyyapaşa Sanatoryumu, Çamlıca Askeri Göğüs Hastanesi gibi yapılarda bu balkon tipi görülür. Melek Kobra hekimler tarafından kuvvetle önerilen bu "kür" tedavisini her gün uygulamaya çalışmakta, aksattığı zaman da suçluluk duymaktaydı.

Tüberküloz için bu mutlak istirahat tedavisi yanı sıra halk arasında hâlâ etkisi süren önemli bir tedavi yaklaşımı da bol beslenme idi. Bunun için süt, bal, yumurta, kurutulmuş üzüm en çok bilinen yiyeceklerdir. Çiğ yumurtanın sade olarak veya süte karıştırılarak içilmesi çok popülerdi. Melek Kobra'nın istirahat için gittiği kır evinde tavuk beslenmekte ve taze yumurtayı çiğ olarak içmekteydi. Hastalığa bağlı iştah kaybına rağmen hastalar tedavinin bir parçası olarak sürekli yemeye çalışırlar ve yakınları tarafından da buna zorlanırlardı.

Tüberkülozda modern ilaç tedavilerinden önce çeşitli cerrahi metotlar denenmiştir. İlk cerrahi tedavi bir İtalyan hekimi olan Forlanini tarafından 1890 yılında uygulanmıştır. Bu tedaviler arasında en çok kullanılanlardan birisi torakoplastidir. Bu tedavi yaklaşımında kişinin hasta akciğer bölümüne tekabül eden tarafta birkaç kaburga kemiği çıkartılarak göğüs duvarının çökertilmesine çalışılırdı. Bu yolla o bölge akciğerde kollaps (sönme) yaratılarak kavite denen büyük akciğer yaralarının kapanması ve iyileşmesi hedeflenirdi. Yine aynı anlayışla o taraf akciğer zarı boşluğuna veya karın içine defalarca hava verilerek akciğer çökertilmeye çalışılırdı. Diğer bir yöntem de karın boşlu-

10 Haziran 1944 tarihinde İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tevfik Sağlam'ın "Verem Sonrası" başlıklı konferansından.

ğu ile göğüs boşlugunu birbirinden ayıran ve ana solunumu kısı olan diafragmanın sinirini (Frenik sinir) keserek veya kısmen yalayarak hasta taraf diafragmasının yukarı çıkması ve akciğeri kollapsa uğratması amaçlanırdı. Günlüklerden anlaşıldığı kadarıyla Melek Kobra'ya önce torakoplasti ameliyatı uygulanmış, daha sonraki ikinci operasyonda ise muhtemelen frenik sinir kesilmesi yapılmıştır.

Melek Kobra'nın ameliyatları İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesinin o zamanlar Cerrahpaşa'da bulunan 1. Cerrahi Kliniği'nde uygulanmıştır. (Buradaki klinikler daha sonra kurulacak olan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin temelini oluşturmaktadır). Operasyonu yapan Prof. Dr. Rudolf Nissen, Nazi rejimi dolayısıyla Almanya'dan ayrılan ve 1933 reformundan sonra Türkiye'ye, İstanbul Üniversitesi'ne gelen çok değerli bilim adamlarından biridir. Sadece İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1933 ile 1945 yılları arasında 19 Alman Tıp profesörü, klinik ve ens-

titü direktörü olarak görev almışlardır. Prof. Nissen 1933 yılında 37 yaşında iken Ordinaryüs profesör unvanıyla İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi 1. Cerrahi Kliniği'ne direktör olarak tayin edilmiştir. 1939 yılı sonuna kadar Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'nde çok verimli çalışmalarda bulunmuş, yeni ameliyat teknikleri ve yetiştirdiği cerrahlarla Türk cerrahisine büyük katkılar sağlamıştır. 1931 yılında Berlin'de dünyada ilk kez pnömonektomi (bir akciğerin tümüyle çıkarılması) ameliyatını başaran Alman cerrahı Rudolf Nissen, 1955'de Amerika'da 20. yüzyılın en önemli ameliyatlarından biri olan "Nissen fundoplikasyonu" işlemini gerçekleştirmiştir. Bu ameliyat bugün reflü hastalığının cerrahi tedavisinin temelini oluşturmaktadır. Melek Kobra'nın hastalığı ile ilgilenen isimlerden birisi de Dr. İhsan Rifat (Sabar)dir. Doktor İhsan Rifat, Erenköy Sanatoryumu'nda 1932-1935 arasında başhekimlik yapmış, daha sonra 1952-1963 yılları arasında İstanbul Verem Savaşı Derneği yönetim kurulu üyeliğinde bulunmuştur.

Ameliyatından sonraki dönemde Melek Kobra'da giderek nefes zorluğunun ön plana geçtiğini anlamaktayız. Yapılan operasyonlar ve hastalığın kendisi, solunum sahasını bozarak nefes zorluğuna yol açmaktadır. Bu tip operasyonlardan sonra bazı hastaların tam olarak iyileştiklerini ve günümüze kadar yaşadıklarını biliyoruz. Seyrek de olsa bu hastalara halen dahiliye kliniklerimizde rastlamaktayız. Fakat birçok hastanın operasyonlara rağmen zaman içinde kaybedilmesi beklenen bir şeydi. Bu durum hastalığın yaygınlığına ve kişinin kendi direncine bağlıdır. Solunumu giderek bozulan hastalarda zaman içinde kor pulmonale (akciğer kalbi) denilen solunum bozukluğuna bağlı sağ kalp yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Melek Kobra'yı son dönemlerinde gören hekimin kalbinin hasta olduğunu ve zayıfladığını söylemesi bu tablo ile açıklanabilir. Melek Kobra solunum yetersizliği ve ona bağlı gelişen kalp yetersizliği tablosu içinde ölmüştür.

Melek Kobra'nın hatıra defterini okurken sürekli hissettiğimiz ve sonunda onun ölümüne yol açan tüberküloz hastalığı birçok sanatçının yaşamını etkilediği gibi birçok sanat eserinin de temel konusunu teşkil etmiştir. Birçok tanınmış müzisyen tüberkülozdan ölmüştür. Bunlardan bazıları; Frederic Chopin (Ö: 1849), Niccola Paganini (Ö:1840), Carl Maria von Weber (Ö.1826) ve Edvard Grieg (Ö:1907) dir. Igor Stravinsky de ağır tüberküloz geçirmiş, hastalığın ciddi sekeline sahip olduğu için geçirdiği bir zatürre sonucu yaşamını yitirmiştir. Tüberkülozdan ölen birçok yazar arasında ise en ünlüleri olarak Anton Çehov ve Franz Kafka sayılabilir. Edebiyat literatüründe ana kahramanı tüberküloz hastası olan birçok eser bulunmaktadır. Alexander Dumas'ın *Kamelyalı Kadın* adlı eserinde Marguerite Gautier adlı kahramanın tüberküloza bağlı kaderi iyi bilinir. Charles Dickens'in *David Copperfield* adlı eserinde Little Blossom tüberküloz hastasıdır. Thomas Mann *Büyük Dağ* adlı eserinde o zamanlardaki bir sanatoryumun atmosferini tam olarak tanımlanmıştır. *Tom Amca'nın Kulübesi* adlı eserde de Little Eva tüberkülozdan ölmektedir.

Günümüzde tüberküloz her yıl 8 milyon civarında insanın hastalanmasına ve 1.7 milyon insanın ölmesine yol açmaktadır. HIV/AIDS salgını ve dirençli tüberküloz basilinin ortaya çıkması, tüberkülozla mücadelede yeni sorunlara yol açmıştır. Günümüzde yaşanan tüberküloz ölümlerinin % 98'inden fazlası az gelişmiş ülkelerde olmaktadır. Etkili bir tedavinin olmadığı 20. yüzyılın ortalarına kadar Batılı toplumları çok etkileyen tüberküloz, bu arada yol açtığı acılar ve ölümlerle romantik bir duygu uyandırmaktaysa da, bugün yaşanan salgın karşısında insanlık adına sadece utanç duyulabilir. Çünkü kolay tanı konulabilen ve çok etkili ilaçları bulunan hastalıktan bugün çekilen acıların ve ölümlerin nedeni tümüyle düzeltilebilir olan sosyo-ekonomik ve politik koşullardır.

Kaynakça

- Tevfik İsmail Gökçe, *History and present position of the fight against tuberculosis in Turkey*, İstanbul 1956
- Tevfik İsmail Gökçe, *İstanbul Verem Savaşı Derneği, Kuruluş Gelişim ve Çalışmaları. 1927-1971*, İstanbul 1972
- Reibman J. Phthisis and the Arts.Rom W.N, Garay S.M. (Ed), *Tuberculosis* Little, Brown and Company, Boston 1996.
- WHO Report 2005. *Global Tuberculosis Control*, World Health Organization, Geneva 2005
- Y.İzzettin Barış, Osmanlı’ da Tüberküloz, *Toraks Dergisi*, 3(3):335-337, 2002
- Nâzım Hikmet, *Yazılar 4*, YKY, İstanbul 2003 (2.B.), s. 300 (Orhan Selim imzasıyla *Akşam*, 2 Aralık 1936)
- İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi 1938 Mezunlar Albümü*, İstanbul 1938

BEKLERKEN

İskender Savaşır

1

Öteden beri bazı filozoflar, din adamları, bazı psikoterapistler hayatın gerçek anlamına ancak ölümün farkında olarak yaşamakla ulaşılabileceğini iddia edegelmiştir. Melek Kobra'nın günlükleri, özellikle de günlükleri oluşturan defterlerden birincisi ile diğerleri arasındaki fark, insanı ister istemez (daha çok da istemeden) bu iddia üzerine düşünmeye götürüyor.

Birinci defterde tanıdığımız genç Melek Hanım, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı Türk edebiyatından yakinen tanıdığımız bir tip. Hayalleri, Batı edebiyatı ve müziğine düşkünlüğü, içliliğiyle ve evet, belki ince hastalığa yatkınlığıyla olduğu kadar, entrikaları, hesaplılığıyla da, “alafranga züppe”nin ha-

yallerini süsleyen, korkularını besleyen “genç kız”... Ancak edebiyatta hayalleri süsleyen özelliklerle korkuları besleyenler, genellikle bir kutupsallık ilişkisi içerisinde sunulan (ve her iki si de son kertede yenilmeye mahkûm) iki farklı karakter arasında bölüştürülür. En ünlü ve başarılı örnekle yetinelim: *Aşk-ı Memnu*’nun masum ve hayata karşı dayanıksız Nihal’i ile kendi kurduğu entrikaları kendi çıkarları doğrultusunda çalıştıramayan, maddiyatçı Bihter’i. Oysa Melek Kobra’nın metnini ilginç kılan şeylerden biri, bu özellikler manzumesinin -kestirmeden, içlilikle, hesaphılık (hatta “hesapçılık”) diyelim- aynı bünyede buluşuyor olması... Sanki genç Melek, çevresindeki egemen kültürün ona sunduğu kadınlığa dair imgelerin, klişelerin tümünü birden kuşanmaya çalışıyormuş gibi görünüyor burada.

Birinci defterin daha da ilginç ikinci bir özelliğiye, Gökhan Akçura’nın Melek Kobra hakkında derlediği bilgilerden öğrendiğimiz bir sürü şeye dair hiçbir ipucunun bulunmaması bu günlük notlarda... Gerçi metinden hareketle, Melek’in güzel olduğunu, güzelliğini taşımakta çok fazla güçlük çekmediğini sez-
mek mümkün ama ne hayatında onca merkezî bir yer tutmuş olduğunu bildiğimiz sahne dünyasına dair anıları, duyguları var bu metinde, ne de -herhalde kurtulmuş olduğunu varsaymamız gereken- uyuşturucu iptilasına dair bir ipucu ya da iz... (İlginçtir, madde bağımlılığı ile ilgili olarak kaydedilen yegâne olay, annenin sarhoşluğu; ancak orada bile Melek’in rahatsızlığı kamunun dilinden hareketle gerekçelendirilir: “*Ayıp, rezil oluyorum.*”)

Kamuoyunda, sahne dünyasında “Muhlis Bey’in Çocukları” arasında anılan Melek Hanım’ın günlüğünde babası Muhlis Bey de yokluğuyla ön plana çıkan bir figür... Birinci defterde kullanılan basmakalıp dil, ortalama betimler, nitelemeler Melek’i çevreleyen kadınları birbirlerinden ayırtırmıyor-; erkekleri ise ancak biraz daha fazla... O kadar ki, Melek Hanım için diğerlerinden kategorik farkını ancak ikinci defterde anlayacağımız

Ferdi bile, yine ancak ikinci defterde yalnızca “o” diye anılmaya başlıyor; burada Vedat, Veli Bey, Bedri ve hatta belki Alim’le aynı dizide yer alan erkeklerden yalnızca biri...

Bütün bu özellikleri, birinci defterde tutulan notların mahrem bir günlük oluşturmak üzere tutulmamış olmalarına, Melek’in de açıkça itiraf ettiği gibi (“*Aman neler konuştuk neler, ayıp şeyler yazılmaz.*”), ortalama bir terbiye sınırının içinde kalmalarına bağlayabiliriz.

Birinci defter, Melek Kobra’nın Çamlıca’da geçirdiği yaklaşık 11 haftalık bir süreyi kapsıyor. Bu dönem boyunca hastalığın seyrine ilişkin işaretler ve uzman beklentileri genellikle olumlu. Melek de hastalığı geçici bir durum olarak değerlendirme eğiliminde; geleceğe dair kurduğu plan ve hayallerle arasına ölümün gölgesi düşmüyor.

Bu iki olgunun, hastalığın seyrindeki olumlu gidişatla deftere düşülmüş notların “vasatî” niteliklerinin birbirlerinden tamamen bağımsız olmadıklarını düşünüyorum. Kadınlar hakkında üretilen yaygın imgelerin, klişelerin genellikle erkekler tarafından ve erkeklerin çıkarlarına hizmet etmek üzere üretildiği, çeşitli feminizmler tarafından beslenen yazınımızda neredeyse bir temel kabul niteliğinde... Ama 25 yaşında, hastalığının geçici olduğuna ve dolayısıyla bir gelecek ufkuна sahip olduğuna inanan bir genç kadın, günlüğünün potansiyel olarak mahrem kılınabilecek sayfalarına bile sığındığında kendisini bu basmakalıp (ve düşmanca) klişeler aracılığıyla tanımlayabiliyor, tanımlıyor.

2

Nurdan Gürbilek, *Kör Ayna*, *Kayıp Şark* kitabında “Osmanlı-Türk erken romanında (...) bir arketip ısrarlılığında tekrar tekrar karşımıza” çıkan bir imgeden söz eder: “Roman okuyan ka-

dın.”²² Kitabın tamamen bu konuya hasredilmiş ilk yazısının giriş notunda ise şöyle yazar:

Nasıl rüyanın içeriği rüyada görülenden çok, rüyayı gören hakkında fikir verirse, romanlarda yutarcasına roman okuyan, okuduğu romandaki kahramanlara özenen, bu kapılma yüzünden gerçeğe bağını yitirmiş kadının bu kadar çok karşımıza çıkıyor olması da gerçek kadınlardan çok, yazarın kendisi hakkında, bazen örtük bazense apaçık bir biçimde ‘kadın okur’ etrafında kümelediği bir dizi endişe hakkında bir fikir verir. ²³

Nurdan Gürbilek’e hak vermemek elde değil. Ama diğer yandan, “gerçek kadınlar”ın da kendilerini çoğunlukla erkekler tarafından üretilmiş basmakalıp imgeler aracılığıyla tanımlayabildikleri görmüş, dolayısıyla onların da “yutarcasına roman okuyabildiklerini”, okudukları romandaki kahramanlara özenabildiklerini ima etmiş olduk.

Melek Kobra’nın günlüklerindeki kopuşun, üslup kırılmasının birinci ile ikinci defter arasında gerçekleştiğini iddia etmiştim; ama bunun ilk ipucunu daha birinci defterin sonunda veriyor yazarımız; 14 Temmuz 1938 tarihli notta Halide Nusret Zorlutuna’nın *Sisli Geceler* adlı romanını okuduğunu haber veriyor: “*Kahvaltıdan sonra romana büyük bir ıstahla sarıldım ve bitirdim, fakat asabımı altüst etti her şeyde onu görüyor, her şeyi onunla mukayese ve muamele ediyorum. Bundan sonra en ince ayrıntısına kadar yazmaya karar verdiğim bu defterim benim hayat romanım olacaktır. Eğer Allah ömür verir de devam etmeye müsaade ederse...*” Bu yazıda izini sürmekte olduğumuz temalar açısından son derece yoğun, sıkıştırılmış bir pasaj bu. Romana “kapılmasını”, onunla özdeşim kurmasını dile getirmesinin hemen ardından, kendine not tutarken koyduğu sansürü kaldırıyor, ardından da ölümün gölgesini belki ilk kez düşürü-

22 Metis Yayınları, Ekim 2004, s. 19-20.

23 *a.g.e.*, s. 18.

yor tuttuğu notlara. Öyle görünüyor ki, romanların dünyası, sansürün, terbiye sınırının, “ayıp duygusunun” aşılması ve ölümlülük bilinci Melek Kobra’nın zihninde de kendi aralarında bir çağrışım ilişkisi kuruyorlar.

Bütün bunlar 14 Temmuz 1938’de olmuştu. Ertesi gün Melek eski kocası Ferdi Tayfur’dan yalnızca “o” diye söz etmeye başlıyor (ikinci defter boyunca da sürdüreceği bir üslup özelliği): “*Ben de böyle yanında, onun koltuğunun altında olsam ne iyi olurdu, diyorum. Onu bazen o kadar istiyorum ki, bu arzusunun şiddetini tarife imkân bulamıyorum.*” İki gün sonra, 17 Temmuz’da birinci deftere yazdığı son nota göre daha önce okumuş olduğu bir romanı ikinci kez okumaya başlıyor (“*herhalde bir defa daha okunacak kadar güzel*”).

Bundan sonra Melek Hanım’la beş ay sonra, Cerrahpaşa Hastanesi’nde karşılaşırız. İkinci deftere başlamanın zamanıdır.

3

Melek Hanım’ın günlüğünde cevabı verilmemiş sorulardan biri:

24 Haziran 1934 tarihinde her Türkü “öz adından başka soyadını da taşımaya mecbur” kılan soyadı kanunu kabul edildi. O zamana kadar önce “Muhlis”, sonra “Tayfur” ‘soyadı’ ile anılan Melek Hanım, kendisine soyadı olarak “Kobra”yı seçmiş. Neden?

İkinci defter bu soruya cevap veriyor mu? Kısmen; örtük bir biçimde; bir açıklama yaparak değil üslubuyla... Birinci defter, Melek Hanım’ın bakım masraflarını üstlendiği anlaşılan ve daha önce “*Zavallı ne iyi kalpli alicenap bir adam*” diye anılan Veli Bey hakkında şu cümleyle bitiyor: “*O, benim için çok kıymetlidir*”.

Yazının bu noktasında okurdan, Melek Hanım'ın ikinci defterinde yer alan, Veli Bey' e yazılmış, ancak gönderilip gönderilmediğini defterden kestiremediğimiz mektubu okumasını rica edeceğim: Barındırdığı zehirli enerjiyle, bu enerjiyi dile getirmekteki, hatta aktarmaktaki ustalığıyla bence düzenlenebilecek herhangi bir “Türkçe Düzyazı Antolojisi”nde gözde bir yer tutmaya aday bir metin...

Ölüm (ya da hiç değilse hastalığının ciddiyeti, ölümcül olabilme olasılığı) Melek Hanım'ın zihnine korkudansa, yakıcı ve yıkıcı dürtüler halinde, gemi azıya almış bir hışım ve “o”na (eski kocası Ferdi Tayfur artık böyle anılıyor) ama yalnızca “o”na değil, en azından bir erkeğe, Profesör Nissen’e yönelmiş bir tutku şeklinde girmiş gibi görünüyor.

Yalnızca, dürtüler, duygular değil, hayal dünyası ve algılar da, veremin basıncı altında, uyuşturucu (ya da belki daha doğru bir deyişle “keyif verici”) maddelerin Melek için taşıdığı cazibe hakkında bir fikir verecek şekilde yeni bir hayatıyet kazanıyorlar: *“Of ne dayanılmaz bir zevk ev âlemidir şimdi Beyoğlu... Sürükleyici bir cazbandın tatlı müziği ile dönen bir kitle, içilen tek bir içkinin tesiriyle süzülen gözler. Dönen başlar, dolaşan ayaklarla gülen, mütemadiyen gülen bir kitle. Ziyet ve muhteşem tuvaletleriyle gökteki yıldızlar gibi parlayan kadınlar... Kollalı yakalarını bozmamak için tahta bir manken gibi dikleşen parlak saçlı erkekler... Bir haftadan beri herhangi bir makyör tarafından zorla gerilip, binbir itina ile boyanan ihtiyarlar... Birer biblo kadar zarif, ince genç kızlar.”* (24 Aralık 1918).

Birinci defterin yalnızca Melek için yapıp ettikleriyle (ya da etmedikleriyle) anılan ve bu yüzden siliklikten sıyrılamayan kişilerinden farklı olarak ikinci defterde tanıştıklarımız, Melek Kobra'nın sivri olduğu kadar taşkın, hatta barok olabilen dilinin tespit ettiği ayrıntılarla farklı bir bireysellik kazanıyorlar: *“Birincisi 40-45 yaşlarında zayıf, sarı esmer kısa boylu bir kadıncağız. Daba doğrusu bir meczube. Müselles elmacık kemikleri çıkık, olduk-*

ça çirkin bir yüz ve bir karanlık mezarı andıran ağzının önünde tek bir mezar taşı gibi eğri bir diş.”

Yanlış anlaşılmasın, üçüncü (ve sonuncu) defterde kendi söylediklerine rağmen (“*Şu muhakkak ki ben her türlü değiştim, bambaşka bir insan oldum. Eski Melek’i ‘gömdüm’*”- 7 Ağustos 1939), Melek Kobra’nın büsbütün başka bir insan haline dönüştüğünü iddia ediyor değilim. İlk defterden tanıdığımız bazı özelliklerin, hesapçılığın (“maddiyatçılığın”) ve evet bencilliğin izlerini ikinci defterde de sürmek mümkün; ama bu kez insanları kendisi için yapıp ettiklerinden hareketle değerlendirdiğinde bile, onların kişisel hayatına dair somut ayrıntıları kaydetmekten geri durmuyor: “*Bugün Muzaffer ismindeki 10 kemiği alınan çocuk geldi ve beni zorla yatağımdan kaldırdı. Bugün ilk defa olarak yürüyerek dışarı çıktım. Nefesimde fazla bir darlık yok ve çok az yoruludum. Yarabbi çok seviniyorum, bu Muzaffer çok iyi ve temiz bir çocuk. Benimle alakadar olduğu için çok mütebassıs oluyorum.*” (21 Ocak 1939).

Kısacası, birinci defterdeki sığ ve basmakalıp dil hiçbir şekilde bizi ikinci defterin yaratıcı ve zehirli enerjisine hazırlamıyor. Gerçi, hışmı, öfkeyi, kötücüllüğü de tıpkı tutku gibi veremin bir semptomu olarak düşünmek mümkün olabilirdi; eğer Melek “Kobra” soyadını hastalığın ilk belirtilerinin görünmesinden daha önce seçmemiş olsaydı... Melek’i belki 20 küsur yıl boyunca taşımış, dürtülerini yatıştırmasa da belki uyuşturmuş, belki kanalize etmiş olan savunma mekanizmaları ölümün önünde iflas etmiş gibi görünüyor.

Belki bütün bunlardan hareketle, başvurduğumuz savunma mekanizmalarının kalitesine dair bir kıstas geliştirmek mümkün olabilir. “Ben” dediğimiz “şey”i tasavvur etmenin yollarından biri, onu bir zar, bir sınır olarak düşünmek. “Ben”le dışarıyı ayırdeden, bu anlamda manevî bir ten gibi işlev gören bir yüzey. Ama yalnızca dış dünyayla kendimiz arasına bir sınır koymakla kalmayan, aynı zamanda içimize –gövdemize, bilincinde

olmadıklarımıza, olmamayı tercih ettiklerimize– karşı da koruyan bir yüzey... Gövde karşısında bu kısmî özerkliğimiz olmasaydı, hastalandığımızda, yaşlandığımızda, hastalananın, yaşlananın yine de “ben” olduğumuzu nasıl söyleyebilirdik ki?

Genç Melek Hanım’a dönecek olursak: Öyle görünüyor ki, içindeki, ancak “Kobra” soyadını seçmesinde ifadesini bulan zehir, veremden çok önceden birikmeye başlamış ve belki verem bu zehirle iç içe geçmiş, deyim yerindeyse, “işbirliği yapmış”. Ve “içeri”den kaynaklanan bu zehre karşı cılızlaşan benliği oluşturan savunma mekanizmaları, dışarıya karşı da daha geçirgen bir nitelik kazanmış, dışarıdan gelen uyarıcıların da daha parlak ve harlı bir ateşle yanmaları ve yakmaları sonucunu doğurmuş.

4

Artık üçüncü deftere de bir göz atmanın zamanı geldi. Çünkü barındırdığı bütün ifade ve duygu zenginliğine karşın ikinci defter, okuru yine de hâlâ sorulmuş, ancak yanıtlanmamış bazı soruların olduğuna dair bir eksiklik duygusuyla baş başa bırakıyor. Bu sorulardan en önde geleni –hiç değilse benim için– “Baba nerede?” sorusu.

Melek ilk kez daha 17 yaşındayken babası ile birlikte sahneye çıktı. Ardından kısa ömrünün büyük bir kısmını, babası ile birlikte İstanbul ve Anadolu turnelerinde çeşitli oyunlarda sahneye çıkarak geçirdi. Ağzından ilk kez kan gelmesi de yine sahnede, üstelik Kral Lear’de nankör kız kardeşlerden Regan’ı oynarken oldu. Bütün bunlara rağmen iki defter boyunca Baba’nın adı hiç anılmıyor.

“Baba nerede?” sorusundan sonra (yine, hiç değilse benim aklıma takılan) ikinci sorular kümesi ise ikinci defterde dile gelen öfke ve tutkunun kime ait ve kime yönelik olduğuna dair da-

ir... Soruların neden basitçe “Elbette Melek’in öfkesi ve tutkuları” diye yanıtlanamayacağını aşağıda gerekçelendirmeye çalışacağım. Ama önce bir uyarı: Bu gerekçelendirme çabasının inandırıcılığı, yer yer ucuz bir “hafiye hikâyesi”ninki kadar olabilir; yorumun aşırı yoruma kaymayacağının önceden verilebilecek bir teminatı yok. Yine de madem ki başka birine zarar verme olasılığımız yok denecek kadar az, o halde psikanalitik akıl yürütme tarzlarından hiç değilse birini örneklemek uğruna, böyle bir “hafiyelik” riskini göze alabiliriz.

Melek Kobra’nın üçüncü defterinin “işgal altında” olduğunu saptamakla başlayalım. 31.7.1939 tarihli nottan itibaren yabancı bir ses (herhalde elyazısı) Melek’in günlüklerine giderek artan bir sıklıkta müdahale etmeye başlıyor. Bize ulaştığı şekliyle günlükler iki ayrı ses tarafından, Melek’in kayıtları ve annesinin düştüğü notlarla örülmüş.

Günlükleri, Melek’in zihninin kaba da olsa bir eğretilmesi olarak okumak yanlış olmaz diye düşünüyorum. Bu açıdan baktığında, Seniye Hanım’ın sesinin Melek’in yalnızca günlüklerini değil zihnini de işgal ettiğini söyleyebiliriz. Dahası, tıpkı ikinci deftere (örneğin Veli Bey’e yazdığı mektuba) akmış olan zehrin, o mektubun yazılmasını da öncelemesi gibi, bu işgalin de günlüklerin yazımından daha eski, çok daha eski bir tarihte başladığını varsayabiliriz. Bu “yabancı” ses iki kişi hakkında sürekli aynı şeyi tekrarlıyor: “*Rezil, bednâm, alçak, namussuz, lanet berif(ler).*” Bu sıfatların hepsi, hep aynı kişilere, Muhlis ve Ferdi’ye, Melek’in babası ve kocasına yöneltiliyor. Onların “*kör olmaları, kabrolmaları*” isteniyor. İlginçtir, Seniye Hanım bir kadına, o da tek bir kez, ilenmek istediğinde, çok daha ‘yumuşak’ bir sıfat seçiyor: “*Düşüncesiz bir kadın; Cahide Hanım!*” (14 Ağustos 1939).

Ferdi’nin yalnız bu defterde değil, 19 Ocak 1939’a kadar bütün günlük boyunca bir tutku nesnesi, hatta yegâne tutku nesnesi olarak tarif edildiğini biliyoruz. Daha önce de Melek’in

babasından hiç söz etmediğine zaten defaten değinmiştik. Üçüncü defterde ise yalnızca iki gün (10 ve 18 Ağustos'ta) anıyor onu; her ikisinde de “*ihmalkârlığı ve lâkaydisi*”nden yakınmak için...

Şimdi artık Profesör Nissen'e dönebiliriz. Çünkü bütün günlük boyunca Ferdi'ye duyulaninkini andıran bir tutkuyla söz edilen tek kişi o. Melek başka erkeklerin gösterdiği ilgiden “mütehassis olabilir”, hoşlanabilir, hatta onlara kanı kaynayabilir (Muzaffer), minnet duyabilir (Veli Bey), onlarla flört edebilir (Tevfik?, Bedri?) hatta onlardan biriyle (Vedat) evlenmemiş olmanın büyük bir hata olduğunu düşünebilir. Ama “korkulu ve tehlikeli” olan, daha da önemlisi Ferdi ile karşılaştırılabilir olan yegâne erkek o (19 Ocak 1939).

Bu yüzden –hem aktardığı tek rüya olduğu için, hem de Prof. Nissen hakkında olduğu için– Melek'in 25 Şubat'ı 26'sına bağlayan gece gördüğü rüya üzerinde durmaya değer. Rüya da Melek, Profesör Nissen'i, herhalde hiç tanımadığı, karşılaşmadığı karısı ve çocuğuyla birlikte görerek bir aile sahnesi kurar: “*Ben onların evindeymişim... Kendisi karısı ve çocuğuyla beraber. Oraya ne maksatla geldiğimi bilmiyorum. (...) Birdenbire yerinden kalkıyor, yanıma geliyor. Bir eliyle yüzümü tutarak saçlarımı okşuyor. Ben hayatımda ümit edemeyeceğim bu vaziyet karşısında şaşırıyorum. Nihayet daha böyle şeyler oluyor. Fakat aklımda kalmadı, herhalde çok tatlı şeyler. (...) O sırada karısı yanıma geliyor; ‘Madam kocam size âşık. Ben bunu hissediyorum. Bana ve çocuklarıma acıyınız’ diyerek çılgın gibi ağlamaya başlıyor. Bu sefer ben de onunla beraber ağlıyorum.*” (26 Şubat 1939 Pazar).

Evet, insanın kafayı psikanalitik akıl yürütmelere taktı mıydı, her yerde Oidipus Kompleksi'nin izlerini gördüğü belki doğru... Yalnız bu özel örnekte kompleksin nasıl yaşandığıyla ilgili olarak işaret etmek istediğim birkaç ayrıntı var. Babasını Melek'e yasaklayan yalnızca evrensel fücür (*incest*) yasağı değil; ay-

nı zamanda, annesinin yoğun öfkesi duruyor bu “korkulu ve tehlikeli” figür arasında... Rüyanın doyurduğu arzu, gerçekleştirdiği dilek, babaya ulaşmak ve bu yolla anne figürüne karşı bir zafer kazanmak olduğu kadar, anne ile birlikte ağlamak, onunla bir duygudaşlık kurmak.

Bastırmanın bu kadar yoğun, bu kadar, deyim yerindeyse “çifte kavrulmuş” olduğu bu koşullarda Melek’in babasına karşı “gerçekte” hissettiklerini kestirebilmek güç. Baba yasak, “korkulu ve tehlikeli”, Baba mesafeli “ihmalkâr ve lâkayd”; bir de Melek’in Kral Lear’in nankör kızı Regan’ı oynamayı kaldıramadığını hatırlayalım. Acaba Melek’in uyuşturucu bağımlılığı Ferdi Tayfur’la evlenmesiyle değil, Ferdi’nin Melek ve Babası ile birlikte bir turneye çıkmasıyla mı başladı? Erotik ve romantik nesnelerin, üstelik kısıtlamaların ister istemez zayıfladığı yabancı bir ortamda birbirlerine bu kadar yakınlaşması mıydı afyonu gerektiren? Her halükârda, kışkırtılan, kızıştırılan ama yaşanmayan, yaşatılmayan, daha da önemlisi yatıştırılmayan bir baba-kız aşkından söz ediyoruz galiba...

5

Son bir soru: Ölüme hazırlanılabilir mi? Melek Kobra’nın günlükleri bize bu konuda bir ipucu sağlıyor ya da bir uyarıda bulunuyor mu?

Üçüncü defter sanki mutlak olmayan, olamayan bir ıssızlaşma sürecini anlatıyormuş gibi: “*Eskiden bana çektirdiği azaplardan dolayı anneme kızdım. Fakat babamın bu üç ay zarfında bana karşı ihmalkârlığı ve lâkaydîsi öyle fena gitti ki tarif edemem. Her şeyim olduğu halde hiçbir şeyim yok... Babam var, babam yok... Annem var, annem yok...*” (10 Ağustos 1939).

Benliğin bize dünya karşısında olduğu kadar kendi gövdemiz karşısında da kısmî bir özerklik kazandıran bir zar, bir yü-

zey olarak tasavvur edilebileceğini söylemiştik. Başka türlü de düşünülebilir: Bir enkaz olarak; sevip de terketmek ya da vazgeçmek zorunda kaldıklarımıza, hayatta kalmak için sevmek zorunda olduklarımıza, sevdiğimiz halde bizi sevmemiş olanlara, hatta öfkeyle, hınçla bağlanmış olduklarımıza dair imgelerden oluşan bir tortu... Hiçbir sınır, zar tamamen geçirimsiz değildir. Biz son kertede sevdiklerimizden ve kızdıklarımızdan, nefret ettiklerimizden ibaretiz.

Onlara dair imgelerimiz, müşfik, besleyici, bağışlayıcı, yürek-lendirici olabilecekleri gibi zehirli de olabilirler. Zehrin en kesif olduğu an ise bize bulaştığı, onu bize dışarıdan dayatılmış bir şey gibi değil de kendi salgıladığımız bir şey olarak yaşamaya başladığımız andır. Melek Kobra bu andan kurtulamamışa ben-ziyor. Yukarıda alıntıladığım ıssızlaşma retoriğine karşın, gün-lükler bir intikam söylemiyle sona eriyor: “*Hani ya nerede? Ne-redesin? İnsaniyetin âdil davulu. Biraz da benim kapımda çal-sana. (...) Ama dur, senden intikamı iyi alacağım. Öldükten sonra da benimle uğraşamazsın ya. Orada maddiyat yok hakikat var. Kalp yok ruh var. Orada ben hâkimim. Biz... Biz ölüler... Etsiz kemikler.*

Orada da benimle uğraşmayacaksın ya. Sen dünya denen o içneli fıçıda yaşamaya mahkûmsun. O içneli fıçıda ki benim ki-lolarla kanımı emdiler.

Haydi Allah’a ısmarladık, görüşürüz.” (13 Kasım 1939, Pa-zartesi).

Konuşan kim? Annenin hışmı mı, Baba’nın “ihmalkârlığı ve lâkaydı”si mi, Ferdi’nin dönekliği mi? Galiba hepsi birden. Yani Melek Kobra...

ADI ADSIZ GÜNLER YA DA GENÇ KOBRA'NIN ACILARI

Serhan Ada

Elimizdeki yazılar nasıl nitelenebilir? 23 yaşında bir kadının günlüğü. 23 yaşında ölüme yürüten bir genç kızın üç deftere kurşunkalemle ve neredeyse silintisiz, çalakalem yazdığı günlüğü. Hayatı bu kadar çok ve çabuk tüketmiş, hayat tarafından bu denli tüketilmiş ama tükenmeyi bir türlü kabul etmeyen, son anına dek yazıya yaslanan bir veremlinin günlüğü. Hepsi doğru ancak, hiçbirisi Melek Kobra'nın günlüğünün edebi değeri hakkında yeterince fikir vermiyor. Melek'in yazdıklarının değeri, varsa, yazısının en dibine, en yalın, en pürüzlü haline bakılarak anlaşılabilir.

Önce şu Kobra. Bu adı (evet adı, hatta sanı; zira Kobra onun resmi soyadı mı belli değil, önemli de değil) kim bilir hangi is-

yan anında, hangi çağrışımla aldığı meçhul. Eski yazıyla kaleme aldığı defterlerinin giriş sayfalarına Latin harfleriyle kocaman yazmasına bakılırsa bu ada sahip çıkıyor. Hangi nedenle alınmış olursa olsun Kobra adının akli başında, uyumlu bir genç kadını imlemediği su götürmez. Melek'in bu adı alırken geçmişiyile köprüleri atmak, Muhlis Sabahattin'in kızı, Ferdi Tayfur'un karısı olmaktan istifa etmek niyetiyle yola koyulduğu aşikâr. Kobranın, bu harikulade güzel, ama tehditkâr hayvanın canlılık simgesi olduğu unutulmamalı. Eski Mısır tapınaklarında Firavun heykellerinin alnını süsleyen, boğazı şişmiş öfkeli dişi kobranın Melek'i her bakımdan temsil ettiğini şimdiden söylemek mümkün.

Melek Kobra, "Hatıratım" diye başlık attığı günlüklerine 1938 yılının bir mayıs günü "Bugün saat üçte evden çıktık," diye başlıyor. 1939 yılının bir kasım günü "haydi allahaismarladık, görüşürüz," diye bitiriyor. Üç defter hasta bir genç kadının hayatından, tutkusundan, özentilerinden, düşünce ve ıstıraplarından kesitler içeriyor.

Birinci Defter: Hasta Bir Kadının Çamlıca Günlükleri

İlk defterde, Çamlıca'daki o büyük evde zamana, mevsime, manzaraya dair ayrıntıları kaçırmadan aktarmayı deneyen bir ek-sen dikkat çekiyor. Yapılan her bir işin, her ziyaretin, kaçırılmadan saatıyla not edildiği görülüyor. Ama en çok yinelenen bahar-yaz günlerinde komşuların gidip gelmeleri, kadınların aralarındaki küçük çekişme ve dedikodular, yapılan ya da iyi yapılmayan kürler, isimleri olan ama kendileri önemsiz bazı kişilerin yazının sahnesine girip çıkmaları.

O arada Melek'in değişmez meraklarını da öğreniyoruz. Alınan, kesilen, biçilen, bozulan, dikilen kumaşlar. Onlarla özel bir ilişkisi olduğu çok açık. "Terzi elbisemi bitirdi, giyindim. Çok

yakıştı.” Ya da, “Bana pembe keten bir kumaş almışlar, beğenmedim; Ferdane’ye sattım.” Bir başka yerde, “Bugün ablamla bir örnek jorjetlerimizi giydik”. Üstüne başına düşkün, hastayken bile manikürünü ihmal etmeyen, beğenilmekten pek hoşlanan bir genç kadınla karşı karşıyayız. Yine aynı doğrultuda, fotoğraf çekmeyi ve sonra bakıp güzel çıkmış çıkmamış diyerek değerlendirmeyi alışkanlık edinmiş bir eski oyuncu olduğunu da bize unutturmuyor.

Bu görüntüsüne düşkün kadının tek bir tutkusu var. Eski kocası. Büyük aşkının hep uzaktaki (aslında kötü mü, uzak mı tereddütte kalıyoruz) bu adam olduğuna kuşku yok. Ama onun erkekleri bir tane değil. Arada ziyaretine gelen ve mali yönden ona destek olduğu hissedilen dostu ve zaman zaman günlüğüne göz kırparak beğendiğini itiraf ettiği diğerleri. Arzu dünyası zengin, çocuk yaşına rağmen adeta olgun, görmüş geçirmiş yine de aşka aç bir kadınla karşı karşıyayız. En azından yazıda bu böyle.

Birinci defterden anlaşıldığı kadarıyla Çamlıca’daki hayatın iki eksiği var. Bir türlü doğru dürüst kurulup çalıştırılmayan radyo ile belki fiyatından, belki başka bir nedenden bir türlü temin edilemeyen kürk. Günlüklerde dönüp dolaşıp kâğıda dökülen iki arzu nesnesi. İkisi de dış dünya ile ilişki sağlayan iki statü simgesi. Melek Kobra’yı, hayata bakışımı ele veren iki eksik nesne.

Hastalık her ortaya çıkışında hemen arkasından bir iyimserlik kalkaniyla savuşturuluyor. Melek, tek tük gelen kanlar, arada yükselen ateşe rağmen doktorlardan gelen haberlere de dayanarak Çamlıca’dan, İstanbul’a sağlıklı döneceğine inanmış gözü-küyor.

Öte yanda “yazar” Kobra, belli ki bir müddet parçası olacağı çevreyi, sıfatlarda müşkülpesentlik yapmadan tasvire girişiyor. “İnsanın asabına sükûnet veren münzevi bir sessizlik” ya da “...bostanda kuyunun mütereddid gıcirtısı insanın kulağına gü-

zel bir müzik dinler gibi geliyor”daki gibi. En başında Çamlıca’daki evin ortamını böyle anlatıyor. Aradan bir aya yakın zaman geçtikten sonra, oradaki sükûnetin sıkıcı olmasından dem vuruyor. Bir temmuz gecesi ayışığı altında yazdıklarını, “Aydın yanında bana göz kırıp duran çoban yıldızına bakıyorum; o kadar çok bakıyorum ki adeta o yerinden oynuyor gidiyor, tekrar geliyor zannediyorum,” diye bitirerek dil oyunlarında usta olabileceğini bize sezdiriyor.

Birinci defterde, ender de olsa keskin, ironik bir ifadeye de rastlanıyor. “Tuhaf oldum diyorum, fena oldum demiyorum, dikkat lâzımdır”da olduğu gibi. Saçına kına yakıldıktan sonra “kafanı bir görmeli; sarıklı hocalara döndüm; koca bir gazete kâğıdı üstünde tülbent”teki gibi. Yaşadıklarını alelacele kâğıda döken Melek Kobra’nın üsluplu bir yazar da olabileceğini düşündürüyor.

Bu defterin sonlarına doğru kendi yazdıkları üzerinde düşündüğünü de anlıyoruz. “Herşey gibi hislerim de olgunlaşıp tekâmül edecek. Ona göre yazacağım.” Tabii bunu yapabilmenin bir koşulu var. Sağlıklı olmak. Yine de düzenli olarak karşımıza çıkan bir yakınma olduğuna bakarak yalnızlık duygusunun hastalık açısından daha baskın olduğunu söylemek de mümkün.

İkinci Defter: Ameliyatını Yazan Kadın

Defter doğrudan hastaneyle açılıyor. Daha doğrusu, dış dünyaya hastane odasından bakan bir yazarın gözünden Noel gecesiyle. 24 Aralık 1938 tarihli ilk günlük okunduğunda yazarın sahne dünyası ve özellikle sinema ile sıkı bağları olduğunu düşünmemek elde değil. Melek Kobra’nın iki paragrafa sığdırdıkları bir film sinopsisinden alınmış gibi, kısa, hızlı ve renkli. En sonunda da kamera hastaneye, yatağında hüznü yatmakta olan genç kadına çevriliyor. “Çok uzaklardan dönen gözlerim karşımda yatan solgun benizli hastanın kederli yüzünde netleş-

rek acı hakikate avdet ediyor.” Birinci defterden ikinci deftere Melek’in yazısındaki gelişme apaçık.

Bu defterde hastane hayatına ilişkin bölümler edebiyatımızın bu konuya ayrılmış nice yapıtına taş çıkartacak cinsten. Hele şu hastabakıcı tasviri: “Bir de sevicici tipli bir hastabakıcımız var, Nermin Hanım. Kara kuru, ütü tahtası gibi bir şey... Ensesine yapışık fazla yağlı düz saçları insana sıralanmış sülük hissini veriyor. Hareketleri ve konuşuşu bir kadından ziyade erkeğe benziyor.” İlerleyen hastalık Kobra’nın kalemini sivriltiliyor adeta.

En dikkat çekici erkek figürü ameliyatını gerçekleştiren doktor. Ancak, ona karşı duydukları onunla ilgili yazdıklarının neredeyse gölgesinde kalıyor. Onunla ilgili anlatım rüya ile gerçeğin birarada durduğu bir mercekten geçiriliyor. Burada hasta bir genç kadının ellerine teslim edildiği doktora duyduğu arzu biçiminde yorumlanamayacak incelikte bir usul söz konusu.

Yazarımız defterde iki ayrı türde denemeye de kalkışmış. Birincisi iki genç stajyer (doktor?) arasında diyalogla ilerleyen, ne kadar gerçek, ne kadar kurmaca kestirilemez bir öykücük. Konunun sıradanlığına rağmen, diyalogların akışı yazarın sahne tozu yuttuğunu ister istemez akla getiriyor. Bir de, daha önce “üzülmesini istemem, iyi adam” formülünde somutlanan acıma ile karışık az sevgi biçiminde geçirtilen ve hasta yazarın sevgilisi olmaktan çok, koruyucusu olan adama yazılmış bir mektup var ki, İskender Savaşır’ın da haklı olarak belirttiği gibi hayranlık uyandıran bir Türkçe düzyazı örneği.

Yine de bana kalırsa, ikinci defterin yazı bakımından en bulunmaz parçası hasta yazarın kaleminden yarı-bilinçli aktarılan ameliyat sahnesi. Melek’in ameliyattan kalktıktan bir müddet sonra, geriye bakarak yazdığı bu bölüm, “fevkalade büyük bir salon, ortada ameliyat masası, etrafta kuvvetli projektörler, koşuşup duran beyazlı insanlar kitlesi...” diye başlıyor. “Nihayet keskin bir bıçak hıştırtısı ile tüylerim ürperdi. Etimin kesildiğini işitiyor, fakat hissetmiyordum... Sağ ciğerim sanki demir bir

mengenenin içine sıkışmış, nefes almaya imkân yok. Bayılacağım... O sırada testere hışırtısına benzer bir şey işittim ve kesilen bir kemiğin birdenbire koptuğunu anladım... Ölü gibi başım düştü...” diye sona eriyor. Melek’in böyle sıradan ve süssüz bir dille bunca güçlü bir anlatımı yakalamış olması ürpertici.

Nedendir bilinmez, bu defterde çok sayıda Fransızca kelime Latin harfleriyle ve majüskül olarak yazılmış. Arada Melek (bir günlük tuttuğunu unutmadan) Fransızca ve Almanca şarkı sözlerini kopya etmeyi de ihmal etmemiş. Bunlar arasında birinin onu özel olarak etkilediğini tahmin etmek zor değil. Tino Rossi’nin (sonradan bizim bildiğimiz versiyonuyla Dalida’nın) söylediği “*J’attendrai*” (Bekleyeceğim). Bir de, bu alafranga kızın hastalığı ilerledikçe mümin yanının sayfalar arasında görüldüğüne tanık oluyoruz. Ameliyattan önceki geceye ait, “biraz Kuran okudum”, ya da daha sonraki günlerde yazdığı “Eyüp Sultan’da kurban kesmiş; Allah kabul etsin”, “rahatsız değilim hamdolsun” gibi.

Daha ilk defterden itibaren neredeyse yazı biçiminin vazgeçilmez bir parçası halindeki ironi bu defterde de acılara, ciğerindeki derinleşen yaraya rağmen kimi zaman kendini gösteriyor. “Mesela içeride; içinde bir kum torbası varmış gibi öksüren Arap Safiye denilen bir kız, onun yanında fena çalınan bir klarinet sesine benzeyen kısık öksürüklü zayıf kadın. Bununla beraber kulaklarımın en fazla benimsediği çok sigara içen müzmin bronşitli büyükanne göğüslerinden çıkan öksürüğe benzeyen kendi öksürüğüm.” Melek Kobra kendisini de ironi nesnesi olarak kullanmaktan kaçınmıyor.

O arada bir tür uyku ile yarı uyanıklık, gerçeğe kurmaca halinde yazılmışa benzeyen eski sevgiliyle (son kez) karşılaşma var ki, bu defterdeki diğer şeylerin yanında oldukça sönük kalıyor.

Üçüncü Defter: Ölüm Yolcusunun Şiirleri

İki ağır ameliyattan çıkan Melek'in son yazı. Son defterde ilk deftere göre çok önemli değişiklik hemen göze çarpıyor: Hastalıktan duyulan acı ve geri dönülmez yolun yolcusunun tarifsiz kederi. İlk defterdeki o işlerin, güçlerin saatlerinin dikkatle kaydedilmesi, gelip giden (sahneye girip çıkan) insan isimleri, doğa tasvirlerinden bu defterde eser yok. Melek Kobra'nın üçüncü defterini koyu bir karamsarlık tabakası baştanbaşa örtüyor. Defter şu olağanüstü itirafla başlıyor. "Artık kafam da düşünmekten yoruldu, ihtiraslarım küllendi, eski ateşi yok artık." Şu çarpıcı tesbitle sürüyor: "En ufak meşgalelerimden kendime bir zevk hissesi çıkarmaya uğraştığım şu zavallı günlerimde belki daha tatmin edilmiş olacağım. İşte o zaman fecaat başgösterecek ve ben mariz bir ruh hastası gibi daha pesimist, daha bedbaht günler geçireceğim." Hayatının sonundaki halini bir ruh hekimiymişçesine bu denli soğukkanlı ama kopkoyu çözümleyebiliyor.

Bu kısacık defterde kendisine ait ne varsa hepsiyle hızlı bir hesap kapatma çabası da seziliyor. Babayla, anneye, terk edip dönmeyen sevgiliyle, ayağını kesen dostlarla. "Böyle günlerde insanlara karşı kinim daha ziyade artıyor." Ötekilerin yanısıra aynı zamanda da Melek'le. "Eski Melek'i gömdüm. Fakat bu yeni Melek hoşuma gitmiyor değil. Daha olgun ve daha hassas. Yalnız eski ateşimden çok kaybettim, şimdi küllü bir kıvılcım gibiyim. Yalnız kendini sevgiye karşı çok zayıf ve iradesiz buluyorum. İçimde haris bir sevgi ihtiyacı var. İşte bende ölmeyen taraf!" 24 yaşında güzel, akıllı ve çok beğenilen bir kadının, ağır hasta olsa da son nefesini vermeden tümüyle teslim olması mümkün mü? Bu değerlendirmede, ad edindiği, tabiatının ayrılmaz parçası arzu olan "Kobra"ya ne denli layık olduğunu gösteriyor.

Günlüklerin bu sonuncusunda yepyeni bir sürpriz okuru bekliyor. Bol sıfatlı renkli tamlamalarla süslü tasvirlerini bildiği-

miz Melek Kobra şiir denemeleri yapıyor. Hem de ne deneme. Bazılarını aktarıp hatırlatmadan geçmek imkânsız.

Çarşamba

İçimde sessiz bir korku var,

Mevsim sonbahar.

Mezar sesli, mezar renkli bir mevsimdir

Sonbahar...

...

Karacaahmet'te yatan,

Davetkâr gözlerle yoluma bakan,

Ecdâdımınla görüştüğümü.

Kıpkırmızı bir şeytan,

Elinde ateşten bir keman.

...

Ama asıl şu dörtlük.:

Günler, günler... Adı adsız günler...

Sarı safran renkli yüzü kansız günler.

Mâzi içimde azaptan kemer

Günler, günler... Adı adsız günler...

“Adı adsız günler” Soluğu gitgide seyreterek tükenmekte olan yazar Melek Kobra okuru da soluksuz bırakacak bir soyutlama mertebesine ulaşıyor. Kimi yerde düzyazı biçimiyle görünse de tümü neredeyse baştanbaşa şiir olan üçüncü defterde, sağlığı düzelmese bile – tam tersine- yazdıklarıyla artık bir yazar olabildiğini okuyacak herkese kanıtlıyor. Burada, hastalığını ciltli defterlere kaydeden gencecik bir kadından daha fazlası var. Melek Kobra, “insaniyetin adil davulu” susana kadar da kalemi elinden bırakmıyor.

Daha önce yazdı mı? Yaşasa yazar mıydı? Anlamsız sorular. Üç defterin toplamı olan elimizdeki metin Melek Kobra'nın

günlüklerinin hasta Melek'in acılarının da gölgesinde okuyana tat veren bir olgunluğa erdiğini açıkça gösteriyor. Daha sonra, arabesk zuhur etmeden bıktıracak kadar çok örneğini gördüğümüz “veremli kız” edebiyatının bayağılıklarına hemen hiç düşmeden.

Bu kitapla Muhlis Sabahattin'in kızı, Ferdi Tayfur'un karısı Melek, Melek Kobra olarak aramıza dönüyor.